APOLOGETICVM

AD GERMANOS, PRO RELIGIONIS CATHOLICAE PACE, ATQVE SOLIDA ECCLESIARVM IN VERO CHRISTI IESV EVANGELIO CONCORDIA:

CVI INSERTA EST RESPONSIO AD CODICEM D. FERDInando A. pro Confessione Augustana, & Germanico schismate An. 62. Francfordiæ ab Illustrissimis Electoribus quibusdam, summisque Rom. Imperij Ordinibus oblatum; & An. 65. ab Anonymis aliquot delectis Confessionistarum patronis defensum.

In præfat. ad C. A. MAXIMILIANVM *est certa perinde ac facillima simul & indubia sarcienda inter Catholicos atque Protestantes de dogmatibus aliquot pauculis nondum prorsus conciliatis concordiæ ratio.*

TOM. II. *præfat. ad omnes Germaniarum Episcopos agitur de necessaria, facillimáque Ecclesiasticorum in moribus reformatione; quæ vna est concordiæ de fide vna verè Euangelica conciliandæ, tollendiq; schismatis Germanici remora.*

Auctore Reuerendiss. D. Wilhel. Damasi Lindano, Dordraceno, S. D. Ec. Ruremond. Episcopo.

I. COR. XIIII. An à vobis verbum Dei processit? an in vos solos peruenit?
IOHAN. I. Quod audistis ab initio, hoc in vobis permaneat.
GALAT. I. Si quis vobis Euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit.

Quæ amplius hoc ex opere sint pijs Lectoribus petenda, versum loquetur folium.

C. C. R.

...TVERPIAE,
...stophori Plantini.
MDLXVIII.

D. CYPRIANVS DE VNITATE ECCLESIAE. in de [illegible]

Non poteſt DEVM *habere* PATREM, *qui Catholicam* CHRISTI *Eccleſiam non habet* MATREM.

D. AMBROSIVS DE POENITEN. LIB. I. CAP. VI.

Non habent PETRI *hæreditatē, qui* PETRI SEDEM *non habent, quam impia diuiſione diſcerpunt.*

Reperias & hic C. Lector, præter fidei Chriſtianæ, piarumq́ue Ceremoniarum apud Catholicos ſolemnium Apologeticum, plæraque S. Concilij Trident. Decreta, contra illos Anonymos Confeſſioniſtarum patronos, & MARTINI Kemnicij Examen, futileſq́ue aliorum aliquot pacificatorum cenſuras defenſ-

IN APOLOGETICVM

RELIGIONIS CATHOLICAE

pro vera GERMANIAE cum ipso DEI verbo atque germano EVANGELIO, veraque Christi IESV Ecclesia Catholica & Apostolica pace atque concordia;

PRAEFATIO.

Cui intexta est certa perinde atque facillima dissidij istius Germanici conciliandi, sacrilegique SCHISMATIS componendi ratio.

AD SERENIS. ET A DEO CORONATVM MAXIMILIANVM AVSTRIACVM II. CAESAR. AVGVSTVM.

VOD in Republic. Cæsar A. Maximiliane, vsu venire videmus, vt certus & ineuitabilis à bello ciuili atque intestino impendeat interitus, nisi tēpestiuè obuiam eatur, quantumque fieri queat sopiatur: hoc in domo Dei, quæ Catholica est Christi Iesu Ecclesia, per Germanias certo certius videtur euenturum, nisi idoneum simul ac præsentaneum grassantibus immaniter, in diesque acriùs inualescentibus istis Religionis dissidijs prima quaque occasione remedium adhibeatur. Vt Republic. à bello intestino periculū est: ita Religioni, Imperioque Ro. ab hæresibus certissimum impēdet exitium.

Cuius rei sanè tristissimæ consideratio non parum tetrica, haud infrequenter huic animo recursitans, immane, quantopere nos subinde habeat solicitos, quantumque discruciet, auget [illegible] periculi illius minimè omnium contemnen- [illegible] egligentia, & incuria quædam oscitabun- [illegible] taue supina: quòd pauci admodum appa- [illegible] ne, qui ex [illegible] umq; [illegible] m Propositio atq; huius Apologetici [illegible]

[illegible] e

Hanc autem rem, hiſce licèt humeris imparem, concordiæ pluſquam neceſſariæ ſtudio nos quidem tentare conabamur, euentum Deo Opt. Max. permittẽtes; modò pius in patriam noſter pijs probetur affectus. ad quod ſemel ac certò non minùs quàm facilè conficiẽdum, varias, eaſque veterum PP. ex monumentis hauſtas rationes, & priorum ætatum exemplis illuſtratas, adeóque confirmatas in medium adduximus.

Non quia mihi conſilium atque ingenium meum amplius æquo probaretur, ſed quia de communi omnium periculo, vbi formidandum omnibus impendet naufragium, vectoris nullius, quamuis inſulſi, conſilium ſolet reiici aut explodi.

Apud animum enim meum ſubinde reputans priſcorum ſæculorum exempla, quæ florentiſſ. Imperijs certum ex diſcordia, & Chriſtianæ in primis Religionis diſſidio attulêre excidium, facere non potui, quin extinguendo funeſto iſti incendio piam hanc naufraganti, immo conflagranti patriæ dulciſſ. nauarem operam.

Quod dum candido atque pio facimus in patriam atque in Catholicam adeò Chriſti Do. Eccleſiam animo, non ſit nobis dubium, quin C. T. Maieſtas in optimam accipiet partem, quod ſtudio pacis publicæ, de qua erit Deo reddenda ratio; et concordiæ Eccleſiaſticæ (quam C. T. Maieſtati ſingulariter cordi eſſe ſupra ſeculi iſtius pereũtis ſuáque mole ruent... ſe-gocia ex animo peculiariter deditiſſimo gratulamur) hæc pro virili in medium adferre ſatagebamus.

ulare C. i. A. ſtudiũ cleſiarum rdiã: quã ſangui- at, vti rymis is te- ir.

Verùm enimverò funeſt... illum bellorum ci... nem quidnam opus fuerit aut indiciis coniectare, au... us confirmare, aut exemplis illuſtrare; cùm dome... tum rerum calamitates aſſiduas nõ niſi dom... tiniſque diſsidiis debeamus reſ...

Syriam, Aegyptum, Asiam infestissimis nostri nominis Christiani hostibus Turcis prodidit? Quid Græciam? quid Trãssyluaniam? quid Hungariam vestram eisdem tradidit? an non fratrum gratia rara, & intestina discordia; quæ sub auxilij specie exoticum atque peregrinum implorarit præsidium? Sebast. Munst. Cosmograph. fol. 297.

Sic olim Ludouicus 4. Hungaris resistere non potuit, quũ principes Germaniæ domesticis dissidiis laborarent. Nobilissimum verò vestræ Augustrasiæ regnum quid, obsecro, perdidit aliud, quàm bellum intestinum? Varnensem illam cladem non tam hostium virtuti, quàm temerariæ Christianorũ debemus discordiæ. Dum enim quisque vincere properat, & victoriæ abblandientis ardore fascinatus alius alium audire, moremque gerere stolidè recusat, omnes vnà victi sunt, & occidione occisi. Vide Lazium Com. Austrasiæ fol. 78. An. 1444. Ad oram Pon. Eux. iuxta Varnam.

An non & Africam totam, totamque penè Hispaniam, digladiantibus inter se Regibus Christianis, Sarraceni occuparunt? Ut enim externus calor, aut frigus humani corporis tẽperiem non grauiter adeò offendat, si tempestiuum & ido-
[…]um adhibeatur fomentum; contrà si in viscera semel immo
alterutrum irruat, indubiæ noxæ fuerit, certóque exitio:
[…]nec bella externa hanc Dei domum foris oppugnant,
[…]ant, vexant, adeò non euertunt, vt stabiliant magis.
[…] enim super illam firmam petram moueri nesciam, Ma[…]
[…]clesiæ præsidem & seruatorem, non ad sæuas
[…]s expauescit, non ad pluuiarum aut infe-
[…] dira tempestatum, aut
Ty-

nouorum dogmatum increbrescere conflictationes, funestum deniq; doctrinarum dissentanearum exardescere tumultum, cladesq; anathematismorum grassari mutuas, iam sanè indubium ei certa ex ruina impendet excidium.

Omne enim regnū in se diuisum, ait ille Propheta, idemq; Dei filius fallere nescius, desolabitur, desolatum ruet, collapsum delebitur. Nam sua tandem mole ruat, semelque occidat necesse est, quod discordia labefactauit, dissensio dissoluit, dissidium euertit. Quam sanè cladem teterrimam perspicuum est animaduertere in iis omnibus factionibus, quæ ab vna hac Dei domo Catholica Christi Ecclesia sese impiè iuxta atque sacrilegè iam olim diuulsere, quocunque tandem pietatis prætextu coïerint aduersus Dominū & aduersus Christum eius: siue Arriani, Donatistæ, Pneumatomachi: siue Manichæi, Pelagiani & Iconomachi. illi Orientem vastarunt atque meridiem, hi Occidentem perdiderunt atque pridem euerterunt. Hunc in modum istæ, aliæque innumeræ animorum simul & imperiorum, non solum Religionis pestes se quidem ipsas suo perdidere dissidio, vt vix illarum vsquam supersit vestigium. Cæterùm vbi Deo visum est hæc impia suæ Religionis schismata iustißimis pœnis vindicare, plerumq; generatim sua plagarum salutarium flagella super iustos & iniustos effundit.

Quænam Imperia perierint Religionis discordia.

Quod non solum diuina nos docent oracula typo veteris populi super vnius Dei cultu dissentientis: quem iaco in Babylonem vsque diuina expulit iustitia, licet [illegible]ter sceleratos, nefarios, atque sacrilegos plurimi essent v[illegible]ij, veræq; Religionis cultores, innocentiæ ac iusticiæ custodes rigidi, adeóq; spiritu Dei afflati Prophetæ: sed tota etiam loquitur Afric[illegible] Donatistarum sectis dissecta, & vicina nobis, heu r[illegible]

Græcia, vario priſcorum hæreſiarcharũ fermento dirũ in modũ vt cõtaminata, ita deploratè inſanis opinionibus diſſipata.

Quæ exempla magnum ſanè momentum apud pios omnes Dei Opt. Max. cultores vt habeant, æquum fuerit præſertim apud eos, quibus Reſpublica eſt diuinitus aut ad gubernandum tradita, aut ad erudiendum credita. Quod enim florentiſsimis illis regnis, opulentiſsimis prouincijs, populoſiſsimis Jmperiis ob iuſtam numinis irã ex impiarum opinionum pugnis & temeratæ vnius fidei diſsidijs aduerſus fratres noſtros longè calamitoſiſsimos meritò conceptam accidiſſe, in confeſſo eſt: idem proculdubio & nobis euenturum nihil eſt ambigendum, niſi pax redierit, atque animorum in Euangelicæ fidei dogmatibus concordia per Germanias fuerit quàm citiſsimè inſtaurata.

Quàm ingens igitur & acerbus, multóque acerrimus ſit ille piorum omnium dolor atque luctus, Cæſar Auguſte, qui ex funeſtiſsimo Germaniæ noſtræ patriæ dulciſsimæ in fide Chriſti diſsidio in dies acerbior gliſcens, pios illa pericula, certóque venientia, flagella eminus conſpicatos, tantum non enecat, nullus cui vel vnciola Chriſtianæ pietatis eſt reliqua, non videt, quo compuncti, miſereq́; diſcruciati cum Dauide ſubinde exclamare coguntur, Tu exurgens, Domine, miſereberis Syon, quia tempus miſerendi eius, quia venit tempus! popu-
...m enim tuum humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexa-
... ...ſi in ſylua lignorum ſecuribus exciderũt ianuas
... ...ia deiecerunt eam. Jncenderunt igni ſan-
... ...olluerunt tabernaculum nominis
... ...ciamus omnes dies feſtos
... ...t con-

Piorum threni nunc ſunt Prophetarum ſimiles ob impédentes ex Germaniæ diſſidio publicas calamitates.

Pſal. 93. & 73. & 82.

nite disperdamus eos de terra, & non memoretur nomen Israel vltra! Quibus threnis si vnquam locus fuit, hac longè infelicissima tempestate nostra nunc vel in primis est. A Christianæ namque Religionis incunabulis haud tristiorem, immo truculentiorem equidem arbitror grassatam esse Apostolicæ Ecclesiæ diuulsionem, aut funestiorem gregis Christi dispersionem, quam nunc misera videt, atque perdolenter, ne dicam exitialiter, experitur nostra Germania.

Collatio calamitatis nostræ ex fidei dissidiis cũ aliorum temporum schismatibus.

Si quidem alia olim hæresiarcharum schismata, infestæque Antichristorum phalãges propemodum omnes veram vnam illam Christi Domini *sponsam Catholicam* Dei *Ecclesiã vno ferè, aut altero fidei oppugnabant capite: nunc qui vel sanissimi omnium videri volunt, capitibus doctrinæ minimum quadraginta à reliquo dissentiunt Christiano grege: quemadmodum Legato Regis* Daniæ *disertè profitebatur Carolus Vendomius, frustra Lutheranos Caluinistis, anno 60. conciliare conatus.*

Commentario de Religionis statu per Galliã fol. 159.

Neque sanè piis miranda est tam acris et varia hostium Ecclesiæ Catholicæ aduersus Do. *& Christum eius pugna, veraque theomachia capitibus minimum (quod ipsi profitentur) quadraginta horribili admodum acie instructa. Nunc enim tempestatis si quis sibi persuadeat illos venisse miseris mortalibus dies, Spiritu Dei, Apocal. 20. Christianis prædictos, quibus draco ille magnus, serpens antiquus, qui est diabolus & Sathanas, olim ad annos mille per* Dei *Angelum in abysso ligatus paruo tempore solueretur, non vsque adeò fortassis absurdè senserit.*

Vnde sit prognata isthæc dissidiorum fidei hydra.

Apocal. 20.

Qui namque teterrimos nostri sæculi repullulantes passim errores secum tacitus considerarit, agnoscet perspicuè omnia serpentis illius antiqui venenata sibila (vt hic Atheïstæ

ceã Libertinos alios que Epicuri de grege porcos) pridem incesto Arrij, Nestorij, Eutichetis, Macedonij, Aërij, adeóque insani Manichæi ore in Deum, in Christum, eiusque Ecclesiam, in Sacra omnia, sanctosque effusa, nunc Euangelij noui prætextu reuiuiscere, inualescere atq; ab orco in orbem impiè simul & perniciosè reuocatas incredibili animarum clade grassari.

Priscas hæreses omnes damnatiss. nunc Euangelij prætextu à Sathana in Germaniam ab orco reuocatas.

Nam incõparabili impetu simul et infinito numerò ad Barbaricũ aut potius Tragicũ vnius Lutheri egregij Bellonæ antistitis boatum priscæ omnes hæreses insurrexêre quasi coniurati ad classica venti, qui domum illam Dei Euangelicam in montibus Syon fundatam nouo quidem motu sed frustraneo, vti etiam olim, funditus conantur euertere. Quod si cui paradoxum, aut fidem superare videatur, consulat Dialogos nostros Dubitantij: item Ruevvardi nomine inscriptos. Videbit illic præclara omne genus perfidiæ plantaria nunc ex renouato Arrij per Caluinistas; Manichæi, Aerij & Iouiniani per Lutherum, aliosque veneno totum Christianum orbem lugendum in modum esse dirè contaminatum, vereque intoxicatum. Quod quia tã variis nunc agitur venenis mirificè contrariis, seseque mutuò implacabiliter enecantibus, spem nobis parit bonam, haud diu istas animorum pestes iuxta Iohannis Apostoli prophetiam ad seducendas gentes, piosque fallendos grassaturas. Sicut olim Ro. Imperium, regnante, aut potius in Gynæcijs delitiante, atq; in popinis helluante Gallieno nequiss. Imperatore XXX. Tyranni inuasere; qui aut se ipsi, aut sese mutuo, aut sui prætoriani conficiebant, atque Aconitorum in modum sese ad hominis salutem enecantium omnes ferè intra quadriennium miserrimè perierunt: ita & hoc futurum ominari licet; quod acerbiora inter nostræ tem

Apocalyp. 20. Vnde omẽ colligatur non diu grassaturas Euãgelicorũ pestes adeò multas & varias.

Trebell. Pollio.

Cuspinia. Iac. de Strada.

peſtatis hæreticos gliſcere in dies videmus diſſidiorum implacabilium odia, plagasque ſibi mutuò infligere immedicabiles. Verũ vt in præſentiarũ ſilentio tranſeamus priuata hoſtium Eccleſiæ Dei inter ſe diſſidia, quæ ſuis Principibus perſuadere connituntur vnum eſſe, aut ſummum alterum (quemadmodum ex Lutheranorum & Caluiniſtarum ſententia illic recitat idem ille ſuorum adulatorum præſtigiis miſerrimè faſcinatus dux Vendomius) nunc omiſſa Caluiniſtarum factione, quæ peſtis longè omnium teterrima nõ exiguis (prò dolor) in Germania augeſcit in dies & viribus, & viris, tantum de iis Confeſsionis Auguſtanæ profeſſorum agendum eſt diſſidiis componendis, quæ abhinc annis ferè 50. fanaticis quorundam nouatorum ſtudiis Ro. veſtro imperio ſunt inuecta.

Com. de Relig. ſtatu per Galliá.

Omiſſis Euãgelicorum inter ſe diſſidiis variis, hic tantũ agendum de ſarcienda Confeſſioniſtarũ ſiue proteſtantium cũ Catholicis concordia.

Hæc autem pernicioſa, certóque exitialia & internecina in vna Chriſti fide diſsidia cùm ſuperiori ferè triennio Illuſtriſsimi ſtatus Ro. Imperij & Confeſſionis Auguſtanæ Ordines D. M. Auguſto Ferdinando parenti tuo Francofordiæ profiteri, ſcriptóque ſchiſmatis ſui cauſſas offerre nõ erubuerint, ac deinde ipſorum delecti Concionatores, & Conſiliarij Politici magno nuper in vulgus edito volumine propugnare non dubitarint, nos Auguſtalis V. M. beneuolentia conſiſi audebamus præclaras illas diſsidij Germanici cauſas in examen reuocare expendendas, piiſque Chriſtianæ concordiæ amatoribus, vnamque Chriſti Domini Eccleſiam vna fide colentibus proponere diiudicandas.

Ann. 62.

Occaſio huius Apologetici ex ineptiſſima planeque abſurdiſſima Germanici Schiſmatis excuſatione.

Codex grauaminũ A. Ferdinando oblatus nomine Statuum Ro. Imperij An. 62. qui Latine prodiit An. 65. hoc apologetico examinatur.

Nihil enim veriti ſumus A. C. noſtræ fidei Chriſtianæ atque doctrinæ Orthodoxæ profeſsionem edere, defenſion[illegible] parare, omniáque conſilia pacificandæ, Chriſto prop[illegible] maniæ noſtræ patriæ ſuauiſſ. experiri; quocu[illegible] hanc infamẽt nomine, humanam, Mona[illegible]

Cur anonymis Confeſſioniſtarum Patronis reſponſum.

magicam, Idololatricam, Diabolicam. Huc enim me illud Chriſti Domini elogiũ inuitauit, Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Quid enim magis ex Chriſtiani hominis nomine fuerit, quàm ſua pro virili vbiq;, & inter omnes illam pacem conſeruare, tueri, propugnare; addo & quærere, parare, atque conciliare, quam nobis cælitus allatam Chriſtus Dominus voluit relinquere, immo teſtamẽti vice legare? Siquidem diſertè mandat eam ceu certiſſimam cæleſtis ſuæ doctrinæ teſſeram omnibus cuſtodiẽdam ſartam tectam, infractam, inuiolatam.

Iſtis quidem coloribus pingunt fidem Catholicam aduerſarij toto ſuo præclaro illo ſcripto.

Proinde quò magis boni aut ciuis, aut magiſtratus officium cogitarem, hoc acrius, hoc ardentius ad extinguendum funeſtum iſthuc patriæ dulciſſimæ incendium accendebar. Si enim prudentiſſimus ille Solon tribu motum inter ærarios ſanciuit referendum, qui orta ciuium ſeditione neutri parti ſeſe adiungeret ſocium, ecquanam pœna cenſebimus illos dignos, qui flagrãti hoc teterrimo Religionis diſsidio (quod nos ad vnum tandem omnes atque vniuerſos abſorbeat) ſeſe ocioſos præbent ſpectatores? Qui mihi hoſtem ferierit, inquit ille apud Ennium, ciuis erit Carthaginienſis!

Vide Diogen. Laertium de Solone.

Huc ſanè magis me publici muneris ratio impulit, quo Deus Opt. nos immeritos ſua dignatione vltrò vocatos ornare fuit dignatus. Nam nũc meminiſſe oportuit, quod ſuum admonet Timotheum D. Paulus, talem debere eſſe Epiſcopum, qui reſiſtẽtes veritati poſſet redarguere. Ad quam prouinciam nũc temporis ſanè multò difficillimam ſuſcipiendam, [illegible] multa, veréque ardua plurima deterreant, quòd fidei [illegible] ſubuertãt aduerſarij; quòd probatos improbent au[illegible] [illegible]itima nobis hac Spartæ longè imparibus eri[illegible] [illegible]na, Synodorum decreta, piasque patrum

Quid nũc Epiſcopos in primis agere oporteat.

 conſtitu-

constitutiones: tamen fortiter subeundam, cùm sacrosancta Christi pietas hortatur, tum desiderata suadet almæ veritatis victoria, pacisque vel postliminio reducendæ spes inuicta.

Siquidem mirum quãtoperè nos vrat ille blasphemiarum non tam in Christianam doctrinam, quàm in Christum ipsum Catalogus: quo affirmant audaculi Confessionistarum Patroni, Episcopos Catholicæ Dei Ecclesiæ veram euangelij doctrinam non solùm sacrilegè adulterasse, & impiè deprauasse; sed impiam etiam superstitionem, diabolicam magiam, idololatricum cultum in ecclesiam Christi inuexisse.

Fol. 92. Fol. 179. Fol. 192.

Ad quod demonstrandum quia collibuit præclaris istis delectis Anonymis Confessionistarum defensoribus meum etiam nomen vnà cum clariss. virorum meorum R. præceptorum infami reprehensione suo scripto sæpius recitare, oréque incesto lacerare, etsi illa Christi Domini voce potuissem me satis superque solari, Gaudete cùm maledixerint vobis homines, mentientes propter me, quia merces vestra copiosa est in cælo: tamẽ plus de infirmorum fratrum scandalo anxius, alienæque salutis magis solicitus, nouum hunc, licèt refugitarent humeri, prægrauem laborem subire non dubitaui.

Matth. 5.

Scopus huius Apologetici: & quantoperè faciat ad Reipub. pacem atq; Ecclesiarũ in vna Christi fide concordiam.

Hac enim ratione proculdubio futurum equidem rebar, vt non solũ omnibus liqueat quàm immeritò, ne dicam falsò, sycophanticè, atque calumniosissimè, nos aliósque Catholicos Apostolicæ, Christianæ, ac re vera Euangelicæ fidei professores & propugnatores apud imperitos traducant, quasi falsa sacrilega, impia, idololatrica defendamus dogmata; sed semel toti ostẽdatur orbi, istos Confessionistarum delectos defensores ingẽti illo scripto A. Ferdinãdo patri exhibito, fœdissimè à systatis variis contaminato, atque sophismatibus conspurcato, nihil nisi nugas canoras congerere, putidásque calumnias

contexere, atque in pleriſque nugis tragœdias agere. ad hæc improba, flagitioſa, prodigioſa mendacia in Catholicam Dei eccleſiam impudētiſsimè confingere, ac veluti de plauſtro, quod dicitur, euomere; immo falſa dogmata, quibus diſertè anathema dicit, ipſi per calumniam affingere: idq́ue eo tantum ſcopo vt vel ſic nonnullas ſui ſacrilegi iſtius ſchiſmatis cauſas imperitis & tunicato popello attuliſſe videantur. Præclaris enim illis rationibus ſuum impium iuxtà ac exitiale, immo parricidale cum excuſare, tum tueri adeò conantur ſchiſma. Ecquid enim, obſecro, ad iſtud ſchiſma excuſandum, aut ſtabiliendum faciat Aſinus ille, vti loquuntur, palmis coronatus? Eleuatio ſtatuæ ligneæ, die aſcenſionis; imagines quaſi crepundiis inuolutæ per Quadrageſimam; oſculum crucis, crepitacula illa lignea in Paraſceue à pueris adhibita? ô bellas idolomanias, ob quas cauſſantur fuiſſe neceſſariò ab auita diſcedendum Religione.

Cauſæ diſſidij ſchiſmatiſq; Germanici hoc apologetico refutatæ futileſque liquido demonſtratæ.

Fol. 173.

Nugæ anileſq; næniæ ob quas Germani profitentur ſeſe à Catholicis ſacrilegum ſchiſma patrare coactos.

Sed falſa, inquiat aliquis, dogmata, erroreſq́ue doctrinæ varios, potiſsimam faciunt ſui ſchiſmatis, & à vobis atque Ro. Eccleſia diſceſſus cauſam. Ita quidem præ ſe ferre videntur, iuſtam ſibi eſſe diſceſsionis ſacrilegæ cauſam ob errores etiam quos vocant, doctrinæ.

Verùm hæc cauſatio tam legitimè ac verè contra Catholicos hoc nouo in ſcripto Confeſsioniſtarum adfertur: quàm in ipſa iam pridem Confeſsione Auguſtana, eiuſue prima proteſtantium Apologia. Certè vtrobique Catholicis falſa hæc impiæ diſſenſionis iſtius, ſacrilegique ſchiſmatis cauſa improbè affingitur, ac per calumniam frigidam admodum et ieiunam malignè ingeritur.

An ob errores doctrinæ Germani hoc ſchiſma verè fecerint, quod aiūt.

Quare operæpretium facturi videbimur, ſi breuem colligamus catalogum, qui veluti in tabella piorum oculis conſpicienda

Statum controuersiarum falsum aduersarij Confessionistæ in Catholicos confingunt.

cienda proponat dogmata; quibus Confessionistæ tam veteres quàm isti noui à primis illis noui sui Euangelij magistris ex diametro passim dissentientes Catholicos improbè vexãt, immeritóque accusant, & apud imperitos falsò traducũt, quasi doctrinam Euangelicam impiè deprauauerimus; aut humanæ doctrinæ fermento nefariè adulterauerimus.

Catalogus mendaciorum & calumniarum ex Confessione Augustana quę Catholicis protestantes affingũt vt veri imperitis iustam nefarii Schismatis causam habere videantur.

Magna quidem sunt, eáque permulta nobilis istius Augustanæ tã Confeßionis, quàm suæ primæ Apologiæ in Catholicos conficta (si verum nulla circuitione vtẽti dicere liceat) mendacia: quæ si quis accuratiori studio istis Anonymorum Confessionistarum tam Politicorũ, quàm Theologorum mendaciis in illos denuò & odiosius proiectis conferantur, meritò illa istis minùs videantur illiberalia. Quod vt exẽplis pauculis magno de aceruo arreptis fiat illustrius, non fuerit abs re nobiliora aliquot velut emblemata huc commemorare.

I. *Asserit Confessio Augustana anno 40. VVittenbergæ impressa Catholicos docere, homines (inquit fol. 76.) consequi remissionem peccatorum propter propriam dignitatem.*

II. *Item docere, nõ credendum esse, quòd gratis propter Christum remissio donetur: cùm ista nemo Catholicorum doceat, immo eos, qui ita sentiunt, Ecclesia Dei habet pro Pelagianis, aut Judaïzantibus.*

III. *Rursus articulo de Missa, opinionem sparsam esse in Ecclesiam, quòd cœna Domini (inquiunt fol. 21.) sit opus, quod celebratum à Sacerdote mereatur remissionem peccatorum culpæ & pœnæ facienti, & aliis: idque ex opere operato, sine bono motu vtentis.*

IV. *Item quòd applicatum pro mortuis sit satisfactoriũ: hoc est, mereatur eis remissionẽ pœnarum purgatorij. Verùm hæc nemo Catholicus docet, neque hunc in modum interpretatur*

missæ meritum, quod totum pendet, nobisque promanat ex vnius Christi merito.

Similiter & Confessio Augustana anno 31. edita Catholicos docere Christum sua passione (inquit fol. D.2.b.) satisfecisse pro peccato originis, & instituisse Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus: cùm istud Ecclesia Dei Catholica nunquam senserit aut docuerit. V.

Catalogus mendaciorum & calumniarum in Catholicos ex apologia Cófessionis Augustanæ.

Quod si apologiam Confessionis Augustanæ quis aggrediatur excutere, videbit plus sibi operæ exantlandum in annotandis eius mendaciis, quàm Herculi in Augiæ stabulo repurgando. Affirmat Apologia Catholicos Mariam Christo æquare. Res ipsa loquitur (inquit fol. 94. anno 55. edita) quòd publica persuasione beata virgo prorsus in locum Christi successerit. Atqui eam non facimus deam, sed Dei matrem, non diuino, sed creaturis digno honore colendã: quæ longissimè Christo Domino sit & meritis à Christo filio acceptis, & dignitate cœlitus donata inferior. Rursus fol. 74. Catholici contẽnunt Christi beneficium, aiunt, quodque satisfactiones nostras præferimus satisfactioni Christi; quas tamen nõ nisi ex vnius Christi merito dicimus Deo Patri placere, ceu riuulus tenuis copiosissimo de fonte in nos Dei filios deriuatus. Item fol. 34. Catholicos impias affingere scripturis opiniones, quòd per bona opera mereamur remissionem peccatorum. Quòd bona opera sint propitiatio, ac precium propter quod Deus nobis recõcilietur. Quòd bona opera propter suam bonitatem sint accepta, nec egeant misericordia, & propitiatore Christo. Quas opiniones verè impias ait Apologia Catholicos defendere cũ eas execrentur, atque pro puro puto Pelagianismo eis anathema dicãt. Eiusdem fidei est quod Apologia Catholicis fol. 120. I. II. III. IV. V. VI.

affingit,

affingit, ipſos ſceleſtè defendere Miſſam ex opere operato iuſtificare, quòd mereatur remiſſionem culpæ, & pœnæ etiam iniuſtis, pro quibus applicatur; ſi non ponunt obicem. quas blaſphemias nullus vnquam in Eccleſia audiuit. Sic & A-
VII. pologia anno 31. excuſa, Scholaſticos doctores ait nihil omnino de fide in doctrina pœnitentiæ dixiſſe: cùm eius fundamentum faciăt fidem Chriſti, ſine qua impoſsibile eſt placere Deo, docentes ad interiorem pœnitentiæ motum requiri primò fidei motum in Chriſtum.

Denique vt breuis ſim, Catholicos ait eadem Apologia
VIII. fol. 8. 1. b. vbique excluſo Chriſto docere mereri iuſtificationem per opera legis: cùm hanc impiam doctrinam vnà cum ſuis auctoribus Iudæis, & Pelagianis anathemati ſubiiciăt, nihil ſine Chriſto nec bonorum operum, nec meritorum in vllo mortalium agnoſcentes. Sed hic modus eſto catalogo mendaciorum ex Confeſsione, ſuáque Apologia colligendo, qui in alium aptius reponetur locum.

Catalogus mendaciorum & calumniarum ex Codice Grauaminum contra Concilium Trident. An. 62. A. Ferdinãdo oblato, & hic refutato.

Nunc iſtorum Anonymorum Confeſsionis Auguſtanæ defenſorum aliquot cum illis componamus ſiue mendacia, ſiue calumnias, quò liqueat veritatis ſtudioſo minus candidè iſtos agere, miniméque pacis Eccleſiaſticæ eſſe ſtudioſos: ſed dolo malo diſsimulare, immo malignè, planéque ſycophăticè interpretari, atque adeò data opera deprauare & adulterare, quæ
I. ad ſarciendam faciant Eccleſiarum concordiam. Catholicos docere aiunt fol. 123. hominem viribus humani arbitrij poſſe conuerti ad Deum: quod dogma Iudaïcæ impietatis pleniſſimum ſemper pro germano damnarunt Pelagianiſmo. Rurſus, eos iubere ſemper dubitandum eſſe (inquiunt fol. 131.)
II. an ſimus in gratia, an Deus nos exaudire velit inuocantes propter Chriſtũm: cùm certò fidendum, immo non dubitandum

tandum ex parte Dei doceant eos eſſe in gratia; qui ſine hypo crisi ad Deum conuerſi ſacramenta ritè ſuſcipiunt, Deumq́; ſemper paratiſſimum exaudire omnes, qui per Chriſtum in veritate ipſum inuocant. Eiuſdem farinæ eſt quod aſſerunt, III.
Catholicos docere quòd meremur vitam æternam (inquiunt fol. 146.) per ciuilem honeſtatẽ atque externã iuſtitiã, quod Paganorum dogma nullus vnquam in Catholica Chriſti Eccleſia docuit. Sed illa maioris eſt impudentiæ calumnia, quòd IV.
ibidem adtexuerunt lepidi iſti confeſſionis Auguſtanæ defenſores, Catholicorum doctrinam à blaſphemorũ Iudæorum & Mahumetanorum ſiue Turcarum impietate in rei ſubſtantia parum aut nihil diſcrepare, cùm vera Catholicorum doctrina ab illis impijs plus quàm bis per omnia diſſentiãt, vti ſuo inferius loco demonſtrabitur aptiùs. Ad eandem fermenti maſ V.
ſam pertinent & illa, infinitos dies mandari feſtos (inquiunt fol. 178.) idq; ſub pœna excommunicationis. Item matrimo-
nium Catholicos docere (aiũt fol. 170.) vitæ genus eſſe impio- VI.
rum & prophanũ: quod tamen ipſi norunt inter Sacramenta Eccleſiæ Chriſtianæ à nobis cenſeri, atque cum Paulo nos docere thorum eſſe immaculatum, & ad animorum corporumq́ue ſanctificationem comparatum.

Loca veterũ Patrum & Concĩliorum ab Anonymis Confeſſioniſtarum patronis illo in codice data opera deprauatorũ ſtudioque adulteratorum.

Talia non pauca extant hoc in proteſtantiũ ſcripto C. A. Ferdinando oblato manifeſta mendacia, nunc aliquot promemus Vet. Patrum loca, vbi fide peſſima, ſceleratáq; conſcientia ipſorum non ſunt veriti verba deprauare ac de induſtria ſententias nobis ſuffragantes adulterare.

In ipſo controuerſiarum veſtibulo ad demonſtrandã Catholicorum, vti aiũt, Idolomaniam in ſanctorum inuocatione, D. Ambroſij allegant verba ſic deprauata, dicentes per iuſtos poſſe ire ad Deum. Atqui D. Ambroſius non iuſtos, ſed

iſtos

IVSTOS deprauāt aduersarij ex D. Ambrosio, cùm legatur ISTOS. istos habet, neque de iustis, aut sanctis Christianorum agit: sed de Paganorum dijs, atq; nefariis Philosophorum Idolis.

II. Sic quod Conciliū Tridentin. Sess. 4. de seruandis apostolicis traditionibus, ac Dei spiritu in ecclesia præscriptis statuit, ipsi de humanis calumniantur esse definitum traditionibus, & humana, inquiunt fol. 273. authoritate constitutis.

Concilij Tridētini verba per calumniā adulterant.

III. Eiusdem perfidiæ est quod fol. 277. temerè confingunt, concilium Gangrense decreuisse Anathema esse, si quis à lege diuina discedens, nouas subinde comminiscatur traditiones & constitutiones: cùm istius sententiæ ne vel extremum extet in codicibus siue Græcis, siue Latinis vestigium. Quin potius disertè laudat eos, qui propositū continentiæ, siue votum castitatis eligunt, eosq; damnat, qui ieiunia communia totius ecclesiæ putauerint contemnenda: exoptatq; omnia quæ conueniunt traditionibus Apostolicis, & SS. scripturarum præceptis in Ecclesia fieri atque obseruari.

Conciliū Gangren. deprauant cōtra disertam eius definitionē

Vide Cano. XIX.

Sic in Concilij Gangren. Epilogo.

IV. Similiter & fo. 105. locum D. August. 4. ad Bonifac. c. 4. variè deformarūt: quædam mutantes, quædam etiam de suo adiicientes, quod artificium & alibi haud raro vsurpare non verentur. Sed vt hanc adulterandi ac deprauandi syluā cædere, aut ad viuum resecare nunc desinamus; vnus est superioribus adtexendus D. Augustini locus, quem istos delectos Confessionistarum patronos minime puduit & verbis adulterare, & sententia ex diametro disertæ D. Augustini eodē loco doctrinæ contraria deprauare. Sic scriptū reliquit D. Augustinus, inquiūt fol. 288. Peccatum in baptismo remittitur, non vt non sit, sed vt non imputetur.

D. August. verba immutāt variè, atque de suo adtexūt sua pro libidine.

V.

Locum Augustini suis verbis adulterant, & sententia eius doctrinæ ex diametro cōtraria deprauant.

Hic palam fatetur, inquiunt, esse, hoc est, manere peccatum (in baptizatis) tametsi non imputetur. ô sceleratam fallendi libidinem! ô nefandam mentiendi impudentiam! Siquidē D. August.

August. ex professo contrarium disertis admodum verbis contra Pelagianos docet. Si quæritur, inquiens cap. 25. ab aduersariis recitato, quomodo ista concupiscentia maneat in renato, & cæt. aut certè si in parente baptizato potest & esse, & peccatũ nõ esse: cur eadem ipsa in prole peccatum sit? Ad hæc respondetur, dimitti concupiscentiam carnis in »
baptismo, non vt non sit, sed vt in peccatum non imputetur. »
Quamuis autem reatu suo iam soluto, manet tamen donec sa- »
netur infirmitas nostra: & postea. Non ergo aliquid remanet quod non remittatur. Et cap. seq. In iis ergo, qui regenerãtur in Christo, necesse est vt reatus etiam huius, licet adhuc manentis, concupiscentiæ remittatur, vt in peccatum non imputetur, docet enim mox auferri reatum concupiscẽtiæ, cùm remittitur. Sic igitur quod D. August. diserte ait de cõcupiscentia, quæ reos non facit baptizatos, audẽt generosi illi Apologetici eũ de peccato dixisse impudẽter admodũ confingere, atq; contra eius sententiã disertis verbis cõtestatã ipsi falsò asscribere. Sed hanc mendaciorũ telam abrũpere nũc suadet locus.

Qui tam manifestis pseudologijs, atque liquidis veterum Orthodoxorum PP. corruptelis, & sententiarum adulterijs deprauationibusq; nituntur cùm ad Ecclesiam Christi Catholicam oppugnãdam, tum ad suam Confessionem Augustanam stabiliendam, an non re vera de phanaticis illorum Theomachorum castris prodire conuincãtur, qui contra Ecclesiã veritatis columnã apud prophetã furibũdis vocibus clamitãt: Possuimus mendaciũ brachiũ nostrũ, et mẽdacio protecti sumus? 1. Timoth. 4. Esa. 28.

Vnicũ Confessionis Augustanæ præsidiũ est mendaciũ, blandis humanæ doctrinæ lenociniis nixũ, Sophistarũ pharmacis pictũ, stibioque fucatum.

Sane qui probè perspectam penitusq; perscrutatam habet Augustanam siue Confessionem siue Apologiam, agnoscet indubius nullum esse Confessionistarũ contra Orthodoxã & Catholicã Christi Domini Ecclesiã præsidiũ præter mẽdacium:

 quod

quod callidis adeò verbis lenocinio, et vti Poeta ait, σόφοις φαρμακοις, arte verè ſophiſtica homines ingenioſi, ac ſeculi ſapientia carniſq; prudentia Deo inimica præclari contra Chriſtum ſtatuere, atque in imperij thronum (ſi ſuperis placet) moliuntur collocare.

Quorum de grege cùm pars non poſtrema ſint Anonymi iſti noui confeſſionis Auguſtanæ Apologetici tam firmis ſcilicet, tam ſolidis, tam inuictis nixi fundamentis ad ſuum ſchiſma à catholica Dei Eccleſia ſacrilegè patratum excuſandum, palliandum, propugnandum, mihi equidem, C. A. Maximiliane, religio fuit diutius tacere, ne Religionis Chriſtianæ cauſam meo quoque ſilentio prodere cuiquam viderer.

Etſi enim infanda iſthæc nouorum patronorum vitia dudum ex plurimis paucula commemorata nos quidem ad commiſerationem magis mouerẽt quàm indignationem mererentur, tamen infirmorum etiam habendam duximus rationem, ne iſtorũ cauſæ peſſimæ patronorum dolo malo, fallacijs, aſtutijs à vero aut ſeducantur, aut in mẽdacio pernicioſo diutius detineantur. Equidem nihil addubito, ſi illiberales iſtorum fraudes, aſyſtata, ſophiſmata, manifeſtiſſimæ calumniæ, impudentiſſima mendacia (quibus nouũ iſtud, vti demonſtratum eſt, ſicuti & confeſſio ipſa Auguſtana, eiuſque Apologia, ſcatet nouorum confeſſioniſtarum ſcriptum) illuſtriſſimis Rom. veſtri Imperij Statibus atque Auguſtanæ Confeſſ. ordinibus verè atque liquidò eſſent expoſita, quin ſuos iſtos ipſi execrarentur, adeóque in exilium (ſi nõ potius in Rhenum aut Danubium) propellerent improbos iſtarum calumniarum architectos, fraudulentos mendaciorum fabros, verſutos tam exitialis diſcordiæ, veræque impietatis magiſtros.

Malè tutum foret Anonymis Confeſſioniſtarum patronis ſi Ro. Imperij ordinibus fraudes ac doli mali cande atque verè exponerentur: quibus Germanicum ſchiſma improbe fouẽt, augentque nefariè.

Publica igitur hæc fratrum Chriſtianorum vtilitas, & defenden-

defendenda oppressæ apud ordines Protestantium per calumnias atque sycophantias veritatis necessitas ad respondẽdum maledico magis, quàm solido, aut erudito illi Anonymorũ Confessionistarum scripto nos potiss. impulit; ne verum imperiti credant diutius, quod sui noui magistri nobis falso, immo calumniose, contráque suam ipsorum, vti veremur, conscientiam affingunt.

Siquidem optima, & ea indubia, nos tenet spes, non posse illa mendacia dudum perstricta isthoc Confessionistarum scripto licet affabrè contexta, licet stibio fucata, licet purpurissa belle incrustata, ita coalescere, atque solidè cohærescere, quin aliqua semper hiaret rima: qua istam hostis nostri infestiss. diaboli maceriẽ iuxta Prophetas mero humanæ doctrinæ luto non tenaci, sed friabili oblitam, mendacióque incrustatam, ac sine veritatis diuinæ paleis temere accumulatam, liceret suffodere. Inspicienti enim dudum Cæsari A. P. oblatũ hoc Confessionistarum scriptum mox occurrebant non leues, vti prima quidem facie præ se ferebant, offensiones; asystata dico dissonantia, pugnantia, contraria, quæ animum ad singula accuratiùs expendenda aduertere monebant.

Indubia victoriæ spes auctorem ad illius codicis grauaminum cõtra Concilium Trident. editi refutationem instigauit. Iere. 13. & 22.

Vitia deteguntur, quibus illud nouũ protestantium scriptum scatet, ac fœdiss. laborat.

Cùm enim commemorata isthæc emblemata mecum tacitus etiam atque etiam recogitarem, indubiam perinde ac facilem sui victoriam alma veritas, fauente aspirantéq; Deo, pollicebatur.

Quin immo grauẽ nobis visa est interminari apud illud Christi iudicis citra personarum discrimen iudicaturi tribunal accusationem, si nunc aut in hominum gratiam verum dissimularemus; aut metu vllo humano suam causam, cui propugnandæ nos elegisset Deus, ignauius, aut minus strenuè quàm pro virili hac, defenderemus. Qui namq; isthæc paucula istius

Confessionistarum scripti Cæsaribus P. & F. oblati prudens & æquus censor considerarit, accuratiusq; expenderit emblemata, mirum si non præ insolentissima rerum istarum absurditate obstupescat penitus ingens istud dissidium (quo Imperium Rom. tantum non ruit) tam friuolis, tam ficulneis, tam nullis planè nixum ratiunculis, tam improbis fultum calumnijs, tam impudentibus denique stabilitum mendaciis, manifestariisque fucatum vet. P P. sententiarum adulterijs, immanem istam inuictæ hactenus omnibus exteris hostibus Germaniæ cladem dare potuisse, indubiamq; parere, immo passim inuexissè plusquam Babylonicam captiuitatem?

Res planè prodigiosa Ro. Imperiū hactenus toti orbi inuictū tā ficulneis armis, friuolisque causis prope expugnatum vltrò suis corruere dissidiis.

Ex quibus vnguibus, quod vulgo dicitur, et si satis superque istos liceat cognoscere leones (quorum in persona verus ille leo sæuissimus Christianorum hostis infestiss. Diabolus circuit, quærēs, quos deuoret, non fortiter persistentes in fide auita) hoc tamē nunc paulò diffusius vt agamus, instituti huius ratio postulat: quo magis omnibus liqueat quàm verè Anonymi isti Cōfessionistarū tā consiliarij Politici, quàm Theologi ad præclarum istud facinus delecti de illorum Pseudoprophetarū sunt numero, de quibus Dominus apud Prophetam conqueritur, quòd raptati spiritu vertiginis omnem Aegyptum errare fecerint vt ebriam, Miscui illis, inquit ore Prophetæ Dominus, spiritum vertiginis, & errare feci omnes sapientes Taneos.

Esa. 19.

Anonymos Cōfessionistarū patronos spiritu vertiginis raptatos & se, & suos cōmilitones oppugnare, atque iugulare adeò.

Quid autē obsecro manifestius declaret nouos istos Cōfessionis Augustanæ patronos hoc prophetico, immo Pseudoprophetico raptatos vertiginis spiritu, quàm quod suos ipsi coniuratos veteres Confessionistas, dum nos ore incæsto suggillant, flagellant, lacerant, imprudēter superstitionis accusant, adeòque impudenter hæreseos damnant? Siquidem inficias

ire nequaquam possunt inter indubitatos suæ Confessionis Augustanæ professores maxima etiam esse doctrinæ dissidia, propter quæ alij alios iam dudum declararũt, immo damnarunt hæreticos, cuius rei fidem longè locupletissimam (vt nihil de Brentiana illa Vbiquitate, Osiãdrianismo, aliisúe monstris passim per Germaniam irrisis, & Adiaphoristarum varijs sectis verè hypocriticis dicamus) Confessio Mansueldensium & Wimarien. faciat: vbi præter alios dãnantur Osiandriani, Melanchthonici, Anonymi & alij Lutheranorum neque pauci, neque obscuri ad sectas vsque 7. aut 9.

Vide Confess. Nicolai Galli.

Sed quid, obsecro (vt quod res præsens postulat agamus) faciant Lunenbergensibus suis isti Censorij Confessionistarum delecti? an eos ab Augustana Confessione exclusos dicẽt, quod vetustissimis vti pergunt nobiscum cõcorditer sacris Baptismi ceremoniis (licet illi irrideant ceu superstitiosa, & velut impia cum Sacramentarijs subsannent) crucibus & Diaboli exorcismis?

Eædẽ omnino causæ dissidij aut schismatis Catholicis nũc obiectæ manifestò hærẽt in plerisque principũ protestantiũ, totaque Saxonia: à quibus esset etiam secessio facienda necessariò.

Si hæc sunt legitima schismatis à Catholico Dei populo faciẽdi causa, quia superstitiosa, magica Idololatrica (quòd fol. 183. dicitis, eos aquam baptismi ad magicos vsus & impia atque Idololatrica sacra exorcismis suis conuertere) cur quæso non habeantur talia & in vestris Euãgelicis Lunẽburgensibus? Cur non & in Wittenbergen. Theologis quorum consilio et approbatione anno 64. Ordo Ecclesiæ Lunẽburgensis est Wittenbergæ denuò impressus? Taceo & agendam Saxonicæ Ecclesiæ, & Confessionem Ducum Wimarien. Saxonũ in baptismo exorcismos cum crucis signis variis præscribere fol. 4.

Exorcismis & crucibus vtũtur Lunẽburgenses & Saxones, idq; ex approbatione Theologorũ Wittenbergen. & Lipsen.

Deinde an Catholicos faciat superstitiosos si orationẽ Dominicã certo numero ad rosariũ, siue in digitos repetãt: et nõ ipsos euãgelicos, quod Kyrieleison aut ter, aut nouies cãtillãt?

Fol. N. a. 1. Fol. 4. C. a. 1. & 2. B. 3. 6.

Ad hæc ſi cultum ſapit Idololatricũ quòd Catholici ſtatuas atq; imagines reuerenter habent ad beneficiorũ diuinorũ memoriã gratanter renouandã, cur nõ et Lutherus vobis eſt ſuacii Vvittëbergæ, totaq; propè Saxonia & Norico Idololatra, quòd imaginë crucifixi Domini, picturasq́; ſerpẽtis, atq; baptiſmi Dominici in tẽplis piè obtinet? Illud porrò demẽtis inſaniæ notã effugere nequit, quòd ſuũ adeò Lutherũ generoſi iſti Confeſſioniſtarum delecti defenſores manifeſtæ damnant ſuperſtitionis. Cùm enim inter magica (ſi Chriſto placet) atque incantationes fol. 186. referant, quòd nos almo Dominicæ crucis trophæo panem, vinum, carnes, cereos & herbas conſecramus: alij vt ſuperſtitioſum rideant, quòd frontem Chriſti ſignaculo terimus, armamus, aut conſignamus: certè ſuum imprudentes damnant prophetam Lutherum. Is namque teſte Iohanne Manlio ad inexpectatum de Turca ſuis diſſidijs, ſtudiiſque mirificè recreato, fauſtaque per reducem N. oratorem nuncianti ſeſe crucis attonitus obſignabat.

Imagines reuerenter habẽt Lutherani in Saxonia & paſſim alibi.

Superſtitionis Lutherũ ſuum agunt reum noui Confeſſioniſtę, ſi vera eſt noſtri accuſatio.

Lutherus an ſuperſtitioſus ꝙ ſe crucis ſignaculo muniuit attonitus.

Vide Tom. 2. dictorum Philipp. Melanchthonis.

An non & ordinandos ſuos crucis ſignaculo ſolet prophanator Lutherus inſignire poſt precationem publicã anno 65. à Sebaſtiano Froſchelo Vvittenbergæ vnà cum ✠ ſigno crucis expreſſam? An non per Saxoniam populo à ſuis prophanis ſacris, aut verius execrationibus domum abituro de more concionator benedicit cum S. ✠ ſigno à ſuperintẽdentibus fo. 99. in ordinatione Eccleſiaſtica expreſſo? Sed iſtos vertiginis ſpiritu ſemel rotatos agi vnum hoc demonſtret clariſſimè, quòd doctrinæ ſui euãgeliſtæ Lutheri immemores nos audent Idololatrias accuſare, quòd purgatorium poſt hanc vitam doceamus: cùm hac ipſa accuſatione ſuum ipſi damnẽt Lutherum eiuſdem vel ſuperſtitionis, vel impietatis, propter quam à nobis ſeſe vel in primis diſceſſiſſe profiteri non ambigunt. Sub mor-

Fol. 96. cap. 4.

Lutherani ſuis benedicũt cum ſignaculo † S. crucis.
Fol. 99. BB. 3.

Lutherũ ſuum erroris damnãt noui iſti Cõfeſſioniſtarum Patroni.

mortem enim in Confessione suæ perfidiæ cõtra Cõcil. Tridentinum edita anno 46. disertè docet sine peccato licere bis ter orare ~~pro mortuis~~.

Sanè orationem pro mortuis non reiicit, nedum damnat prima illa Apologia Confessionis Augustanæ: quæ disertè in hunc vsque diem sic in articulum de missa profitetur: Scimus veteres Patres loqui de oratione pro mortuis, aiunt, quam nos non probibemus. At quísnam superest dubitãdi scrupulus istos anonymos Confessionistarum patronos non Christi spiritu actos, sed manifestè vertiginoso illo spiritu semel adobrutos, succoque inconstantiæ bis ebrios non posse consistere, quum vel contraria suæ isti præclaræ Confessioni Augustanæ eiusque Apologiæ hic astruere connitantur? Istud meridiana luce clarius ille de S. Eucharistia demonstrat articulus decimus. de quo Antithesi V. Item alterum non postremum controuersiarum caput de legitimo S. Eucharistiæ vsu ad sacrificium contra Apologiam ab istis dãnatum. Rursus de pijs viuorum pro mortuis precibus, vti modò indicauimus, de sacramentorum numero & Episcoporum iudicio. Istiusmodi mendis, fædisque vitiis cùm scateat istud nouorum Confessionistarum scriptum, sanè consulto delecti defensores Jurisconsulti & Concionatores sua dissimulauere, immo suppressere nomina: ne suo perirent, vt sorices, iuxta prouerbium, indicio: ne turpissimæ istius inconstantiæ, inquam, atque incogitantiæ notati suorum dictorum, immo maledictorum, ne dicam blasphemiarum, impiorumque sacrilegiorum rationem reddere compellantur.

Contraria Confessioni Augustanæ, atq; eius Apologiæ noui isti Cõfessionistarum Patroni docent.

Verùm vt isti sua callidè dissimulauere nomina, quia in libro vitæ non sunt scripta: ita ex superioribus hoc satis liquet Dauidicum illud oraculum in istos protestantiũ patro-

Cur consultò atq; meritò sua occultarint nomina Anonymi isti protestantiũ Apologetici.

Psalm. 9.

Demonstrãtur hoc in Apologetico cõprehensi in operibus manuum suarum peccatores ad Dei gloriã, & vnius fidei Euangelicæ eiusdẽq; Catholicæ victoriam.

nos quadrare aptissime, quod de præposteris hostiũ Christi studiis prophetatum legimus, Cognoscetur Dominus iudicia faciẽs, in operibus manuum comprehensus est peccator. Posteaquam enim iam sint liquidò conuicti Sophismatum, Asystatorum, calumniarum, immo mendaciorum in Catholicos improbissimè confictorum: adeoque locorum illiberalissima mentiendi impudentia deprauatorum: & , quod omnem superat fidem, cùm hic tam variæ detẽgantur pugnæ contra socios, contra Lutherum suum, contra ipsam denique suam Confessionem Augustanam, quam hoc opere suo suscepere defendendam, nullum superest dubium, quin & hic (si vincere tandem queat veritas) Dei Opt. Max. gloria illustrabitur, quòd in operibus manuum suarũ comprehensi sunt peccatores aduersus Catholicã Christi Jesu Ecclesiam, hoc est aduersus Dominum & Christum eius sacrilego schismate insurgẽtes. Sed cùm Solis luce clarius hoc in Apologetico sit demonstratũ Confessionistas nullis legitimis armis suum posse sacrilegum schisma defendere, suáque dogmata ab hæresiarchis iam olim damnatiß. mutuata contra concordem omnium Vet. Patrum consensum nobis Catholicis consentaneum temerè innouata vlla probabili ratione, nedũ scripturis orthodoxè ac verè intellectis statuere, aut solidè confirmare, omnis cura, studium, diligentia est impendenda, omnis danda opera, vt certa aliqua vel tandem ineatur ratio de tollendis per Germaniam in Religione dissidiis istis perniciosis, certóque certius Rom. Jmperio exitialibus ac planè internecinis.

Transitio ad alterũ præfationis caput de remediis funesto Germaniæ schismati adhibendis.

Occurrendũ in tẽpore flagranti atq; in dies inualescẽti dissidiorum religionis incendio.

Cũ enim Cæsar A. ferale istud religionis Christianæ dissidiũ Germaniã patriã dulciß. miserandũ atq; lugẽdũ in modũ passim depascẽs in dies proserpat latiùs, grassetur sæuiùs, flagret acriùs, sanè tempus postulat, vt consultissima quæque reme-

dia

dia quàm primum adhibeantur, priusquam malum incredibiliter inualescens fiat immedicabile, nullamque probi medici admittat manum. Ecquid enim aliud funestis istis vnius fidei Catholicæ dissidijs ille dissensionis auctor Diabolus molitur, quàm vt distractis varia per dogmata Christianorũ animis inhianti iam pridem nostris capitibus infestissimo Christiani nominis hosti Turcarum tyranno barbariss. in prædam cedamus verè Tragicam, & plusquam Babylonicam?

A certissimo interitus Ro. Imperij per Germaniam periculo.

Vbi enim animorum est dissentio, quæ religionis dissidium necessariò, vti vmbra corpus, assectatur; non iustum esse valeat animi robur ad communem illum hostem potentissimum nobis inhiantem profligandum, vt non dicam non deesse (pró pudor) qui minimè inuiti illum sibi optatissimum patiantur dominum, si per vicinos liceat.

Euangelicorum non pauci Turcam tyrannum sibi optant dominum.

Quid enim Galli Prouinciales, & Gascones superioribus annis sint meditati, non est obscurũ: neque Caluinistæ nostrates consultatione sua ad Sereniss. R. Philippum in lucem edita cælandum putarunt. An non reperiantur hasce per prouincias, qui publicè suum dolorem vel in conuiuijs dissimulare non potuerunt de minus secũdo Turcarum successu ad Maltham, & alibi, contra Regem suum catholicum Philippum, quòd hac ratione suis rebus nouis paricidali perfidia tentatis viderent incommodari? Verißimè namque ille apud Euripidem conqueritur suo à germano fratre, paterno pulsus regno, grauique affectus iniuria.

Quidnam Hugonistæ per Galliam & Goeslei per Belgiũ spectarint atq; moliebantur.

Ὡς δεινὸν ἔχθρα, μάτερ, οἰκείων φίλων, „
Καὶ δυσλύτους ἔχουσα τὰς διαλλαγάς. „
Quàm dira res est, mater, inimicitia consanguineorũ! „
Et quàm difficiles habet reconciliationes!

Gliscente namque semel inter fratres, aut etiam consan-

 guineos

Huius causam vide apud Aristot. VII. Polit.

guineos paricidali odio, ægrè admodum fraterni placātur animi: quorum iræ & si semper sunt iuxta prouerbium acerbissimæ, tamen si religionis caussa mutuæ inter ipsos oriantur dissensiones, aut conflictationes, ferè sunt, vt Græci vocant, ἄσπονδοι atque irreconciliabiles, vnde fit vt domesticis suis dissidijs quasi contabescat regnum, licet alioqui rebus omnibus florentissimum, quemadmodum misera nunc tandem videt Gallia, & vestra iam pridē deplorat Bohemia, frustráque vicina nimium luget infelix Græcia. Aliud enim dissentientibus inter se Reip. principibus euenire non potest, quàm olim apud Troiam Græcis: vbi Agamemnone atque Achille discordantibus secessione facta, clades fuit Graijs illata omni calamitate calamitosior.

Admodum atrocia certóque interneciua Reipublicæ inflicta sunt vulnera: quę tempestiuè sananda veniũt vera Religionis cōcordia, quoquo modo sarcienda A. Maximiliani studio.

Hæc igitur Christianæ religionis tam vario longéque miserrimo vulnere per varias Confessionistarum factiones scissa dissensio (vt nunc Svvēcfeldianos, Anabaptistas, Franconistas, Libertinos siue Nicolaitas, & in primis Caluinistas, aliasque pestes per Germaniam non minus, quàm illi, numerose grassantes taceam) quæ certissima præsentium malorũ est causa, ne etiam Reipublic. vestræ, totíque adeò Romano Imperio interitum tandem afferat qui non timet, non ea animi acie, qua debet, pericula præsentia & imminentia, immo ceruicibus nostris iam dudum impendentia, tantumque non vrgentia expendere videtur, aut prudenter satis æstimare.

Proinde cùm pernecessarium sit (in omnes in vniuersum isthoc dissidio quasi lethali Reipubl. vulnere ac peste verè sontica perire malimus) cùm inquā sit pernecessarium aliquam inuenire concordiæ inter Christianos sarciendæ, stabiliendæ, æternumque confirmandæ rationem, nulla erit solida, aut tam tam ad rem salutariter conficiendam idonea, nisi de fidei do-

gmatibus

gmatibus antè cõueniat, & ſarta tecta ſit religionis Chriſtianæ inter Germanos in primis concordia. De qua vel poſtliminio reſtituenda paucis, quæſo, liceat cum omnium venia, quæ ſentio exponere, pro virili enim boni ciuis functurus officio perquam breuiter depromam, quæ ad extinguendum tetrum atque lugendum hoc noſtræ Reipub. Chriſtianæ incendium facere videbantur.

Saluberrima ſemper fuit in Eccleſiæ diſſidijs componẽdis Conciliorum Oecumenicorum auctoritas, hæc nunc oderunt infeliciſſimi cane peius & angue: hæc miſeri fugiũt, deteſtantur, execrãtur. Quæ namq; iſti Confeſſioniſtarum patroni, vt & alij Euangelici, orbi præſcribunt Concilia, vti appellant, libera & Chriſtiana, vbi de tota religionis cauſa, adeoq; de ipſo Pontifice Rom. quem iſti reum peragere ſeſe clamitant, iudicetur; vbi pij etiã principes & maximè Imperator (ait Confeſſio Auguſtana) diiudicẽt dogmata, fictitia ſunt, Catholicæ Dei Eccleſiæ ignota, atque Platonica profectò ciuitate digniſſima; immo Stoicam in porticum releganda. Rectè enim D. Ambroſius Valentiniano Auguſto: Quãdo audiſti Clementiſſ. Imperator in cauſa fidei laicos de Epiſcopo iudicaſſe? Ita ergo quadam adulatione curuamur, vt ſacerdotalis iuris ſimus immemores? & quod Deus donauit mihi, hoc ipſum aliis putem eſſe credendum? Neque verò diuino tantum iure, vti hoc loco ait D. Ambr. Datum eſt Epiſcopis de religionis, aut Clericorum negotijs iudicium: ſed etiam lege Auguſtali. Sic enim A. Valẽtinianus pater conſtitutũ reliquit, teſte Ambroſio ad Valẽtinia. A. F. In cauſa fidei vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, ait Ambroſius epiſt. 32. à patre tuo A. lege ſancitum eſt, eum iudicare debere, qui nec munere ſit impar, nec iure diſsimilis; hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus, fideiq; cau-

Conciliorũ Eccleſiaſt. vſus ſaluberr. ſed modò à moroſulis reiectus perquã arroganter.

Platonicum fingunt Concilium Euangelici, quod dictitãt liberum fol. 55. Editiõe An. 40.

Iudex in cauſa fidei, aut Epiſcoporum quis legitimus.

Audiãt hæc Adulatores iſti aulici, & Gnathones Palatini.

Non tantũ diuino, ſed & humano iure ſunt Eccleſię iudices Epiſco. Ambro. epiſt. 29. & 30.

ſis. Quam legem pij omnes Auguſti ad exemplum Conſtantini Magni ſemper obſeruarũt: à cuius præſcripto cùm Valens Arrianus diſcederet, rectè eius præfectũ Modeſtum D. Eulogius Ediſſenus rogabat, Nunquid etiam cum Imperatore ,, Pontificem Valens agit? Unde et D. Athanaſius epiſtola ad ,, Solitarios fol. 452. deplorat, Epiſcopos contra legem ferre iudicem Conſtantium Cæſarem. Meritò igitur Conſtantem C. Oſius ille Cordubenſis laudat, apud Conſtantiũ A. fratrẽ iura Eccleſiaſtica temerè inuadentem, quòd nunquã iudiciis Eccleſiaſticis interfuerit, vti eſt apud Athanaſium ad Solitar. fol. 456. Tibi, inquit Oſius Conſtantio, Deus imperium credidit: nobis quæ ſunt Eccleſiæ. Vt enim diſtincta ſunt munera, ita & diſtinctæ agendorũ partes. hinc & A. Valentinianus, teſte Ambroſio epiſtola nuper cõmemorata, dicere ſolet, Non eſt meum iudicare inter Epiſcopos, quibus Deus animas, vt mihi corpora, credidit.

Conſtans C. laudatus a modeſtia Christiana, quòd negocia Eccleſiæ non vſurparit, ſicuti Conſtantius arrhianizans.

Nobiliſſimũ A. Valentiniani Apophthegma Palatinis omnibus adulatoribus memorabile.

Non enim ab Imperatore Eccleſia ſuum accepit iudicandi officium, vti idem ait Athanaſius ad Solitar. fol. 459. Quando iudicium Eccleſiæ, inquit, ſuam auctoritatem ab Imperatore accepit, aut quando hoc præiudicium agnitum?

Suas ergo partes, hoc eſt, nihil ſe in Eccleſiam poſſe, nihil ſibi in Eccleſia iudicandum, nihil ſibi de fidei dogmatibus ſtatuendum eſſe agnoſcẽs pius A. Valentinianus, rogatus à Bithyniæ Epiſcopis Synodum petentibus contra Arrianos, piè admodũ atque religioſe reſpõdit, teſte Sozomeno lib. 6. cap. 7. ἐμοὶ μὲν, ἔφη, μετὰ λαῦ τεταγμένῳ ἐ θέμις τοιαῦτα πολυπραγμονεῖν. οἱ δὲ ἱερεῖς, οἷς τούτε μέλει καθ᾽ ἑαυτὲς, ὅπη βούλονται, συνίτωσαν. *Mihi quidem in laicorum claſſe collocato, inquit, nefas fuerit talia curioſiùs agere, aut aliena curare. Sacerdotes verò quibus iſta curæ ſunt, inter ſe, vbicunque voluerint, conueniant,*

Pius A. Valẽtinianus ſeſe polypragmaticon & ardelionẽ reputat, ſi Eccleſiaſtica ſibi curanda ſumeret.

niant, & synodum pro dogmate corrigendo habeant. Siquidem hoc fuit primariũ Hypatiani Episcopi Perinthij aliorum nomine legati postulaturus.

Sed quid mirum, pium A. Valẽtinianum iudicium fidei siue Clericorum recusare, qui meminerat idem prius à Constantino Magno factum? A factiosis enim Donatistis per adulationem requisitus respondit: Petitis à me, inquiens, vti est historia Eccles. Magdeburgen. Centuria 4. fol. 585. in sæculo iudicium: cùm ego ipse Christi iudicium expectem. Rursus in Concilio Niceno non præsedit, quod imperiti quidam aiunt impudentissimè, sed paruo (inquit Theodor.) sololiolo assedit, præfatus veniam, & cõcessione ab Episcopis petita. Dixerat enim Episcopis, Vestrum est de nobis iudicium. nullas quoque iudicij leges synodo præscripsit, ait D. Ambros. episto. 32. sed liberum dedit iudiciũ sacerdotibus. Vnde datis ad Melchiadem Rom. Episcopum literis, ei atque Collegis Episcopis scribit; vt causam Donatistarũ cognoscãt, et vt ipsorũ στερεώτης δοκιμάσι διευκρινίζαι, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τερματίζαι: integritas probet quánam ratione causa illa Donatistarũ contra Episcopum Cecilianum Africæ perturbatrix quàm accuratissimè decidi, atque secundum iustitiam finiri queat: siue vti D. Augustinus epistola 162. ex actis publicis recitat, vt ipsi quod iustum est, statuant. Episcopos ergo controuersiarum Ecclesiæ iudices ac in primis Rom. Pontificem agnoscit pius Imperator magnus ille Constantinus; quẽ & in fine eiusdem epistolæ monet, vt nullum relinquat in Ecclesia schisma aut dissidium. Sic enim est in Græco exẽplari Regio, quod callidè à Musculo peruersore fuit dissimulatum, vbi Melchiadi Ro. valedicens appellat Reuerendissimum, cuius & Collegarum opera hortatur tollenda Ecclesiæ dissidia, improbè

Libro 1. cap. 7. ex versione Camer. vide Geor. Cedrenum.

Constãtinus A. iubet Ro. Pontificẽ statuere ac definire causam Donatistarum.

Wolfgangi Musculi fraus & dolus malus.

improbè à Donatistis tunc concitata: postquam enim A. pius quæri iusserat, vti est apud D. August. epistola 162. ad cuius curam res ista, de qua rationem Deo redditurus esset, maximè pertineret, illos re vera culpandos vidit, qui terrenũ regem causæ Ecclesiasticæ iudicem esse voluerũt. Non enim ausus est Christianus Imperator sic tumultuosas Donatistarum & fallaces querelas suscipere, vt de iudicio Episcoporum, qui Romæ sederant, id est Melchiadis et collegarum, iudicaret: sed alios dedit Episcopos, eorum peruersitatibus cedens, & omnino cupiens tantã impudentiã Donatistarũ cohibere.

Nõ audet Constantinus suscipere iudiciũ de rebus Ecclesiasticis.

Quod si ausus non fuit verè pius Imperator magnus ille Constantinus de iudicio tantorum Episcoporum iudicare, vti disertè ait Augusti. nisi Donatistis cedens veniam à sanctis Antistitibus posteà petiturus; neq; sibi iudicis partes de Episcoporũ causa sumere Valentinianus, teste Ambrosio, sustinuit: quale nam C. A. Maximiliane, censendum erit istud Conciliũ, quod nunc homines audaces inaudita post Christianorum memoriam voce appellant liberum & Christianum: in quo iudicet Imperator, aut eius Comes siue Vicarius? Constãtinus ille magnus in Concilio primo Niceno non præsedit, sed humili soliolo, teste Theodoreto, Episcopis assedit. Martianus A. in concil. 4. Chalcedon. non ostentandæ suæ potentiæ causa se interesse profitebatur: sed ad confirmandam fidem exẽplo Constantini magni, ait Liberatus Carthaginen. cap. 13. Sic in alijs Cõciliis Oecumenicis Imperatores non præsedisse, sed adiutores adfuisse facile foret ostendere, nisi oborituro fortè fastidio consulendũ esset. Certè argutè non minùs quàm salse D. Athanasius Apologia secunda, Qua fronte talem, inquit, conuentum, qui fuit Tyri tota ex prouincia, appellare audent Synodum, cui Comes præsedit? et cæt. Vbi Comes verba faciebat?

Imperatoris partes non sunt iudicare de dogmatibus, aut Ecclesiæ negotiis.

Vide Liberatum Carthag. Archidiaconũ & D. Thomæ Politica cap. 17.

Vide Pighij Hierarchiam, & nostrã Panopliã.

Quale verò nomen talis conuentus, vbi Cæsar eiúsue vicarius rebus Ecclesiasticis præsidet definiendis meretur, libera sanè voce D. Athanasius edicit epistola ad solitar. Quis enim videns eum (Constantium A. ait fol. 470.) in decernẽdo principem se facere Episcoporum, & præsidere iudicijs Ecclesiasticis, non meritò dicat illum eam ipsam esse abominationem desolationis à Daniele prædictam? Ex versione P. Nannij.

Quod & D. Ambrosius adolescenti A. Valentiniano à callidis versutisque Arrhianis circumuento obscurius insinuare non dubitauit. Senior factus censebis, inquit, qualis ille sit Episcopus, qui laicis ius sacerdotum substernit. Ius sacerdotum ab adulatoribus substernitur laicis.

Quid ergo Cæsar A. Maximiliane, de istis nunc dicant adulatoribus illi diuini patres orthodoxi, qui contra Ecclesiæ morem, contra leges A A. contra ius Dei Episcopos, immo ipsum Episcoporum patrem, totiusque adeò Christiani gregis pastorem vnà cum omnibus cõtrouersiis fidei Christianæ laicis subijciunt iudicandos?

Quando enim audisti Clementiss. Imperator, ait Valentiniano A. D. Ambrosius, in causa fidei laicos de Episcopo iudicasse? Item paulò inferius. Si vel Scripturarum seriem, vel vetera retractamus, quis est qui abnuat in causa fidei Episcopos solere de Imperatoribus iudicare? Quam verè diuinam D. Ambrosij vocem si Cæsar Maximiliane, sequeris (vti nobis quidem persuasissimum est, te instar patrui Caroli V. A. *& patris Ferdinandi* A. *laudatissima piorum ac verè Christianorum Augustorum exempla æmulari) vides ecquid officij abs te nunc postulet Catholica Dei Ecclesia ista pernicioso Religionis dissidio tuum per Imperium Rom. tantum nõ oppressa: cuius te defensorem sacrosanctè non modò iurasti, cùm regiam coronam Pragæ Bohemorum, Presburgi Hungarorum,*

Episcopi de Imperatoribus iudicant secundũ ius scripturarũ, teste D. Ambro.

Quidnam officij ab A. Maximiliano nunc flagitet Ecclesia Dei Catholica: nimirũ vt sublatis semel religionis dissidiis, solida fidei ineatur concordia.

e atque

atque Francfordiæ Germanorum Cæsaream susciperes; sed proximi etiam anni Comitijs Augustanis (Deo Opti. Maxi. gratia immortalis) publicè es professus. Olim vbi quid periculi publici populo Rom. rerum domino impēdere videretur, admonebant Senatores Consulem, daret operam, nequid detrimenti caperet Republica; idem nunc tempestatis in primis C. A. *tibi agendum. Quod vti difficilioris forsitan videbitur negotij (sed quid obsecro forti atque pio Imperatori difficile, vbi Deus certò aderit adiutor?) ita gloriā pariet illustriorem, famamq́ue ad posteros transmittet laudatissimæ istius industriæ, sanctissimæ operæ incomparabilisq́ue studij testem immortalem, simul et præconem.*

Ab exēplis maiorū AAA. Austriacorum.

In omnium mentibus scripta, immo insculpta extat illa memorabilis diligentia, cura, labor tui aui Sigismundi Austriaci A. quam ad componendam perturbati impio schismate orbis Christiani pacem, & ad reddendam ouili Christiano concordiam tot sudoribus inexhaustis, tot peregrinationibus concitatissimis, tot periculis præsentissimis in cogendum Concilium Constantien. insumpsit. Meministi quænā PP. M. M. tuus patruus Carolus V. A. *& Ferdinandus A. Pater, huius Germanicæ concordiæ instaurandæ causa subiēre iam pridem vnà tecum pericula: quotnam coēgére comitia: quàm immensas, easq́ue nocturnas exātlarunt curas, labores, ærumnas bello illo Germanico; quod prætextu nescio cuius libertatis Euangelicæ, ipsum religionis Christianæ iugulum petebat. Quantum verò ab vtroque herōe, veréque pio Imperatore sit laboratum pro Concilio Tridentino cùm indicendo, tū continuando, tandemque absoluendo, non est præsentis loci commemorare fusius, res hæc suum meretur Panegyricū Isocrate quopiam dignissimum.*

Verùm

Verùm hoc Concilio nunc maximos post labores, Deo opt. gratia immortalis, legitimè confecto, atq; patrum ferè CC. suffragijs concorditer definito; quidnam obsecro, ad pacẽ publicam totiusq; Germaniæ concordiam magnopere profectũ? quid factum operæpretium?

Certè quod hanc ad rem attinet, parum admodum: prô dolor. Et si verò nondum videmus diuulsas Germaniæ Ecclesias hac concordiæ ratione diuinitus orbi ostensa coaluisse, diráque dissidia sopita: non tamen idcirco res quasi deplorata, aut desperata de manibus est deponenda. Sed vti factum est pijs ab Augustis, qui se indefessos Conciliorum Ec. propugnatores, inuictosque præstabant afflictarũ Dei Ecclesiarum patronos, exortis licet sæuiss. tempestatibus post Concilia aliquot Oecumenica Ephes. & Chalcedon. alia tentãda via, nulláque intentata relinquenda, & experiunda tibi C. A. *Maximiliane omnia, quò tandem optata pijs omnibus redeat pax, pristinaque fidei Christianæ vnitas diuulsis miserè atq; dirum in modum dissipatis Christiani nominis Ecclesijs restituatur. Cùm verò exemplis illis domesticis dudum recensitis immortali sanè memoria dignissimis tuo in Augustali pectore accensum sciamus illos æmulandi studium, Deum opt. max. cuius à fauore benignóque auxilio salus pendet nostra, supplices deprecari, purisque, quod licet, precibus, atq; sacrosanctis liturgiis obsecrare non desinimus, vt salutaria hanc in rem vt gloriosissimam, immortalisq; laudis plenissimam; ita in primis tuendo Ro. Imperio tibi ad tẽpus credito, conseruandæque apud Germanos religionis Christianæ pernecessariam consilia suggerere dignetur, quibus omnes Christi oues ad vnum illud, primúmque congregatæ Christi ouile, vna fide Deum colant, vno ore Deum laudent, vna religionis re*

Etiam si Concilio Trident. nõdum pax sit Ecclesiis Germaniæ reddita: nõdum tamẽ desperanda concordia, quæ alia atque alia tentanda est via.

vera Euangelicæ latria honorent, venerentur, adorent.

Proinde hanc almam in vna Christi fide concordiam Concilium Tridentinum cùm efficere (obstantibus nostris publicè grassantium flagitiorum, & in primis Ecclesiasticorum remoris) non potuerit, altera erit arripienda tabula; aut secunda potius, si videbitur, nauigatione vtendũ: id est, vt quod vniuersali negatũ est Synodo, Prouinciali vel Regionali, vt D. Augustinus appellat, tentetur, Concilio totum per Rom. Imperium indicto, siue Conuentu tali procerum, ordinumq; Imperij, qualem huius morbi nõdum deplorati aut postulat, aut saltem patietur ratio. In quo ad veterũ Patrum formã antiquissimáque Catholicæ Dei Ecclesiæ exempla de dogmatum nunc controuersorum legitimis sub iudicibus, secundum antiquas Imperij Rom. leges & patrum orthodoxorum Canones præsidentibus, disquiratur veritate. Quod & si fortassis ab aduersarijs non impetrabitur, quia incognitam patribus nostris, vti diximus, totíque adeò Catholicæ Dei Ecclesiæ matri nostræ ignotam, Euangelióque contrariam præscribunt Concilij liberi formam verè Platonicam: illud tamen licebit, Christo aspirante, efficere, vt ad concordiam in posterum certo ineundam certissima saltem iaciantur fundamenta. Nempe, vt solis luce liqueat clariùs; nos Catholicos non aliud, non diuersum, non nouum docere aut defendere Euangelium, quàm fuit nobis Germanis ab initio iam olim traditum per Christi Do. Apostolos Thomam & Marcum: Apostolorumq; discipulos Laurentium apud vestrum Laureacum Austriæ in Norico, Lucium Cyrenensem in Rhetijs, Passauiæ ac in Vvindelicia; D. Ægistum atque Marianum in Bardvvijck Lunenburgensium; Nathanaëlem Treueris: Crescentem Mogũtiæ & Metis; Valerium & Maternũ Treueris, Coloniæ ac Tongris.

Quanã via nũc tentanda & molienda Germaniæ in Christi Euangelio concordia.

In conuẽtu Imperiali demonstrare licebit Catholicæ religionis originẽ nostris dogmatibus per omnia consentire, semperque eandẽ fuisse Christianæ Ec. fidem.

Vide D. Hiero. catalogo. Dorotheũ Tyriũ in Synopsi. Auentinum. Histor. Magdeburgen. Centur. 1. lib. 1. Victor. Strigeliũ annot. noui testamen.

gris. Rursus posteà per illorum discipulos Vlrichum Augustæ Windelicorum, Kilianum Vuirspurgi Francorum; VVillibrordum Oudt-Traiecti Batauorũ, Bonifacium Ingolstadij ad Danubium & ad Rhenum; Albanum ad Neccarum & ad Mænum.

Quo in publico Ro. Imperij conuentu omnes licebit istius dissidij Ecclesiastici causas, immo causationes verè cauillatorias, ne dicam sophisticas & calumniosas semel præcidere: quas potissimum hac vna in re illi Anonymi Confessionistarum delecti habent collocatas, quòd suis patronis Imperij ordinibus falsò persuadent, sese nõ nouam inuexisse doctrinam, sed verè Euangelicam scripturis & perpetuo Orthodoxorum patrum consensui concordem atque consentaneam.

Quæ res etsi infiniti videatur negotij, neque libris scriptitandis, & Apologiis rescriptitandis, & Antapologijs regerendis vllum sit inuenire modum, facillimè tamen conficiatur, si publico in Imperij Ro. Comitio, siue Concilio potiùs Regionali res tota ipsis sanctissimorum Orthodoxorũ patrum verbis semel credatur decidenda. quemadmodum sapientissimum illum A. Theodosium ante annos plus minus 1200. in flagrantissimo Arrhianorum, Macedoniorun, Nouatianorum aliarumque pestium plurimarum dissidio, suggestione Sysinnij diaconi memorant historiæ feliciter admodũ optatissimam pacem Ecclesijs contentiosorum aliquot hominum studio deploratissimè ac propè desperanter diuulsis restituisse. Tunc sanè liquebit verum videre volentibus, non nos Catholicos turbare Israëlem, aut istius sacrilegi, paricidalisque, immo exitialis schismatis iustas dedisse causas; nedũ esse auctores: sed istos inconsultos Cõfeßionistarum delectos, eorumq; similes, qui se principum & ordinum Confessionis Augustanæ

Facillimũ compendium, quo Ecclesiis Ro. Imperij sarta tecta reddatur fidei Euangelicę concordia, exemplo A. Theodosij.

Verè turbant Israélẽ, qui se dicere quàm esse malunt Euãgelici eorumq; potius Patroni Anonymi.

Theologos & Consiliarios dicunt Politicos. Isti namque Semitheologi confictis odiosiss. criminibus Romanum Pontificem, omnesq; Catholicos Episcopos apud suos Principes protestantes, vt nostri odio inflammatos, ita veri non satis peritos, sacrarum originum, mysteriorum & ceremoniarum Ecclesiasticarum, dogmatumq; controuersorum æquo minùs eruditos immeritò traducunt, nefariisq; calumnijs Catholicam Christi Ecclesiam de religione per Episcopos sceleratè prophanata impiè criminantur. Quin etiam manifestissimis planè mendaciis dudum indicatis Euangelium pridem á se, suisq; maioribus agnitum irreligiose oppugnant, & clarissimam Dei veritatem, reclamante sua ipsorum conscientia (quia loca SS. Patrum non pauca de industria sceleratiss. deprauant) sacrilegè explodunt, quemadmodum suis inferius locis demonstratur.

Veritatis victoria penes Catholicos; modò protestátes suis verbis, decretisque Comitialibus stare nõ recusent.

Proinde si illustriss. ordines Imperij protestantes suis stare verbis velint, tam certa est penes Catholicos de dogmatibus ad vnum omnibus nunc controuersis C. Augustæ victoria, vt hac de re iudices subire nõ detrectemus vel ipsos Illustriß. Confeßionis Augustanæ ordines & Ro. Imperij Clementiss. Principes. Siquidem disertis Augustanorum comitiorum decretis constitutum est (quod & Confeßionistarum
" *delecti hoc nouo grauaminum codice profiteri fol. 400. non du*
" *bitauerunt) vt tota tractatio horum negotiorum, siue con-*
" *trouersiarum conclusio fieret piè ac ritè secundum sanctas*
" *prophetarum, atque Apostolorũ scripturas; & perpetuum*
" *consensum sanctorum in Ecclesia patrum. Qua vna in re po*
tiss. omnium (si alia vlla sit humana) cùm certißima nunc temporis videatur solidæ cõcordiæ spes collocata, nos pro hac virili omnem impendimus huiusce ingenioli curam, omnem

Iuxta decreti Imperialis formulam à Confeßionistis præscriptã dogmata 24. cõtrouer-

naua-

nauauimus operam, vt dogmata quæ Catholicis cum protestantibus adhuc supersunt controuersa (plurima enim, Deo opt. gratia, cum tempore factis illis & Christianæ antiquitatis eruditioribus, & animo mitioribus, minusque ferocibus sunt recõciliata) ad formam ab ipsis dudum præscriptam demonstraremus secundum SS. scripturas, & perpetuum SS. Patrum in ecclesia consensum posse nullo negotio componi, atque inuictam S. Euangelij veritatem pro nobis Catholicis stare. Veniat in medium, si exempli causa quis requirat, illa princeps istarum 24. Antitheseon Catholicis, tanquam Euangelicæ fidei deprauatoribus & cultus diuini adulteratoribus obiectarum quæstio, prima in acie à Confessionistis ceu palmaris proposita, an Catholici nouam sequamur doctrinam, superstitiosam, impiam, Idololatricam, quòd Sanctos ad auxilium de more inuocamus?

sa hoc Apologetico demõstrantur ex Catholicorũ sensu statuenda & conciliada, quod exemplis aliquot illustratur

Vtri parti de SS. inuocatiõe scriptura & cõsensus PP. Orthodoxorum concordet atq; conspiret: Catholicisne, an Euangelicis.

Si illustriss. DD. Electores, & Clementiss. DD. ordines Rom. Imperij Confessioni Augustanæ addicti suis Comitiorũ Augustanorum decretis dudum commemoratis stare non recusant, perpetuumq; Vet. Patrum hac de re sequi ex animo volunt consensum SS. scripturis nixum & contestatum, audiant obsecro benigni, quos inferius recitamus Patres, viros Clarissimos, Vetustissimos, Orthodoxos 14. aut 15. nobis suffragantes. Inter quos & illos agnoscent patres, Ambrosium, Augustinum, Chrysostomum vna cum alijs disertè nobiscum S. virginem Mariam, SS. Apostolos, SS. martyres, Stephanum, Laurentium, Basilium & Cyprianum inuocantes: quos contra hanc Orthodoxam doctrinam obiicere Catholicæ Dei Ecclesiæ non puduit fraudulentos istos Anonymos Confessionistarum patronos delectos suos Theologos & Consiliarios politicos: qui dissimulatis dolo malo perspicuis ac passim ob-

Orthodoxi illi PP. inuocãt sanctos, quos perfidi Confessionistarum patroni Anonymi contra SS. inuocationem non verẽtur detorquere atque deprauare.

uius

uiis ſibique notis illorum Vet. Patrum ſententiis ad concordiam Eccleſiaſticam ſingulariter faciẽtibus illas tantum callidè veteratores iſti ceu ſtrenui Bellonæ Antiſtites corradũt, quæ funeſtiſſimum Germaniјs, Romanoq; Imperio alant religionis diſſidium.

De ſacrificio miſſæ propitiatorio, de panis tranſubſtantiatione, atq; Chriſti in ſacramẽto adoratione PP. Orthodoxi omnes Catholicis conſentiunt.

Similiter & aliæ illæ de S. Euchariſtiæ pro mortuis ſacrificio, de adoratione, atque tranſubſtantiatione quæſtiones ſi iuxta illud Imperij decretum Chriſtiano animo, veritatis magis, quàm contentionis ſtudioſo examinentur ad ſcripturas & perpetuum Orthodoxorum PP. conſenſum, ſuis infrà claſſibus recitatum, videbunt Illuſtriſſimi Principes proteſtantes perſpicuè, Catholicos in his, aliiſque ad vnum omnibus dogmatibus nunc in cõtrouerſia poſitis iuxta ſcripturas, perpetuumq; patrum conſenſum piè ſentire, verè atq; Euangelicè de Chriſto ac Deo credere, legitimè Deum colere, nullam ſuperſtitionem, aut præpoſteram religionem ſerere, nédum impietatem vllam, aut prophanam Idololatriam propugnare.

Ad hæc perſpicuum erit non denſiſſimis errorum & ſuperſtitionum tenebris Epiſcopos Catholicos (quod Anonymi illi fol. 420. temerè calumniantur) doctrinam Eccleſiæ inuoluiſſe, non prorſus nouum religionis genus à diuina ſcriptura, inſtar Iudæorum & Turcarum, in Eccleſiam Chriſti inuexiſſe: non denique nouum Chriſtianiſmum orbi aut Germaniæ peperiſſe. Sufficiat in præſentiarum iſtud de principibus controuerſiarum capitibus hic delibaſſe; quæ idcirco leuiter perſtrinximus, vt viris pijs atque concordiæ Germanicæ, adeoque vnitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſis aliquod ſarciendæ inter partes diſſentientes pacis ſpecimen ederemus.

Cæterùm hanc rem piis quidem optatiſſimã, ſed omnibus

in

in vniuersum multò maximè salutarẽ efficaciter conficiẽdã, nihil impedire videtur aliud, quàm quonam tandem sub iudice lis isthæc maximi sanè momenti, vnde non Ro. tantum Imperij, sed animarum etiam nostrarum pendet salus, veniat dirimenda. qui vnicus scrupulus de via nobis superest remouẽdus, quò desideratißima omnibus religionis Christianæ pax atque Euangelicæ fidei concordia fausto, inoffensóque in Germaniam redeat pede.

Quo tandẽ sub iudice istud religionis dissidiũ componendum atque solidè facienda Ecclesiarum concordia.

Certè si Confeßiónistæ antiquis perindè atque iustis legibus Rom. Imperij, immo suorum atque nostrorum piorum, veréque Christianorum maiorum Constitutionibus se patiantur constringi (ne filiorum Belial, id est iugum Domini excutientium, calcitrantium, perduellium, atque Ecclesiæ Dei rebellium, nomen & culpã mereantur) nihil est quod laboremus.

Si antiquę leges ac iustissimæ cõsuetudines valeant, certus est iam designatus quæstionũ fidei iudex.

Verùm quia istud, licet æquißimis nitatur causis, licet necessarijs dudũ ex D D. Ambros. August. Athanas. depromptis fundatum sit rationibus, licet clarißimis denique Sacratiß. AAA. Valentiniani, Constantini, Marciani, & aliorum fulciatur exemplis, nos impetraturos vix nobis ausimus de aduersarijs polliceri: (nam repudiata religione auita, & Paternæ leges ipsis quoque fuêre necessariò damnandæ, proculcandæ, abolendæ) non omnis tamen ideò præcidenda, nedum abiicienda est reducendæ aliquando Germanijs, Christo bene propitio, in fide vna die concordiæ atque piæ reconciliationis spes.

Etiam si iudicẽ controuersiarũ legibus & Dei verbo præscriptum recusent aduersarij: nõ tamen concordię spes est abiicienda.

Quãquam enim sibi sua in Stoïca illa Ciuitate aduersarij Concilium imaginentur verè Platonicum, quod ipsi liberum vocitant atque Christianum, à quo reiiciunt, subselliisque excludunt iudices Ro. Pontificem, omnesque Ecclesiæ Dei Catholicæ illi adhærentes Episcopos; introducunt verò post

Quosnã à Concilio suo libero submoueãt iudices: & quos præficiant Anonymi Cõfessionistarũ Patroni fol. 364. & fol. 365.

Imperatorē & Principes nescio quos Sophos plusquam Platonicè sanctulos & pios, adeóque omnium ordinum laïcos suorum pastorum, doctrinæque cælestis arbitros: tamen nos, opinor, non tam habent bardos, blyteos aut stupidos, qui hoc à iudicio exclusi ipsos feramus iudices, nostros accusatores. Quæ enim iudicij æquitas, reos quidem inauditos damnari; accusatores verò suo pro arbitratu & iudicare, & vincere, & triumphare? Si reo suam tueri innocentiam non est integrum apud iudicem minùs aut integrum, aut de partis accusatricis fauore suspectum, ecquænam, obsecro, erit iusti tribunalis facies, vbi iudices capitaliter nō solum reos oderunt, sed criminaliter etiam accusant, adeóque anticipato iudicio paricidaliter, tanquam ciuili etiam seditione ab illis digressi exitialem moliuntur Reipub. Christianæ euersionem?

Vide Plutarchū vita Ciceronis. Item eius politica.

Tali iudicio si Catilinæ suis cum coniuratis C. Cæsare, M. Crasso, Cethego, aliisque non obscuris Ro. Reipub. quondā luminibus suam causam agere licuisset, an non Ciceronem optimum Consulem suo exturbasset vnà cum senatu, ipsáque Republica Ro. loco? An non Arrhiani hisce artibus toties damnarunt S. Athanasium? an non sic inualuit Concilium Ephesinum 2. quod meritò Græcis dictū fuit λῃστρικὸν, pyraticum, atque prædatorium?

Lutherani si suū sequantur Lutherum, omnes semel laicos à iudicio dogmatum controuersorum excludāt vt soli regnent.

Neque verò, quando ad rem veniendum erit, Euangelici à suæ doctrinæ iudicio solum Ro. Pontificem excludant: sed omnem prorsus secularem etiam potestatem. Lutherus nāque disertis admodū verbis istud docet de Imperatore Carolo V. atque adeo de suo etiam Euangelico discipulo Saxone Jo. Frederico, Imperij Ro. Electore.

Lutherus non fert causam cōtrouersiarum si dei diiudican-

Siquidem epistola ad Melanchthonem anno 30. die xx. Julij data, se ad Principem in Comitijs Augustanis tunc agētem

scripsisse

scripsisse ait, non esse de cõcordia cogitandum: das vnser sache den Keyser zu keinen Rechter leiden kan; quod nostra (inquit) causa Imperatorem iudicem ferre non potest.

dam à Cæsare Carolo V. neq; ab ipso adeò Saxone suo Rom. Imperij Electore.

Istud verò præclarum Lutheri elogium non ideo tantum de A. Carolo V. *pronunciatum ab eo liquet, quòd Catholicæ esset Ecclesiæ studiosus, hæreseôn osor, fideïque Christianæ acerrimus propugnator: sed quòd à Deo mandatum tale non haberet laicus. hac vna enim de causa vel suum Saxonẽ infelicem illum sui Euangelij noui propugnatorem ferre nõ potuit iudicem.*

Siquidem præfatione in visitationem Saxonicam èditam Wittenbergæ anno 39. sic de ipso scribit fol. B. 1. a. Nam licet ipsi non est mandatum, inquit, vt doceat, & spiritualia gubernet. tamen debet vt secularis potestas summè curare, ne dissidia, sectæ, seditiones exoriantur in subditis. Quòd si docere, aut spiritualia gubernare laico non licet: nec fidei cõtrouersias diiudicare licet.

Principi seculari non est mandatū vt doceat neque vt spiritualia gubernet, teste Luthero, multo minus ergo vt iudicet de doctrina.

Quos ergo tandem, inquias, admittunt Euangelici iudices? Concilium aiunt. Istud verbis quidem dicunt, sed re ipsa nihil aliud, quàm tergiuersantur & subterfugia quærunt. Nam tale sibi somniant Concilium, quod liberum dictitãt & Christianum, quale aut nusquam, aut nunquam reperiatur, aut cogere cuiquam concedatur: re vera enim merum est figmentum Platonicum, quod imperitis obtrudũt, dum ex omnium ordinum hominibus eos asciscunt, qui in quaq; prouincia (inquiunt fol. 364.) insignis alicuius doctrinæ, intelligentiæ, & sanctitatis nomine celebrantur; quibus vox deliberationis atque iudicij, ac definitionis esse communis cum Clericis debet.

Quales in Concilio Euangelicorum illo libero futuri iudices toto orbe ex laicis asciscẽdi.

Obserua notas deligendorum in libero Concilio iudicum.

Deinde si manus erunt conserendæ atque Concilium ali-

Remoræ tali in Concilio libero exoriture, aliud perpetuo postulant sibi Concilium liberum.

quod tandem, quod ipsis placeat, cogatur, tot erunt exceptiones, tot protestationes, tot denique tergiuersationes, vt earũ nullus futurus sit aut numerus aut modus, quibus extricãdis aut dirimendis altero semper Concilio foret opus. Sed in præsentiarum si ita videbitur, demus aliquod ex illorũ præscripto coïre posse, immo iam conuenisse Concilium, putas ne C. Auguste illo fidei cõtrouersias aut sopiendas, aut certò definiendas?

Ecquid agãt dũ Euãgelici Christianum ac liberum quærunt Concilium.

Minimè gentiũ. Quid ita? inquias. quòd innumeræ obiicietur interpellationes friuolæq; appellationes. suo enim iudicio cõuicti, et vti D. Paulus ait κατακριτοὶ à seipsis condẽnati Euãgelici, quòd à sana veraq; Catholicorũ & Orthodoxorũ Patrũ doctrina ex diametro dissentiant, illisq; contraria adeoq; disertis ipsorum verbis dãnata doceant, nũquam rem eò deduci sustineant, vt seria, & ad viuum fiat vtriusq; doctrinæ collatio ad genuinas & non adulteratas Veterũ Patrum sententias.

Appellatione sua ad Concilium Lutherus quidnam quæsierit ac spectarit.

Quòd enim non veritatis discendæ causa, neque doctrinæ Euangelicæ agnoscẽdæ gratia liberum aut Christianum quærant Concilium Lutherani, vnus Lutherus instar omnium locupletissimò sit nobis testimonio.

Testatur quadam Epistola Lutherus quid nam sua ad Concilium appellatione spectarit. Sic enim extat To. Germa. V. Jenen. epist. V. ad Phil. Melan. anno 30. die S. Margaretæ data.

Lughenhaftighe Teuffels copffen.

Auf das ich die vveil friede het &c.

Veruntamen posteaquam, ait, isthæc mendacissima diabolorum capita ludunt in promittendo Concilium liberum, sic volo & ego cum eis ludere, voloque ab eorum somniis appellare ad illud ipsum Concilium, quod tamen nunquam futurum est, vt ego intereà in pace agam. Audis C. Auguste Lutherum non ferre Imperatorem Carolum V. neq; principem

Electorem

Electorem ſuæ doctrinæ iudicem, ſuiſque illis iactatis ad Concilium liberum appellationibus non veritatẽ quæſiuiſſe, dum ait intereà ſe in pace acturum: ſed hoc agere, quod ſpiritus S. de quodam hominum genere ſtomachabundus conqueritur, Filij hominũ vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Prouocat ad Concilium Lutherus liberum & Chriſtianum, quod tamen ait nunquam futurum.

Appellatio Lutheri ad Concilium liberũ eluſoria fuit: quòd ſciret nunquam futurũ, aut coiturũ quale vellet.

Quod ſi futurum eſt, aut ratione aliqua cogi queat quale velit, non admittat ſuæ doctrinæ iudicem, non Pōtificem Ro. non Epiſcopos illi adhærentes, nō Imperatorẽ Ro. Carolum V. non ſuum denique diſcipulum Saxonem Electorem, quod illi ait, non eſt mandatum vt doceat & ſpiritualia gubernet.

Quid igitur, dixerit aliquis, conſilij, ad inſtaurandã hanc religionis per Germanias miſerandum in modũ diuulſæ concordiam? Nullàne conciliationis ſupereſt ratio, cùm Catholicos Confeſſioniſtæ hoc à iudicio prorſus excludant ceu reos: contrà & Confeſſioniſtas Catholici ſubſellijs temerè, immo violenter, ne tyrannicè dicam, contra leges publicas, contra ſacroſancta piorum maiorũ inſtituta, contra humana, adeoq; diuina iura omnia occupatis amouendos ceu accuſatores opponant? Certè quod ad Catholicos quidem attinet (quos aduerſarij reos ſeſe peracturos profitentur) nihil equidem ambigo ſeſe paratiſſimos ſua innocētia fretos, ſuam cauſam præclaro Patrum ſuorum Cōcilij illius magni Niceni noſtræ Catholicæ fidei ſingularis columinis exemplo vel Philoſophis impijs iudicibus permittere dirimendam: vt nec taceam, cùm illi reperiri nequeāt, ne Mahumetanos quidẽ (ſi omnino exteris, fideiq; Chriſtianæ hoſtibus ad pacem nobis Chriſtianis conciliandam ſit piè abutendũ) arbitros vnquã recuſaturos.

Licet Catholicos ſubſellijs excludant Euangelici, & hos Catholici, non tamen deſperāda Eccleſiarum per Germaniã concordia.

Tria iudicũ genera admittunt Catholici, quos recuſant Lutherani.

Catholici ſuæ cauſæ bonitate ac doctrinæ veritate freti iudices nō recuſent Philoſophos, vel ipſos Mahumetanos, ſi fieri queat.

 Tanta

Tanta est, Auguste Cæsar Maximiliane, huius causæ nostræ bonitas; tanta elucet indubia victoriæ spes; tanta effulget illustrissimæ veritatis doctrinæ nostræ Catholicæ lux, vel solis splendore clarior in S. scriptura & Vet. Orthodoxorum Patrum monumentis candido atque Christiano pectore perlustratis.

An igitur apud Christianos, fortè inquias, per Europam omnis exulat istius paricidalis schismatis Germanici componendi, aut saltem sopiẽdi spes? minimè. C. A. *minimè: sed videt* C. T. *Maiestas versutos veréque versipelles istos Confessionistarum delectos omnes refugitare iudices, qui ab ipsis diuersum sentiunt; illosque tantum admittere, qui fauoris præiudicio iam dudum notati suum prodidère veritati Catholicæ infestum studium.*

Caluinistas nõ recusent Catholici iudices in cõtrouersiis Cõfessionistarum propriis.

Nam si vel suos Syneuãgelicos Caluinistas admiserint iudices, etiam istis arbitris in iis iam pridem vicimus cõtrouersiis, vbi Caluinistæ non minus à Lutheranis, quàm à nobis Catholicis dissentiunt, vti meridiana luce clarius in grauissima transubstantiationis S. Eucharistiæ causa liquet.

Caluinistæ iam pridem pro Catholicis iudicarũt contra protestantes in variis dogmatibus ac pro Catholicis Lutheranos oppugnant.

Iam pridem enim scripturis varius atque rationibus certissimis orbi demonstrarunt Caluinistæ necessariò consequi, si in S. Eucharistia est Domini corpus verè præsens (quod nobiscum hactenus verbis quidem obtinent plerique Confessionistæ) panis etiam fieri prorsus commutationem: siue vti cum vetustissimis patribus loquimur, transubstantiationem. Theodorus Beza crassiùs cæcutire Lutheranos scribit, Respõso contra Iacob. Andræam fol. 85. quàm Catholicos: qui transubstantiationem in consubstantiationem transformarunt.

Præclari aliquot Lutherani ipsos Confessionistas damnãt, ac pro

Rursus & fictitiam illam vbiquitatem, Brentij & suorum Tubingen. delitias, nunc per Germanias grassantẽ, solidis ad-

modum rationibus & manifestis Orthodoxorum PP. *testimo niis nobis concorditer refutarunt nō modò Caluinistæ in colloquio Molbrun. sed plurimi etiam Confessionis Augustanæ professores, vti Philip. Melanchthon, Ioachimus Morlinus, Mart. Kemnicius, Nic. Selneckerus, P. Eberus, Nicol. Hemmingius, Victor Strigelius, & alij plurimi Lutherani ex dia metro illi repugnātes. Sic et de pia Christi Domini in S. Eucha ristia adoratione contra suos symmistas Lutheranos Ioachimus* Westphalus *responso ad Ioan. à Lasco, aliique non ignobiles; immo Lutherus ipse Captiuit. Babyl. & alibi nobis suffragantur. Cæterùm quia nec Philosophos cum Concilij Niceni patribus adire iudices tempora patiantur: Mahumetanos arbitros religio nō ferat Christiana: Caluinistas aut alios sectarios, licet Syneuāgelicos suos, immò ne suos quidem Con fessionistas noui non admittant Confessionistæ, nos verò ipsos Confessionistas quasi accusatores contra nos, ceu reos, iustiori ratione non adhibendos excipiamus, sicuti & hi Catholicos suæ nouatæ, & à nobis, id est, à toto orbe Christiano variatæ doctrinæ recusant iudices: ecquænam igitur tandem tibi superesse videtur concordiæ istius sarciendæ ratio?* — Catholicis oppugnant. / Vide Colloq. Molbrun. fol. 288. & com. Strigelij in notes[illegible].

Colloquiis varia iam pridem forma tāto pacis studio indictis quidnam promouerit diua AA. *Caroli & Ferdinandi pietas, notius est, quàm vt sit commemorandum. Publicis disputationibus multò minùs res cōficiatur, quòd semper citra arbitrorum potestatem fuerit partes cōciliare. Quāquam igitur solidam pij omnes diffidant coïturam in religione concordiam, nec posse inuiolabiliter sarciri istud paricidale dissidium, donec ad petram vnde excisi sumus, atque ad nostram matricem, id est vnum illud Christi corpus, cui ipsius loco vnus est præpositus Petrus pastor, omnes redierimus, (vti olim* — Colloquiis variis aut disputationibus publicis nihil effectū neque inde magnoperè speranda concordia. / Variæ pacis atq; concordiæ formulæ. / 1.

Africa,

Certissima concordiæ per Germaniam sarciendæ ratio aut salté parasceue per Arbitros exemplo Concil. Carthaginen. eligédos.

Africa, totiusque Oriens, & dudum Armenia, atque nuper prouincia Antiochena) tamen vt huic solidæ paci, veræque religionis Euangelicæ concordiæ via præstruatur indubia, inprimis profuturum equidem crediderim, si cõmuni Statuum Imperij Ro. consensu vtrinque (quemadmodum in Concilio Carthaginẽ. factũ refert Synodus Basilien.) deligantur arbitri aliquot viri pij, Dominum timentes, auaritiæ, luxus, gloriæ suæ hostes, superstitionem omnem detestantes, fanaticum omnem errorem execrantes, hæresim denique omnem abominantes; penes quos sit auctoritas partes citra turbam tranquillè audiendi, & ad Status Imperij quod videbitur, æquo cum iudicio referendi.

Vide Conc. Basilien. epist. Synodali. To. 3. fol. 151.

Penes Ecclesiã certò Catholicam esse iudicium cõtrouersiarum.

Sed quod Caluinistæ, aut Seruetiani, vlliue alij Euangelici à nobis egressi, quia non erant ex nobis, nõ permittant sua in controuersia iudicibus Lutheranis, nec nos Catholici hac tanta in re permittere cuiquam possimus definiendum, nisi iuxta legem illam diuinã: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & Publicanus.

Deutero. 17. Matth. 16.

Iudicium Ro. Pontificis, eiusque prærogatiuum quàm sit solide firmatũ firmiterq; fundatum.

Quòd si ille iudex in Christi Ecclesia diuinis oraculis designatus, Conciliorum omnium decretis constitutus, liquidis etiam Orthodoxorum PP. testimoniis confirmatus, indubitata denique iudicandi possessione, & ea antiquissima præditus, qui omnem fidei controuersiam legitimo atque Christiano in Concilio definire sua diuina auctoritate possit, non admittitur, frustrà alium quærimus in terra iudicem, cuius arbitrio res tota stet aut cadat.

Nam quod aiunt ipsum esse reum factum, ideóque iudicio excludendum, quàm temerè dicatur, ipsi obsecro considerent accuratiùs. Accusant eum; sed qui ab illo de Ecclesiæ more sunt iudicati, quòd priscas renouant hæreses; quòd cõtra-

rias SS. ſcripturis ab Orco reuocant hominũ doctrinas; quòd denique præiudicata perpetuo Patrum Orthodoxorum conſenſu impia orbi inuehunt dogmata. Non igitur tam Ro. Pontificis iudicio, quod cauſantur, ſunt condemnati: quàm perpetuo illo totius Eccleſiæ Dei Catholicæ præiudicio cõuicti, damnati, excommunicati: à cuius concordi doctrina tam variè diſſentiunt. Ab hoc ergo iudice diuinitus Chriſti vice conſtituto ad Chriſtum ipſum cum Brentio contra Catholicos, & cum Beza contra Brentium, alioſq; Lutheranos prouocare, an ſatis ſobrij cuiquam ſano videbitur capitis? Neque enim ſolus iudicabit, ſed illis ſuis cum fratribus, quos Deus Opt. max. Apoſtolorum loco conſtituit principes ſuper omnem terram: nimirum, quos ſuæ Eccleſiæ Chriſtianæ ſpiritus ſanctus conſtituit Epiſcopos, vt eam regant atque paſcant. horum ergo paſtorum Chriſtianorum in Chriſtiana doctrina conſtituenda iudicium aut refugere, aut recuſare, nõ eſt Chriſtianarum ouium: quæ illam ſui paſtoris Chriſti vocẽ ſummo animi obſequio venerantur, Qui vos audit, me audit; Qui vos ſpernit, me ſpernit. Quotquot ergo veras Chriſti Domini oues ſeſe profitentur, illam paſtoris ſui, cui Chriſtus Dominus totum
credidit ouile paſcendum, audire debẽt in Eccleſia vocẽ, quæ II.
quid Euangelicũ, quid pium, quid impium decernit: vti iam dudum in Concilio Tridentino clara voce perſonuit. Contra cuius decreta ſi qui cum ratione ſeſe aliquid opponere confidunt, nihil equidem dubitem hic reſpondere, quod D. Auguſtinus pacis publicæ cauſa in negotio Africani ſchiſmatis reſpondit. Ecce, putemus illos Epiſcopos, inquit epiſtola 162. qui Romæ iudicarunt, non bonos iudices fuiſſe; aut ſeſe malos eſſe iudices perpeſſos; quæ vox eſt omnium malorum litigatorum; reſtat adhuc et aliud plenarium Eccleſiæ vniuerſale Concilium,

Num ideo Ro. Pontifex iudicio excludẽdus quòd cũ reum faciunt Euangelici.

Non tam à Ro. Pontifice condemnati Euangelici quàm à toto orbe Chriſtiano, à cuius conſenſu perpetuo temere diſſentiunt.

Brentius ſtolide ad Chriſtũ appellat, vti & Beza cõtra ipſum.

Non ſolus Ro. Põtifex iudicat controuerſias fidei: ſed illi Dei ſpiritu additi Epiſcopi.

Audiẽdus in Eccleſia Dei filius & quos ſuæ præfecit Eccleſiæ.

Concordiæ ratio ex Africani diſſidij exẽplo Auguſt. epiſtola 162.

Audiãt hęc qui Cõcilij Triden. decreta volent ſub incudẽ reuocata, & quo tãdem modo ad concordiam veniatur.

 vbi

vbi etiam cum ipsis iudicibus causa possit agitari, vt si malè iudicasse conuincantur, eorum sententiæ soluantur, & decreta aboleantur. nihil enim vetat posteriora Concilia in priora inquirere, dogmatáue examinare, vt quæ rectè sunt constituta, firmētur, et quæ aliter, minúsue loco ac temporibus apta,

III. *castigentur. Potest enim & nunc inter nos optimus fidei status condi (quod D. Hilarius ad illam Arrhianam tempestatem sedandam, pacemque Ecclesiæ certò reddendam scripsit prudentissimè) vt nec ea, quæ benè sunt constituta, vexētur, & quæ malè sunt intellecta, resecentur. Verùm quia Concilium aliquod generale obstantibus nostris peccatis, nondum licet à fratribus Germanis zelo quodam (sed qui re vera non est, vti Paulus de suis gentilibus conqueritur secundū Euangelij scientiam) contra communem omnium matrem Catholicam Christi Ecclesiam temerè concitatis impetrare, donec Deus Opt. max. meliora. Non parū intereà, si quid videmus, profuerit conuentus ille religionalis siue Synodicus, siue Imperialis ad sarciendam semelque reducendam illam postliminiò Germanis solidam in vero Christi Iesu Euangelio concordiā.*

Alia concordiæ ratio ex Arrhiani Schismatis exemplo. D. Hilarius lib. de Synodis.

IIII. *Quòd si tales fortassis haud temerè nunc reperias arbitros, quales ex Concilij Carthaginen. & Basilien. præscripto depinximus concordiæ conciliandæ aptissimos, age dum, ne qua concordiæ instaurandæ per nos omittatur ratio, ne ipsos quidem protestantium ordines siue aliquot Principes omnium nomine deputatos recusabimus Catholici arbitros; qui quod suis ipsi viderint oculis (puta concordem Veterum PP. suis in libris disertè ac manifestè cum Catholicorum dogmatibus consensum) ad alios referant. Et si enim fortè illo, quod diximus, Comitio siue Synodo non tota mox coëat pax: hoc tamen certò certiùs efficiatur, vt totus semel perspiciat orbis*

Ne qua desit cōcordiæ cōciliandæ ratio, Catholici non recusabunt ipsos protestantes Principes arbitros: quibus suū cū orthodoxis PP. liquidò demonstrabunt in dogmatibus cōtrouersis consensum.

terrarum,

terrarum, ipsique suis videant oculis iudices protestãtes, nullam nec fuisse, nec esse Illustrissimis Ro. Imperij Principibus, aut Confessionis Svvinglij, IV. Ciuitatũ Sacramẽtariarum, Palatinæ, aut Mansueldensis, Osiandrianæ, Illyricanæ, aut alterius professoribus, iustam causam, cur ab vna illa Christi Domini Ecclesia discedendum fuit, aut sacrosanctum suæ Ecclesiæ corpus est sacrilego schismate scindẽdum, lacerandũ, dilaniandum; nedum diutius in eo sceleratè permanendum.

Apertis enim illorum Orthodoxorum Patrum, quorum testimonijs vtraque pars se niti, atque pro se stare quæque profitetur, libris ante annos mille conscriptis, commonstrabitur clariss. plæraque omnia protestantium dogmata aut esse nouitia & illis ignota: aut disertissimè ab eis damnata, tãquam erronea, atque adeò ipsi etiam Dei verbo contraria, & tanquam Diaboli blasphemias ab eisdem cõcorditer anathemate notata. Quod si semel liquidò demonstretur, vt fuerit longè facillimum (modò legitimè, benignè, candidè ac citra turbam Catholicos audiri detur) quis tam est animi oculis captus, qui non videat apertam esse piis omnibus, quos plurimos etiam inter Confessionistas agentes (Deo gratia immortalis) habet Germania, viam ad constituendam, aut saltem præstruendam solidam Christianæ pacis in vna Christi fide concordiam?

Quam vt minimè desperandam orbi toti demonstraremus, atque laboranti patriæ dulcissimæ, immo matri charissi. Catholicæ Dei Ecclesiæ defuisse velle possimus videri, nostra pro virili (sed quantulum fuerit, quod vnius homunculi studium in vastissima isthac nouarum opinionum sylua cædenda elaboret!) in medium adferre nitebamur, quæ ad istud, si non extinguendum, saltem mitigandum aut cohibendum,

dum, sistendumue luctuosum, pernitiosum certóque exitiale facere videbantur incendium. Hoc enim germani filij postulat in matrem pietas, hoc nunc boni ciuis flagitat officiū, omnes semel neruos intendere, manibus pedibusque obniti, ne fraudibus, dolis, sophismatibus, calumnijs, mēdacijs, testimoniorum adulterijs alma veritas profligaretur, Euangelium euerteretur, germanus Dei Opt. max. cultus, veráque religio Christiana nobis auita hæreditate per manus ab ipsis vsque Apostolorum Christi Jesu temporibus constanter atque concorditer tradita extingueretur, extirparetur, aboleretur.

Quanta Episcopos Catholicos ad vnū omnes vrgeat necessitas solidā invna Christi fide cōcordiam instaurādi, ac quoquo modo conciliandi.

Si enim religionem prodere censendus est, qui infestissimos Ecclesiæ Dei hostes aduersus Dominum & Christum eius acerrimè insurgentes tacitus videt mœnia conscendere, cuniculos agere, propugnacula paulatim occupare; quod suo eos adiuuat silentio, si suo non depellit clamore, si suo non arcet telo, iaculis, gladio, manu: ecquænam nos maneat vltrix diuinæ vocis sententia, quæ nos proculdubio perduellionis, aut profecto præuaricationis reos conuincat?

Hoc igitur nostræ salutis potiss. periculo tanquam aculeo excitatos et si varia deterrerent consilia, cùm operis subeundi magnitudo, tum virium tam ingenij, quàm corporis exiguitas: tamen ad laborem hunc humeris nimio imparem alacriter suscipiendum mirè inuitabat almæ, quod dudum diximus, veritatis victoria coniecturis minimè, vti apparebat, obscuris dubiisue affulgescens, lætáque specie gestiens & applaudens. Cui propugnandæ veritati, atque asserendæ pietati operam hanc, qualis tandem cunque piis censebitur, negare voluisse, aut laborāti Patriæ dulciss. defuisse videri noluimus.

Proinde C. Auguste Maximiliane cùm hac priuata huius laboris opera iam sit via ad subuertendum paricidalis istius

schismatis

ſchiſmatis Germanici propugnaculum à Statibus Confeſſioniſtarum, ordinibuſque Imperij Ro. illo ſuo ſcripto erectum, ſi non munita, ſed ſtrata aut ſaltem haud obſcurè indicata, nō difficilis omninò, nedum deſperanda fuerit Germaniæ noſtræ in fidei veræ Chriſtianæ, certóque Euangelicæ conſenſu concordia, modò enim in Concilio generali, Prouinciali, aut Regionali; ſiue Comitio etiam Imperiali legitimis ſub iudicibus, aut ſaltem æquis quales diximus, arbitris res omnis de fidei controuerſiis piè atque Chriſtianè, poſitis ſemel præiudiciis, ſubmotiſque priuatis omnibus affectibus, ſecundum ſcripturas ſanctas (vti publicis Auguſtanorum Comitiorum decretis Confeſſioniſtæ fol. 400. profitētur conſtitutum) & perpetuum conſenſum ſanctorum in Eccleſia Patrum decidenda proponatur: facile admodum A. T. *Maieſtas effecerit, quod totus nunc orbis Chriſtianus ardenter deſiderat, piiſque votis abs te efflagitat. Vniuerſa namque diſſidij Germanici à Catholicis cauſa duobus nititur capitibus: nimirum perſonarum vitiis, ſiue morū abuſibus, & doctrinæ corruptelis: vitæ autem vitia cùm ſint perſonarum, non doctrinæ noſtræ, quæ illa damnat, abuſuſque optat omnes ſemel ſublatos, non iuſta merentur dici apud prudentes rerum arbitros diſſidij tam ſacrilegi, aut ſchiſmatis impij cauſa. quod adeò verum eſt, vt nō ſolum Lutherus Com. ad Galat. & Caluinus Com. in Pſal. 14. doceant propter vitia & vitæ impuritatem ab Eccleſia Romana non diſcedendum: ſed Bohemos etiā damnat inexcuſabilis & ſacrilegi ſchiſmatis Lutherus, quòd contra Chriſti legem ſeſe à Catholicis ſiue à Ro. Pontifice ſepararunt, aliudque impium altare conſtruxerunt. Ad eundē modum & grauiſſimi iſti Confeſſioniſtarum patroni fol. 93. ingenuè agnoſcunt hanc abuſuum variorum & vitiorum Ec-*

Facillima fuerit diſſidiorum cū proteſtātibus cō ciliatio, modò æqui nobis alicubi contingāt cōtrouerſiarum nondū conſopitarum arbitri.

Fontes diſſidij, Germanicique ſchiſmatis duo ſunt: Abuſus & doctrinæ corruptela.

Bohemorum ſchiſma Luthero iudice impiū eſt, & nulla ratione poteſt defendi, vnde neque Germanorum.

NOTATE Confeſſioniſtæ Lutheri veſtri de vobis præiudiciū, quod eſtis impij & inexcuſabiles quia à Catholica & Ro

mana receditis Ecclesia.

clesiæ Catholicæ Camerinam nō esse idoneam sui discessus, aut schismatis Germanici excusandi causam: sed eam veram ac legitimam putant ex altero illo sibi esse capite, quod doctrinæ diximus corruptelam. Verùm istam causam esse ficulneam et commenticiā, planéq; nihili, conuētus ille piorum dudum dictus facilè atque omni luce clariùs demonstret.

Quàm facilis sit veritatis victoria penes Catholicos, modò æqui saltē contingant rerū arbitri, qui ex vero dissidia dirimant.

Cùm enim vtraq; pars veritatē à se stare affirmet, suāq; causam et scripturis, & Orthodo. P. sentētiis asserat confirmatā, adeóq; certò demonstratā, ecquid superesset, obsecro, ad solidā almæ veritatis nostræ victoriā consequendā reliquum, quàm SS. literarū capitulis vero atq; perpetuo P. Vet. Catholicæ Ecclesiæ consensui per illud aduersariorū scriptū obiectis suo germano sensu exponere, veróq; sensui vindicare? Deinde illa quoq; Orthodoxorū P. promere testimonia nobis suffragantia, hic à versutissimis Anonymis istis Confessionistarū delectis illiberaliter, immo improbè dissimulata? ne sacrilego dicā fallēdi studio suppressa; dolo malo, immo nefario proculcata, fraudulēto deniq; verborū adulterio falsata, & manifestissima deprauatione adulterata. Nā inter illa xxiiij. cōtrouersiarū capita, propter quæ noui isti Confessionistarū Patroni disertè profitētur sibi atq; Statibus protestātibus fuisse necessariū, vt à Catholica discedētes Ecclesia suæ, suorūq; consulerēt saluti æternæ, plurima sunt, quæ nullā prorsus (modò cādidè, vti Euāgelico pectore dignū foret, eam accipere dignarentur) cū Catholicorū doctrina habēt Antithesin, huius generis est Antithesis 9. de fiducia certa et indubitata promissionū Dei.

Nō enim iusta dissidij causa ex abusibus; quod fatētur Confessionistæ: non iusta Schismatis istius causa ex doctrinæ Euangelicæ corruptela, quod liquidò demōstrant Catholici.

Nulla ergo superest legitima Schismatis excusatio, aut iusta extra Ecclesiam Catholicā Ro. emanendi diutius causatio.

Et 14. de Recōciliatione cum Deo per Christum. Nōnulla quæ mero nitūtur sophismate, puta vocis amphibologia, aut Acyrologia, aut captiūcula alia sophistic: vti III. de vno mediatore. Et IIII. de merito ac satisfactiōe filij Dei. Et XII. de

Quatuor classes XXIIII. Antithesiō facillimā ostendunt cum protestantibus fore concordiā.

merito

merito paſſionis Chriſti, & quædam ſimilia. Plurima verò manifeſtis nitũtur calumniis, ne improbis dicam, fulciuntur mendaciis, malignísue verborum adulteriis. qualia ſunt Antitheſis prima de Sanctorum inuocatione, quaſi diuinum honorem ſanctis aſſcribamus ſacrilegi. Et VII. *de libero arbitrio, quòd viribus humanis poſſit homo conuerti ad Deum. Et* X. *de diſcrimine Legis & Euangelij, quòd ex Chriſto faciamus Moyſem. Et* VI. *de baptiſmo, quaſi eius vnctiones olei (inquiunt) magici, qui omittunt, hoſtes ſint Eccleſiæ cenſendi. Et* XXI. *de miniſterio docendi quòd nos contemnamus. Ad hæc* XXII. *de Coniugio, quaſi nos illud ceu impurum, prophanum, & pietati Chriſtianæ inimicum traducamus.*

Quæ verò ſuperſunt controuerſa dogmata, nullo negotio inter pietatis Euangelicæ cultores concilientur, adhibitis modò Veterum Orthodoxorum Patrum teſtimoniis, atq; priſcæ illius incorruptæ ætatis de doctrina verè Chriſtiana, Apoſtolica & Euangelica ſententiis, quæ vt noſtram Catholicorũ doctrinã teſtantur ipſis conſentaneam: ita pleraq; omnia Confeſſioniſtarũ dogmata nobis diſſentanea conuincũt nouitia atq; fictitia; immo de priſcis dãnatiſſimorum hæreſiarcharũ lacunis, fœtidisq; Philoſophorũ Camerinis hauſta. Ea licet Euãgelij prætextu iã miro quodã hominũ auribus prurientiũ applauſu ſunt renouata: nõ aliud tamẽ eſſe, quã meras, nefariasque antiqui illius ſerpẽtis diaboli in Chriſtũ Jeſum inuidi blaſphemias, liquebit. Cæterũ; cũ illas Vet. Ortho. PP. ſentẽtias multò præclariſſimas nobis cõcorditer ſuffragãtes aduerſarij hic dolo malo ac ſtudio minimè ſancto, vt modeſtiſſimè dixerim, diſſimularint, veréq; verbis adulteratis paſſim deprauarint, ecquænã, obſecro, res ſolidam diſtineat aut impediat diutiùs Germaniæ noſtræ in vna Chriſti fide concordiam?

Indubia concordiæ in vna Chriſti fide ſarciẽdæ ſpes ex malis aduerſariorũ artibus: quibus illiberaliter veréque Sophiſticè ſuum alunt diſſidium, ſacrilegumq́ue fouent ſchiſma.

Si enim Auguste Cæsar Maximiliane, hæc controuersia non de legibus agrarijs, non de stillicidiis, non de herciscunda hæreditate, aut opibus boníſue externis, quorum possessio lubrica, fortuita atque incerta est: non de corporis commoditatibus, quorum fruitio temporaria est, vsuráque breuis: non de Ro. Imperij denique limitibus aut hoc, illoue regno perituro; sed de salute illa æterna certo cum periculo alterius partis perniciosè oborta, venerit consentaneis Orthodoxorum Patrum Ecclesiæ Catholicæ testimonijs, vti est Augustanis Comitiis decretum decidenda, semelque dirimenda, vicimus, Cæsar A. vicimus. Siquidem & nunc locum habere læti videbimus, Christo benè propitio, quod ait D. Basilius, Ecclesia facile obtineret pacem ab hæreticis, si veritati cedere vellent.

Alia concordiæ sarciendę spes à Comitiorũ August. decreti formula quòd iuxta perpetuum PP. orthodoxorum consensum omnis controuersia sit definienda.

Tam enim manifesta apud illos extant suæ doctrinæ nobis per omnia concordis atq; ad amussim fideique analogiam consentaneæ testimonia, vt nihil ad hanc concordiam semel toti Germaniæ salutariter constituendam, & quasi postliminio tua, ô pacis custos & patriæ parens Auguste Maximiliane, opera reddendam desideretur amplius.

Ad quod prima quaque occasione efficiendum quanta Imperij Ro. suadeat vtilitas, quanta postulet pietas, quanta denique flagitet ac verè vrgeat necessitas, docent illa Syriæ, Africæ, Græciæ, Hungariæ, adeóq; vestræ Austrasiæ vna religionis discordia, domesticisq; dissidiis à stirpe propemodum euulsæ pertristia sanè exempla, lugenda potius quàm iterum cõmemoranda. Hinc sapientissimus iuxta ac pientiss. Imperator Cõstãtinus ille Magnus suos moribundus monebat filios A AA. vt si suum vellet saluum Imperium, religionis curarent vnitatem, & fidei Christianæ suas quisque per prouincias instaurarent concordiam.

Quantopere C.A. Maximiliano laborandum pro maturanda Ecclesiarũ Germanicarũ in vna Christi fide concordia.

Ab exemplis.

A Constantini Magni testimonio atque præclaro testamento: quo filiis A. AA. vnius Religionis concordiam legauit in-

Quod

Quod eo magis tibi C. A. *Maximiliane, nunc faciendum, quia isthic non modò vna, vti tunc Arianismus, grassatur hæreticorum factio: sed quòd inter illas, vno licet Euāgelicorum nomine conspirantes, non desint, qui odium plus quàm Vatinianum in te, tuosq; successores omnes Catholicos Imperatores conceperint; quo ad paricidalia instigati consilia cùm superos flectere nequeant, Acheronta mouere satagunt, Turcarumque hostilia tuo Ro. Imperio non minùs quàm Catholicæ Dei Ecclesiæ arma implorare, aut saltem optare non desinunt. quod de Hugenotis Galliæ & Goesseis Belgicæ passim nunc per Germaniam errantium atque exulantium notius, adeoque exploratius est, quàm vt sit memorandum.*

Curnam vrgenda & maturanda C. Maximiliano Religionis per Germaniam cōcordia.

A b execrabili in Turcam studio Hugonotarū & Goesseorum.

Omnibus itaque neruis contendendum, vt vna Christianis Ecclesiis omnibus quàm primum reddatur Christi fides, vna vbique sonet Euangelij verè Christiani vox, vna vbique gentiū doctrina floreat Apostolica eademq; Euangelica.

Ad quam diam vereque almā in fide Christi concordiam nunc Ro. tuo Imperio, totiq; semel orbi Christiano commodissime sarciendam, adeoque restituendā cum Deus opt. C. M. *tuæ donarit propitius tam domi post lætas aliquot victorias, tranquillitatem; quàm foris ab hoste potētiss. inducias decemnales, non est sanè occasio hæc oscitāter prætereunda: quæ huic calamitosissimæ Ecclesiarum tempestati paterna in nos Germanos Dei opt. pietate eo potiss. fine videri debet concessa, vereque indulta, vt omnes sua quisque pro virili quæramus, persequamur, pertētemus rationes, quibus certa aliqua, saltem per Germaniam, fiat intereà in Religione concordia; aut indubia ad solidam Ecclesiarum reconciliationem in fidei vnitate sternatur via.*

Ab occasione decēnalium induciarum: quas Deus opt. miseræ Germaniæ fortassis postremas cum Turcarum Tyrāno nunc indulgere dignatur, vt intereà suę consulat saluti per solidam in vna Christi fide vere Catholica & Euangelica concordiam.

Præsentem enim si nobis de manibus elabi sinamus cōcor-

Cur iſtæ decennales fortaſſis poſtremæ habēdæ cum Turca induciæ.

diæ conciliandæ occaſionem, verendum erit admodum, ne in poſterum tam commoda ſeſe vnquam offerat; rebus omnibus vnà cum mundi ſenio in deteriora in dies prolabeſcentibus, plurimiſque Euangelicorum in Epicureiſmum adeoq; Atheiſmum degenerantibus, atq; prophanis turbatorum aliquot fanaticorum opinionibus, impiiſque paradoxis Reipubl. vulnera in horas ſæuo dolore amplificātibus, paciſque veluti iam coaleſcentis cicatrices Sathanico planè ſtudio dirè exaſperantibus.

Quotidie nouas per hæreſes augeſcunt dira Germaniæ vulnera: & coaleſcētis pacis cicatrices per Dauos quoſdam exaſperantur.

Sed quo magis fremit, atrociusque furit ſanguinarius ille draco diabolus, vt fratrum, ita omnis etiam piæ pacis oſor infeſtiſſimus, ſuáque per organa turbulenta oſtraciſmo digniſſima, hanc modò non infeliciter per Saxoniam & alibi (Deo laus & gloria) coaleſcentem Eccleſiarum concordiam interturbare atque interpedire ſatagat: eo alacriùs ſimul & accuratiùs tibi C. A. *Maximiliane vnum hoc ſingulari ſtudio eſt agendū, vt ſemina hæc almæ concordiæ diuinitus oſtenſa, cælitusque tributa foueantur, optatam ad meſſem tua opera producantur, feliciterque tandem cum Dei gloria proueniant. Hoc enim fructu, publica nimirum Germaniæ in vna Chriſti fide concordia, Maieſtatem tuam, quæ iam diu in hoc tota eſt, non fruſtratum iri, cur de benigniſſima Dei opt. pietate confidamus, cauſſæ dudum depromptæ certam quandam in ſpem vt adducamur faciunt. Vnum illud mihi indubiam prope parit rei huius glorioſiſſimæ tua opera conficiendæ ſpē, quòd tantos támque heroïcos labores hac vna pro re inuicti animi conſtantia pertuliſti: quodque eiuſdem rei ſanctiſſ. cura te ita diſcruciari ſcribūt Palatini quidam, vt nō modò corporis valetudinē afficiat; ſed pias etiam nō rarò exprimat lachrymas. Quid, quòd & in illam te ſubinde erūpere vocem aiunt, vo-*

Nō exigua pios tenet cōcordiæ facillimæ ſpes cum Lipſen. & Wittenbergenſes arte ac pietate modò tractetur.

Cur certò ſperāda piis fidei apud Germanos concordia per C. A. Maximilianum ſarcienda.

cem

cem ſanè Chriſtianiſſimo Imperatore digniſſimam, Si Catholicæ religionis vnitas, atque fidei Chriſtianæ concordia proprij ſanguinis effuſione tibi redimenda eſſet, aut recuperanda; te nihil vnquam tibi ipſi parciturum!

C.A. Maximiliani elogiū & votum pro Religionis Chriſtianæ concordia: dignū quod omnes vbique pij aſſiduis adiuuent precibus.

Hæc vota pietatis omnis cæleſtis pleniſſima, verèq; Chriſtiano de pectore promanantia Deus opt. qui & pacis Deus eſt, non poterit non ſecundare: modò nos tempori, & oblatæ diuinitus occaſioni, immo nobis ipſis non deſimus.

Tentetur ſaltem pia aliqua conciliationis ſarciendæ ratio, manus rei huic perneceſſariæ tantum admoueantur; felicior erit proculdubio hominū opinione laudatiſſimæ huius rei ſucceſſus; Deus pacis aderit fautor propitius ſuæ Eccleſiaſticæ pacis ſtudioſo; qua illi nihil offeras gratius, nihil facias optatius: vt enim exoſa in primis illi eſt fratrū diſcordia; ita filiorum ſuorum Chriſti Do. ſanguine redemptorū concordia nihil magis amat. Huic autem cæleſti cōcordiæ inter mortales aut ſtabiliendæ, aut inſtaurandæ qui ſeriam atque ſedulam nauant operam, maxima illos ſequetur merces: nō modò vt iuxta Euangelium ſint futuri cum pacificis Dei filiis beati: ſed à Deo opt. hæc etiam in vita conſequentur, quod ſuis moribundus A.A. filiis pius pollicebatur A. Theodoſius magnus. Aliud enim ſub mortē Princeps ille verè Chriſtianus ſuis nihil mandauit filiis, quàm vt veram pietatem, ſiue Catholicā religionem colerent, ſartam tectam tuerentur, inuiolatam ſchiſmatibusque indiuiſam cuſtodirent: per quā aſſeuerauit eos pacem habituros, bella ſopituros, hoſtem fuſuros, Trophæa excitaturos, victoriamque à Deo conſequuturos.

Georgius Cedrenus Annali. Nicephor. libr. 13. c. 1.

Quàm verò C. A. *Maieſtati tuæ fuerit multò facillimū hanc vt deſideratiſſimam pijs omnibus, ita Reipub. vtriuſq; ſaluti perneceſſariam Eccleſiarum in Germania pacem compo*

Manifeſtū indubiæ concordiæ cum Proteſtātibus cōciliādæ ſpecimē hoc in illi Apologetico videas: ma

dò illi suis stare verbis pergant.

nere, omnesque protestantium ordinũ controuersias ad piam iuxta Dei verbum, perpetuumq; consensum Orthodoxorum Patrum concordiam reuocare, inde liqueat, quòd de grauissimis controuersiarum capitibus nunc hoc Apologetico ad concordiam aperta est via.

Exempla enim iam dudum allata de Principibus nostræ tẽpestatis quæstionibus cũ Illustriss. protestantium ordinibus nondũ conciliatis, nimirum Sanctorũ inuocationis, adorati in S. Eucharistia D. N. Iesu Christi, Panisq; trãsubstãtiationis, denique sacrificij propitiationis & precationis pro mortuorũ auxilio atque solatio, specimen præbeant absolutissimum iuxta atque certissimũ pari Catastrophe, lætissimoq; euentu omnes semel esse cum veritatis victoria, Dei gloria & Ecclesiarum concordia pro Catholicis definienda. Vnum hoc modo Deus largiatur, vt vel mediocriter æqui, aut saltem non iniquissimi nobis contingere vlla ratione siue in Concilio aliquo Ecclesiastico, siue Imperiali (si aliter nõ liceat) Comitio queãt arbitri: qui nullo partium præiudicio anticipati, aut studio capti, solum id in iudicando sequantur, quod disertissima Veterum omnium Patrum Orthodoxorum verba nobis non minùs, quàm sibi inter se consentanea, suis ipsi videbunt oculis sentire, docere, liquidóque pronunciare. Cuius rei euentũ piis omnibus quidem optatissimum, nobis verò singulari zelo desideratissimum cùm Deo opt. max. quotidianis precibus, votisque pro Cæs. V. Maiestate assiduis commẽdare nominatim nunquam negligamus, quod nostrarum partiũ est, in præsentiarum agamus.

Causas igitur illas xxiiij. Codice Naoburgico pridem An. 62. F. M. Patri Ferdinando A. per protestantes ordines Francfordiæ oblato comprehensas (quas tanti faciunt vt in oculis

in oculis totius orbis Christiani eas apud posteritatem de suo erga Religionem & Rempubl. studio in testimonium publicare non dubitarint) nihil efficere ad iustam sui sceleratissimi, veréque sacrilegi à reliquo Christianæ Ecclesiæ corpore schismatis caussationem, aut excusationem, nunc aggredimur, post refutatam istorum anonymorum patronorum præfationem demonstrare.

Hunc autem laborẽ C. A. *Maximiliane, sacratissimæ tuæ C. M. dedicare visum fuit, quo illi non satis sano protestantium Ordinum Ro. Imperij codici Francfordiæ in tua coronatione oblato ad manũ esset antidotũ: atq; vt ex hoc, quale quale tandem futurum est, responso Catholicæ nostræ Religionis propugnatorio perspicuũ foret, non deesse piis Catholicæ Christi Iesu Ecclesiæ filiis grauissimas simul ac iustissimas, addo & perquam necessarias caussas auitæ suæ fidei Apostolicæ ac religionis re vera Euangelicæ per scelus impium deserendæ, aut nefario cũ sacrilegio immutandæ, filij enim sanctorum sumus, & vitam illam ex Catholica Apostolorum doctrina pura & incontaminata, vitáque Christiana expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo, neque sese patiũtur vllis Sathanæ astutiis, aut cæcis humanæ doctrinæ præstigiis in aliud transferri Euangelium, quàm ab initio audiuimus, & ab Apostolis toto terrarũ orbe Catholica Christi Iesu Ecclesia concorditer diuini instar depositi accepit, conseruauit, posteríśq; inuiolatũ in hunc vsque diem prodidit, ac per manus fidelissime tradidit.*

Stat enim æternúmq; stabit illud D. Pauli oraculum, Si vel Angelus de cælo euangelizauerit præterquam euangezatum est, aut toto concorditer orbe ab Apostolis initio accepimus, anathema sit, maran-atha. Galat. 1. 1. Cor. 16.

Vale C. A. corpore, anima, & spiritu diu nobis incolumis in Christo Iesu; qui constantem atque inuictum te faciat, augeat, tueatur Ecclesiæ suæ Catholicæ miserandū in modum nefario ac sacrilego isthoc Germanico schismate conuulsæ, dilaniatæ, ac tantum non euisceratæ propugnatorem, gloriosissimumque tutorem. Boni quæso consulat S. T. M. quod candido Christianæ pietatis affectu, sanctoque concordiæ Ecclesiasticæ per Germaniam patriam dulcissimam conciliandæ studio, V. matri Ecclesiæ Dei Catholicæ afflictiss. atque calamitosiss. subsidio adferre conabamur.

Dordraco, natali solo, & ob furiosos Goesseorum motus temporaria exilij sede, tutissimóque refugio, ferijs Natalitiis D. N. Jesu Christi E.R.A. LXVII. quem post tristissimas Theomachorū & Jconomachorum tempestates faciat Deus opt. orbi Christiano felicissimum illucescere.

Cæsareæ Ma. vestræ ex animo semper ad omnia in Christo IESV obsequia deditiss. peculiariterque deuotiss. seruitor Wilhelmus Damasi Lindanus, S. D. Ec. Ruræmonden. Episcopus.

APO-

APOLOGETICI PRO RELIGIONIS CATHOLICÆ CONCORDIA AD GERMANOS,

TOMVS PRIMVS.

Cuius capitum hæc ſunt Argumenta.

&

APOLOG.

c. c. R.

APOLOGETICI

RELIGIONIS CATHOLICÆ TOMVS PRIMVS:

AD SERENISS. ET A DEO CORONATVM MAXIMILIANVM AVSTRIACVM. II.

VARIAE ADMODVM, INVICTISSIME Cæſar A. Maximiliane, infeſtiſſimo Chriſtianorum hoſti Sathanæ ſunt artes, variæ technæ atque ſtrophæ; quibus eos inter ſe committere, ac tranquillam Religionis Catholicæ, vniuſque in Deum fidei Chriſtianæ concordiá indefeſſus contẽdit perturbare. Facilè namq; intelligit veterator ille, cui mens, quaſi callo manus, aſtutia occalluit, quòd fidei concordia, qua, vti Deo Opt. Max. nihil eſt gratius, ita nihil habet ipſe exoſum magis, ſemel cõuulſa & labefactata, de illorum pariter ſalute procul dubio actum foret.

Itaque hùc ſingulariter omnes ſemper intendit neruos, totúſque & velis, quod vulgo dicitur, & remis contendit, vt ſalutaris illa concordia, (qua ſalua nullum in dei populum perſequendo ſibi facit operæ pretium) aut ſemel tota diſſoluatur, aut ſaltem perturbetur. Iuſtiſſimis enim de cauſis à D. Paulo malignus ille noſtræque ſalutis æternæ inuidus cacodæmon diſſentionis dictus eſt deus, quòd diſſidiorum omnium; vti eſt fax, & inſtigator; ita religionis impiis opinionibus diſſectæ, aut falſorum dogmatum erroribus perturbatæ, aut ſacrilegis denique ſuperſtitionum corruptelis contaminatæ in primis ſit auctor.

Hæc noſtri temporis diſſidia de dogmatibus infeſtæ ſunt Cacodæmonis machinæ, ad veræ fidei Euangelicæ vnitaté diuellendam concinnatæ.

2. Corinth. 14.

Illas porrò ſerendæ diſcordiæ ſuæ technas, vt nunquàm non ab ipſis Chriſtianæ Religionis vſque incunabulis conabatur adhibere callidiſſimè, ita hiſce miſerrimis noſtris temporibus, in quos fines ſæculorum propediem videntur aduen-

tare, admouet impudenter planè atque improbè: quo fit vt verum videre volentibus nullo negotio liceat deprehendere illius machinationes, in piorum omnium perniciem fraudulenter quidem, ſed minùs artificioſè, quàm olim concinnatas.

Artes Diaboli mendacia ſunt & calumniæ, quibus exitialia Eccleſiarũ diſſidia ſtudet ferere, fouere atque protelare.

Pudendum enim planè, quòd ad confouenda, quæ nunc, eheu dolor, Germaniam patriam dulciſſimam tantum non perdunt, religionis diſſidia nullis legitimis, aut ſaltem aſtuto diabolo dignis vtatur ſtratagematibus; ſed craſſis tantum hiſtoriarum mendaciis, impudentibus vereque putidis ſuperſtitionum calumniis, peruagatis aliquot abuſuum ſycophantiis, impiis veterũ Patrum deprauationibus, ſacrilegis denique diuinarum ſcripturarũ peruerſionibus, adulteriis, corruptelis.

Quæ nunc temporis ita liquidò à piis, doctiſque hominibus, quorum magnum prouentum hæc ætas, Deo gratia immortalis, tulit, orbi ſunt demonſtrata, vt niſi omnes iſti innumeris factionibus contra ſe ipſi diſſecti Euangelici, effrontes eſſent, aut, vt verius dixerim, in reprobam mentem pro iuſtiſſimo ſuæ ſuperbiæ blaſphemiæque in Deum Opt. Max. ſanctos, ſacraque omnia meritò traditi, ſuum agnoſcentes errorem, ad vnam illam, à qua ſunt temerè nullaque iuſta cauſa egreſſi, redirent Catholicam Chriſti Eccleſiam.

Hanc Cacodæmon ille, cùm nunquam totam ſeſe ſperet poſſe labefactare, nedum euertere, quòd firmioribus ſit fulta præſidiis, immo inuictis ſtet nixa columnis (puta diuinis Chriſti Ieſu ſui præſidis vigilantiſſimi promiſſionibus, atque cæleſtibus propugnationibus) quod toto de corpore diffidit, aſtu rem gerere cogitans in parte callidus aggreditur, ſi hac fortè via ſuccedat melius atque felicius.

Experientia enim factus doctior cùm omnia ſua conſilia, omneſque ſtrophas tam variè, tam aſtutè in euertendã Chriſti Eccleſiam olim intentatas videat fuiſſe fruſtra, nihilque ſeſe ſanguinariorum Tyrannorum gladiis, rotis, ignibus promouiſſe, perdolenter id ferens, ad cognatas, ſibique germaniſſimas, ac ex nomine proprias tandem relabitur calumnias, (ab his enim ceu ſuis notis Diabolus iam olim nomen cõmeruit) quibus ſæpenumero plus proficere ſibi gratulatur, quàm aliis vllis cuniculis in illius euerſionem affabrè conſtructis.

Hinc

HINC ſanè & diuinus Chriſti Ieſu Spiritus Chriſtianæ Dei Eccleſiæ doctor ductorque in omnem veritatem certa Chriſti voce promiſſus, non aduerſus vlla alia pernicioſa inui di Diaboli machinamenta, tanto ſtudio ſua electiora cæleſtis gratiæ organa prouidus excitauit, & armauit, quàm ad depellendas refellendaſque immanes illas Chriſtianis obiectas calumnias, impudentiſſimaſque ſycophantias.

CAP. I. Vſus Christiani Apologetici. Eximios ſemper veritatis patronos contra diabolicas hoſtium Eccleſiæ calũnias Chriſti Spiritus excitauit.

Has ſiue ille contra Chriſtianos ſpargere fuit auſus publicè, hoc eſt conuitiatrice populari voce; ſiue priuatim, id eſt viruléta blaſphemi vnius aut Apoſtatæ, aut impij lingua; ſemper à Chriſti ſpiritu quidam præclari viri Antagoniſtæ, qui ſua pro virili illas refutando vaniſſimos ſuos in fumos redigerẽt, fuerunt excitati.

Ex re namque fuit populi Chriſtiani adeóque publicæ omnium ſalutis, meras illas fictitiaſque calumnias refellere, quò omnibus illibata in conſpicuo eſſet veritas, vniuerſiſq; liqueret, quàm immeritò contra ſalutarem omnibus Chriſti Ieſu Religionem omnes impudenter inſilirent, mundus imperitè ac prorſus temerè obganniret, Diabolus inuidè rabideque inſaniret.

Magnum in primis attulit Chriſtianæ Religioni cum defendendæ, tum propagandæ præſidium ſanctiſſimorum Chriſti Martyrum conſtantia, neruos, trochleas, cataſtas, equuleos, laminas candentes, gladios, ignes, feras diriter perpeſſa: ſed haud minus equidem crediderim DD. Cyprianum, Iuſtinum, Quadratum, aliaque noſtræ Catholicæ Chriſti Eccleſiæ columina, Chriſtianæ rei publ. lumina, ſcriptis ſuis Apologiis fundandæ tutandæque fidei profuiſſe, quàm ſanguine ſuo pro illius veritate conſtabilienda & quaſi conſignanda profuſo.

Nõ minus profuiſſe fundãdæ Chriſti Religioni Patrũ Apologias, quàm cõſtantiſſimorum Chriſti Martyrũ certamina & coronas.

Nota quidem erat Paganis, Deique veri ignorantia cæcis ethnicis Chriſtianorum conſtantia: ſed quia illos ſuis infandis pro ſceleribus, immanibus flagitiis, paricidiis, Thyeſtæis conuiuiis (quæ ſibi nefaria iniuria falſoque per diaboli ſatellites obiecta purgare nondum licebat) meritò pati habebant perſuaſiſſimum, ipſis nihil profuit; donec exorto tandem Dei Opt. ſingulari gratia veritatis iubare, viderent non tam à no-

Quam fuerint necessariæ olim piorũ Patrum apologiæ.

ctis tenebris abesse solem, quàm conficta illa, vulgataque passim crimina à Christianorum moribus, & vita multo innocentissima, vereque integerrima & numeris virtutum omnibus absolutissima.

Cum igitur ex hac cæca vereque inuida veritatis caligine implacabile vulgi odium in Christianos, non modò incrudesceret, verùm etiam exardesceret atque in flammas subinde excandesceret ac defæuiret, (vnde quotidiana illa vox, Christiani ad Circum, Christiani ad Leones! nõ pluit; caussa: Christiani!) tandem eò res est per doctorum hominum Apologias deducta, vt quos prius ceu maleficos oderant, & persequuti fuerant, adeoque exterminarant & excruciarant, posteà conspecto veritatis lumine, tanquam religiosos veri Dei cultores amplecterentur, suspicerent, exoscularentur. Hinc tam frequentes olim extitêre, quæ maximo sanè Religionis Christianæ detrimento pleræque interciderunt, priscorum Christianorum scriptorum Apologiæ, D. Quadrati Apostolorum discipuli & Athenarum Episcopi, Aristidis, & Apollonij Senatoris Romani: qui primo ferè illo Christianæ Ecclesiæ seculo suis Apologeticis implacabiles veræ pietatis hostes studuerũt Christianis reddere benigniores simul & æquiores.

Quid tandem effecerint, ac quomodo Christianis populũ atque principes reddiderint æquiores.

Anno Dñi 100. vide Euseb. Cæsarien. Beda in Martij collegio.

Anno 160.

Certè D. Iustinus Antoninos A A. fratribus nostris Christianis placatiores reddidisse suis Apologiis etiamnum extantibus, veteres commemorant historiæ.

Anno 180.

Tertullianus quoque non parum tranquillitatis suo peperit Ecclesiæ Apologetico, omni doctrinarum genere Romanæque antiquitatis gloria laudatissimo. Celso grammatico, quod hominum genus singulari semper inflatum contra veritatem fastu eam exagitare, vti & nunc, misereque diuexare pro ludo duxit, doctissimus ille Adamantius Origenes occurrit. Porphyrio Philosopho Apostatæ, cui anteà Malcho Tyrio fuit nomen, respõdit Euseb. Cæsariensis, teste Sozo. lib. 3. c. 23. Similiter & Methodius Tyrius Episcopus, vti ait Freculphus Lexouiensis. Huc in primis facere equidẽ crediderim aureũ illud D. Cypriani Chronicon, quod de Christianæ Ecclesiæ temporibus eum edidisse scribunt quidam.

Anno 240.

Anno 260.

Anno 280.

Ceterùm vbi iam Sathanas inualescere Christianos suo maxi-

maximo tormento inuidiæque aculeo ſenſit, acriùs in ipſos totum ſemel immittere moliebatur orbem. Vnde poſt illam à iuratiſſimo atque omnium infeſtiſſimo Chriſtiani nominis hoſte Diocletiano, prodigioſæ ſupra omnem fidem ſuperbiæ atque libidinis monſtro, tanta rabie fuit concitata perſequutio, vt intra dies 30. Chriſtianorum paſſim perierint ad XVII. milia. Nocte Natalitiorum Chriſti XX. M. Chriſtianorum in templo combuſta. Templa omnia ſimul die ſancta Paraſceue clauſa, menſæ ſacræ ſubuerſæ, libri ſacri, ſacraque biblia omnia omnibus tantum non extorta, exuſta, perdita: omnem vbique plebem edictis ſæuiſſimis vereque ſanguine ſcriptis, potiſſ. verò Romanum populum Idolis ſuis ſtultis in noſtris trucidandos inſtigauit. Verùm hanc tempeſtatem, qua nulla vnquam fremuit hactenus ſæuior, aut intemporiis furiiſque deſęuiit æſtuantior, D. Lucianus Antiochenus presbiter Apologia collegæ Maximiano A. oblata, mitigare ſtuduit, teſte Euſeb. lib. 9. c. 6. Certè tanta poſt annos 14. perſequutionis ſeſe rabidi iſti, vereque ſanguinarij canes geſſerunt modeſtia, vt fluentem ac propè ſtagnantem Chriſtianorum ſanguinem ſiſtere vltrò non dubitarint: re ipſa edocti verum eſſe quod ſcripſit D. Hilarius, hoc eſt Eccleſiæ propriũ, vt tum vincat, cùm leditur: tum intelligat, cùm arguitur: tum obtineat, cum deſeritur. Similem planè in modum, cùm eadem ferè tempeſtate Philoſophos gloriæ ventriſque mancipia Sathanas ad Chriſtianos Lædoriis, impiiſque blaſphemiis proſcindendos per Bythiniam potiſſimum (vbi florebat Chriſtiana Religio) concitaſſet, occurrit aureo verius, quàm lacteo ſuæ orationis flumine Lactantius Firmianus, Cicero noſter Chriſtianus non immerito veteribus dictus: quo ſic exareſcere fecit aculeata illa maledicorum ſophiſmata, nugaſque Sophiſtarũ blaſphemas, vt viri literati de Chriſtianæ Religionis doctrina rectè informati, & ad veritatem perſuaſi, omnibus ſuis paſſim Idolis atque Idolomaniis ſupremum dixerint vale.

Poſt Conſtantini pacẽ Symmachus Theodoſio & Valent. AA. libellum ſupplicem pro exoleta propemodum Idololatria offerre non erubuit: cui magna eloquentiæ laude reſponderunt Ambroſius & Prudentius. Inſanis etiam Ro. populi

Margin notes: Diocletiana perſec. [handwritten] — Anno 303. D. Optatus li. 3. Euſeb. lib. 8. cap 1. & ſeq. Niceph. 7. cap 6 — Lib. 7. de Trinit. — Anno 390.

Idololatriæ adhuc ſtolidiſſimè dediti clamoribus ob cladem ab Hunnis Wandaliſque acceptam, expilationemque diuinitus inflictam aureo illo De Ciuitate Dei opere reſpondit Auguſtinus: Iuliano etiam Apoſtatæ ex profeſſo Chriſti Euangelium inſanis calumniis oppugnanti, ſcriptiſque auguſtalibus calumnianti intrepide D. Gregorius Nazianzenus reſpōdit, & poſtea D. Cyrillus Alexandrinus.

CAP. III. Concordia in vna fidei verè Euangelicæ cõfeſſione ſcopus eſt huius Apologetici.

HORVM ſacratiſſimorum Patrum noſtrorũ veſtigiis inſiſtentes, pretium operæ nobis facturi videbamur, ſi pro conciliãda Germaniæ dulciſſimę patriæ noſtræ concordia, quam inuidus ille ſalutis humanæ hoſtis Diabolus annos nunc ferè totos 50. diſſoluit, diſrupit, ac ſine vlla propemodum conciliandi ſpe, diſſipauit, Apologiam ſcriberemus: quæ chariſſimis fratribus noſtris Germanis liquidò ſemel demonſtret cauſas, cur à nobis diſceſſerunt, aliudque altare impiè contra vnum illud diuinitus ab Euangelij exordio totum per orbem poſitum erexerunt, nouumque Euangelium, quod ab illo Apoſtolico, germanoque aliud eſt, ſectati fuerunt, non eſſe aut legitimas, aut veras; ſed meras pleraſque omnes calumnias. Eas autem per antiquum illum Draconem ſua de arte calumniandi diabole iure dictum oſtendemus eſſe quidem compoſitas; ſed flagitioſa hominum aliquot mentiendi ſpiritu afflatorum opera in orbem pernicioſe certoque Germanis exitialiter conflatas, temerè effuſas, atque petulantiſſimè proiectas.

Quas vbi tacitus mecum reputo, quantum damni paſſim incredibilis dederint, quotidieque fratrum infirmiorum pectoribus infligere non deſinant: indigniſſimum hoc equidem loco & vocatione hac ſum ratus, planè obmuteſcere. Vti enim Lactantius ille Firmianus impiis Philoſophorum Bythiniæ in Chriſtianos blaſphemiis ad ſcribendum fuit extimulatus: ita & nos pari quidem zelo, licet facundia & doctrina longiſſimè impares; hac tamen pro virili impudentiſſimas, planeque prodigioſas refellendas duximus calumnias, vaniſſimaque improborum aliquot Sophiſtarum commenta, piis lectoribus, veritatis, quàm contentionis amantioribus perſpicuè demonſtranda.

Has autem contra Catholicam Chriſti Ieſu Eccleſiam nunc

nunc temporis intemperantiſſimè effuſas calumnias ſi omnes perſequi eſſet animus, naſceretur opus Iliade maius (cùm in Diaboli caſtris veram Dei Eccleſiam hoſtiliter oppugnantibus ſectæ nomen Euangelicorum ſibi ſumentes atque prętexentes reperiantur plus minus centenæ) nos ingenuo Germaniæ matris ſuauiſſimæ amore inducti in præſentiarum illas tantum perſtringemus, quas ſuperiore biennio Status Imperij Romani per Germaniam, Ordineſque Auguſtanæ Cōfeſſionis ſuo nomine D. Auguſto Ferdinando P. M. exhibuerunt, proteſtantes ſeſe iuſtiſſimis rationibus à Ro. Eccleſia ac neceſſariò diſcedere fuiſſe coactos.

Quas dum Illuſtriſſ. Germaniæ Principibus, omnibuſque Imperij Ro. ordinibus demonſtrare pro hac virili elaborantes annitimur aut falſas, aut illegitimas ad ſchiſma diriter faciendum, aut ſacrilegè continuandum; Chriſtum Ieſum rogamus ſupplices, vt noſtri omnium, quos ſuo redemit ſanguine precioſo, miſertus ſuo illuſtret ſpiritu: quo docti falſum vitemus, verum videamus, atque in omnē ducti verè Chriſtiani Euangelij pietatem id ipſum dicamus omnes, vnum Deum ore vno, concordi animo, eodem ſpiritu colamus, adoremus, celebremus, ſoliciti ſeruare vnitatē ſpiritus in vinculo pacis: quæ eſt in vnius, eiuſdemq́ue fidei Euangelicæ ab exordio per Apoſtolos, eorumq́ue Diſcipulos in Germania nobis traditæ confeſſione atque concordia. Inuocatio.

Quam rem immenſi ſanè ponderis (vnde & humeri ferre iſti flaccidi recuſabant) aggreſſuri eundem Chriſtum Do. fidiſſimū Eccleſiæ ſuæ Catholicæ ſponſæ ſingulariter dilectiſſ. patronum obnixi obſecramus, vt ſui promiſſi memor illam propugnare, defendere, tueri, ſuamque cauſam ore hoc, licèt polluto varieque cōtaminato, agere ne dedignetur; tantumq́; ſuppeditet nobis propitius cum ingenij, quod veritati aptè exponendæ ſufficiat; tum piæ affectionis ſtudiiq́ue verè pacifici, quantum cauſſæ huius ſanè grauiſſimæ pietas poſtulat; tantum denique largus aſpiret orationis perſpicuæ, quod defendendę, illuſtrandæ, exornādæ toti cauſſæ ſit idoneū & aptum, ad æternam ſui nominis gloriam, ſolidamque GERMANIAE patriæ noſtrę dulciſſ. in vna Chriſti IESV fide verè Euāgelica

concor-

concordiam ſemel quacunq; tandem ratione poſtliminiò reſtituendam atque inſtaurandam

Occaſio huius Apologetici.

Prodiit ſuperiori anno Sereniſſ. D. Imperator A. Maximiliane, ſcriptum à delectis aliquot Theologis & Conſiliariis (vti ſeſe appellant) politicis, nomine Ordinum Imperij concinnatum, quod in conuentu ſuo Noaburgico, Anno 61. quidam conceperunt, & conſequente An. 62. Francofurti Maieſtati Ceſareæ Auguſto Ferdinando Auſtriaco Parenti (quando illic T. Ma. fuit electa & coronata) obtulerunt pro defenſione ſinceræ (vti aiunt) & Orthodoxe ſuæ Religionis. Opus hoc cum propriè aduerſus Synodi Tridentinæ pridem anno 42. indictæ, ſed poſt interpellationes varias anno tandem 60. continuatæ reſtitutionem ſit in lucem emiſſum, vt quidem titulus profitetur, Cur Electoribus, ceteriſque Imperij Principibus & Ordinibus Auguſtanæ Confeſſ. illa neque ſit cognoſcenda, neque adeunda, maxima ſui parte iam in præſens vſum non habet. Siquidem illa iamdudum eſt abſoluta (vocatis quidem omnibus potiſ. Germanis & Anglis, ſed venire cunctantibus atque recuſantibus) plurimaſque dudum orbis Chriſtiani per prouincias, Italiam, Hiſpanias, Belgicam prouulgata, & in vſum paſſim legitimum adhibita.

Opus grauaminum Germaniæ contra Concilium Trident. A. Ferdinando Francfordię anno 62. Electorũ & ordinũ confeſſ. Auguſtanæ oblatum.

Recuſatæ Synodi Tridentinæ cauſſæ cur hîc nõ tractentur.

De iis ergo cauſis recuſati Concilij Tridentini in præſentiarum nihil attinet dicere; quas fuſiore oratione commemorant, de loco, aut indicti Concilij auctore, de Epiſcoporum iuramento, de Concilij perſonis, preſide: quod hæc aliàs fortaſſis tractanda venient opportunius. Ceterum quia ſibi cauſas inueniſſe dicunt idoneas, adeoque neceſſarias cur à Papatu (vti Catholicam inuidioſè appellare placuit Eccleſiam) diſcederẽt, ac veritatem tandem (vti ſibi plaudunt miſeri) agnitam, pro ſua virili parte contra Pontificios, id eſt contra conſtantes veteris, auitæ, orthodoxę, Apoſtolicę, vereque Euangelicæ fidei profeſſores aſſererent, nos eas minimè eſſe veras, aut diſſidio ſacrilego, ſchiſmatique iſti pernicioſo & paricidali faciendo demonſtrabimus idoneas, aut legitimas, nedum neceſſarias.

Quidnã agant Proteſtãtes illo grauaminũ opere A. Ferdinãdo oblato, cuius hîc extat epitome.

Totum illud recuſatæ Tridentinę Synodi opus ingens ſanè crepitantibusque verborum ampullis diſtentum tres in par-

tes est distributum: quarum prima demonstrare conatur Augustanæ Confess. Status nequaquam reformidare aut refugere censuram, aut vera iudicia Orthodoxæ & Catholicæ Ecclesiæ.

Secunda rationes habet, cur Imperij Ordines neque hoc à Ro. Pontifice indictum Concilium Tridentinum, neque cætera, quæ deinceps sit indicturus quandoque Concilia agnoscant.

Tertia declarat qualia nam sint ea Concilia & Ecclesiæ iudicia, quæ semper publicis in conuentibus Imperij Principes & Status Confest. Augustanæ se reuerenter agnoscere testati sunt & etiamnum agnoscere profitentur.

Prima & Tertia illius scripti aduersus Conc. Tridentinum partes cùm aliud postulent tempus & locum; quòd liquidum sit eos totius orbis Christiani refugitasse hactenus conuentum sua in Germania collectum, data licèt fide publica, qualem vel ipsi postulassent, atq; nouam Concilij Christiani formam Ecclesiæ hactenus ignotam sint commentati; in præsentiarum secundam aggredimur expendere; vbi lectores omnes per Christum oro atque obtestor, vt posito nonnihil anticipatæ opinionis præiudicio allatas hic rationes æqui boniq; consulant, attentique examinent, vtram in partem perspicua rei veritas indicij momentum inclinet.

QVOD igitur ad secundam scripti illius partẽ attinet, quę causas habet cur neque impium Pontificis, vti appellant, Concilium Tridenti restitutum, neque cæteras Ro. Pontificis auctoritate indictas Synodos agnoscendas aut comprobandas sibi, recte arbitrentur, eam hoc ordine in trutinam pensiculatè reuocabimus, vt initiò leuissimo perstringamus brachio grauissimas istas Confessionistarum tantopere prædicatas causas, ob quas sibi (vti videri volunt) iuste ita sentire videntur.

CAP. IIII. Argumentum huius Apologetici cum distributione.

Tomo primo hæc aguntur.

Deinde illam vnam omnium octauam potissimum expendemus causam, quæ cùm sit palmaria & omnium princeps 24. habet capita: quibus Religionis Christianæ Doctrinam demonstrare conatur à Catholicis impiè deprauatam atque sacrilegè adulteratam. Ex quibus pio cuique Christiano Lectori nullo liquebit negotio nullam esse imperij Statibus, aut

Tomo 2. ista tractantur.

Protestantes verè istius perniciosi schismatis esse apud Deũ reos: cuius nullã habere legitimã causam hîc liquidò cõuicũtur; idq́; armis à se in A. comitio præscriptis. Frigidæ Protestantiũ excusatiunculæ de facto schismate confutantur.

Augustanæ Confessionis Ordinibus iustam causam, quæ ipsos apud æquos rerum arbitros tueatur: nedum in horribili illo diuino iudicio, quod citra omnem fiet personarum acceptionem, defendat innoxios, sacrilegiq́ue istius schismatis excuset inculpabiles: quòd ab vna illa vera Dei Ecclesia Catholica temerè discesserint, aut pertinaciter ab eadem emaneant diutius. Nulla enim esse iusta causa queat, quæ vnum illud Christi Iesu corpus, quod omnium consensu illa est vna Catholica Dei Ecclesia toto terrarum orbe cõcorditer iam olim diffusa, nefario diuidat schismate, aut diriter discindat, aut parricidaliter sacrilegas in partes discerpat. Cuius facinoris plus quàm parricidalis isti Confessionistæ huius scripti Ordinum Imperij nomine editi auctores sibi conscij, initio patrati sui iam pridem toto à Christi grege per Germanias schismatis inuidiam frigidis aliquot ratiunculis eluere student.
„ Nunquam se suósue subditos, inquiunt, patriam, salutem ci-
„ uium, coniuges, liberos, posteritatem denique omnem tot pe
„ riculis obiecturos; nisi intelligerent se debere Euangelio &
„ verbo Dei fidem atque obedientiam. Summum Deum etiam
„ liquido, aiunt, testari possunt, nullius quæstus, aut emolumen
„ ti, sed solius officij Deo & pietati debiti ratione, hanc se Reli-
„ gionis cõtrouersiam tantis difficultatibus & periculis, assiduis
„ laboribus & ærumnis defendendam suscepisse.

RESPONSIO LINDANI.

Causæ istæ cùm sint omnium schismaticorum communes, nulla singulari opus habent refutatione. Ipsæ namque sese iugulant perspicuè, liquidoq́ue confutant. Quis enim fuerit idoneus sacrilego schismati apud Christianos auditores prætextus, nisi Dei causa, Euangelium, pietas, Dei verbum? Hanc causationem cùm omnes omnium sectarum Euangelici sacrilegis suis factionibus plus minus, vti diximus, centum intra annos hosce 50. miserrimè, vereq́ue perniciosè atq; adeò sibi, viciniśque suis ad vnum omnibus exitialiter prætendant; quid fuerit operæpretium persequi fusius? omnibus enim liquet quàm non possit vna hæc causa esse legitima, quam sibi

quæli-

quælibet factio tam à Syneuangelicis suis, quàm à Catholicis dissentiens sumit, ac veluti idoneam prætexit. maximè cùm res ipsa loquatur quanam veritate illa secunda Confessionistarum nitatur causa, sese nullius (inquiunt) quæstus, aut emolumenti ratione hanc Religionis controuersiam tantis laboribus & ærumnis defendendam suscepisse.

An quæstus cōmodiue caussa factum schisma Germanicum.

An non hoc ipsum occinat Angliæ rex tot tantisque locupletatus Ecclesiasticorum agris? tam ingentibus ditatus monasteriorum opulentiss. prouentibus? tam immensis quondā auctus Ecclesiarum opimarum thesauris? Age verò, dicat nobis, quæso, Gallia, superioribus diebus Euangelicorum latrociniis vastata, direptionibus spoliata, expilationibus euiscerata, an aliud illi fuerint Euangelici professi, quàm isti nunc iactitent Confessionistæ?

Ceterùm quantas isti possideant opes Ecclesiasticas, quantos monasteriorum agros, fundos, siluas, vineas: quanta pupillorum & orphanorum latifundia, in præsens nihil attinet dicere: cùm pauperū, viduarum, orphanorum clamor ad Dei Opt. Max. aures iam diu peruenerit. Quibus non quotidiana modò eleemosyna piis à maioribus relicta, imò suis à parentibus & heris legata, est semel è dentibus faucibusq; per Germanias erepta: sed etiam agendarum iniuriarum aut repetūdarum actio publico Imperij Germanici Decreto, sanctissimoque Comitij Augustani (si Christo placet) Recessu siue Statuto suspensa, submota, sublata.

Quāta iniuria pauperibus, orphanis & miseris per Germaniam facta.

Si nullius quæstus aut emolumenti ratione hanc nouę Religionis controuersiam susceperunt, ecquid auitæ Religionis iura tot, tamq; insignium Cæsarum AA. legibus, diplomatibus, suarumque adeò manuum autographis constabilita, olimque sancita, mutant, euertunt, abripiunt?

Iure experiri lęsis & vim passis non licet in Germania.

Cur saltem legibus experiri læsos publicamque vim passos non patiuntur vel suo in Cameræ Imperialis iudicio, vbi vel pro libidine contra maiorum instituta quales voluerint, præficiunt? Si Canonum Ecclesiasticorum iure stare nolunt, cur ciuilibus saltem suorum maiorum Cæsarum & Augustorum sanctiss. legibus rem decidi non sinunt? cur sacratissimas Imperialis Cameræ constitutiones valere, aut locum auctorita-

temque habere non ferunt, donec publica Christiani orbis lege, aut saltem Germaniarum iudicio legitimo res fuerit de-
„ finita? Atqui solius officij, inquiunt, Deo & pietati debiti ra-
„ tione Religionis controuersiam susceperunt.

An solius pietatis ratione Protestãtes Religionis controuersiam mouerint.

Quod si verum est, cur bona, possessiones, agros, redditus, vineas, prouentus, monilia & opes inuaserunt, diripuerunt, distraxerunt? Cur in hunc vsque diem à sacrilegiis impias non cohibent manus? Cur monasteria inuolare atque suo asscribere fisco non desinunt? Cur priscos suorum auorum colonos pacificè possidere non patiuntur, sed affligere & vexare pergũt? an ista in Deum atque homines impietas, vllam apud pios inueniat officij Deo ac pietati debiti rationem? Sed cùm hominibus istorum (si verum dicere liceat) sacrilegorum rationem reddere nequeant, ideoque leges maiorum (quarum voce iam sunt tantorum flagitiorum rei conuicti & damnati) antiquarunt, viderint quamnam tandem Christo iudici sint olim reddituri rationem, quando vnicuique veniet redditurus mercedem, pro eo vt quisque in corpore gesserimus, siue bonum, siue malum.

CAP. V. Caussæ Cõcilij à Ro. Pontifice indicendi omnis recusandi cõfutantur.

BELLIS istis, atq; grauissimis, vt sibi vidẽtur, probè defuncti rationibus, ob quas sacrilegum suum schisma defendendum putarunt, iam causas aggrediuntur enumerare, ob quas rectè arbitrantur indictas à Ro. Pontifice Synodos sibi non agnoscendas, aut comprobandas.

Fol.24.

Septem initiò enumerant causas, quibus semel orbi de-
„ monstratum volunt Imperij Germanici Ordines sese nullo
„ iure Ro. Pontifici subditos, nullamque ipsi in illos, aut Eccle-
„ sias eorum, vel Ecclesiarum ministros competere superiorita-
„ tem, non magis in spiritualibus quàm temporalibus. non pos-
„ se denique hunc vllo iure Concilium indicere, aut ipsos, siue
„ ipsorum subditos requirere, nedum illuc vocare.

Fol.92.

Ideoque iure optimo Status Augustanę Cõfessionis à Pon-
„ tificia auctoritate dissentire atque discedere, nulloque iure
„ teneri, vt se isti conuentui Tridentino, cuius & caput & membra coniuncta pleraque omnia simoniaca hæresi confecta sunt, Curtisanis, Prębendarũ mercatoribus, Cynædis, Atheis

Cur Ro. Põtifici parẽre aut cõiũgi nolint protestantes.

vlla

vlla ex parte ſubmittant aut coniungant. Quibus de criminibus,aliiſque,Idololatria, falſa doctrina,ſuperſtitione ethnica, cultus diuini prophanatione ac deprauatione, compluribuſque fœdiſſimis vitiis, quibus Papam cum ſuis Cardinal. Epiſcopis & Prælatis eidẽ in Concilio Tridẽtino adhærẽtibus totus ſcatet, publicè in libero atq; Chriſtiano Cõcilio ſeſe accuſaturos recteq; proſecuturos ac probaturos affirmãt: quẽadmodum apud Imperij acta iam olim ſolenniter ſunt teſtati. ,,

Fol.31.

Quibus ex Confeſſioniſtarum dictis,immò meris maledictis liquet, ipſos hoc ſcripto non tam de Conc.Tridẽtini ſuſceptione,quàm de tota ſemel Rom.Pontificis obedientia pugnare. Cauſam enim ex hypotheſi paſſim ad theſim reuocãt, ſuæque ab illius obedientia diſceſſionis excuſationem atque Apologiam orbi Chriſtiano exhibent,quemadmodum videre eſt his in verbis & aliis eiuſdem ſcripti plurimis.

Fol.32.

Cauſam ex hypotheſi ad theſin trãsferũt aduerſarij.

Quapropter nos,vti diximus, actione de Conc. Tridentini nunc habiti ac pleriſque in prouinciis Chriſtianis dudum publicati, exequutioniq́ue paſſim traditi, in aliud tempus aliumq́ue locum repoſita, donec Deus Opt. ſanandæ tandem Germaniæ noſtræ opportuniora propitius prouidere dignabitur remedia(quod ô vtinam citò fiat, priuſquam hoc diſſidiorum fidei incendium acrioribus inflammatum facibus nos ad vnum omnes abſumat!)in præſens illam tantum tractabimus theſin, ad quam ſæpiſſime iſti confugiunt Confeſſioniſtæ. Ea autem,vt plus lucis rei ſane difficillimæ accedat, talis eſt.

An grauamina aduerſus Synodi Tridentinæ reſtitutionem ſeu continuationem à Pio 4. indictam ab Electoribus cæteriſque Imperij Principibus & ordinibus Auguſtanæ Confeſſionis oppoſita,verè atque legitimè ipſos apud Deum excuſent, aut tueantur innoxios,& inculpatos, vt à Catholica diſcedãt, emaneantq́ue diutius à Chriſti Ieſu Eccleſia; cui totus ſemper orbis Chriſtianus præſertim, ac vice Chriſti præpoſitum agnoſcit Romanæ Eccleſiæ Epiſcopum?

Theſis Proteſtãtiũ, quã paſſim probatã ac ſtabilitã moliuntur toto illo opere, An Ro. Põtifici obediendum?

Cùm enim Confeſſioniſtæ illam hypotheſin, an Concilio Tridentino,à Ro. Pontifice indicto,ſit obediendum, ſubinde ad hanc transferant theſin, an Eccleſia Chriſti Catholica,cui

præeſt Rom. Pontifex, audienda ſit, illique tanquam paſtori obediẽdum: nos illis, quas dudum diximus, commoti cauſis huic generali theſi pro hac quidem virili reſpondere ſatagemus, deliberaturi an Imperij Ordines illis grauaminibus hoc

An.62. ſcripto Francfordiæ exhibito rectè ac meritò nitantur ad ſacrilegum iſtud Eccleſiæ Dei ſchiſma diutius propugnandũ?

Non ipſis cum Ro. Imperij ordinibus hîc agẽdũ, ſed cũ ipſorum patronis anonymis.

Qua in deliberatione ſanè ardua, maximéque in primis momenti nemo, precor, exiſtimet nobis hîc negotium fore cum ipſis Imperij Ordinibus; ſed cum ipſorum delectis, vti aiunt, Theologis & Conſiliariis, quos ſeſe Anonymi vocant, politicis. Illorum enim patrocinium cùm ſeſe ſuſcepiſſe profiteantur, meritò ſuorum dudum maledictorum, immo fraudum, fucorum, doliq́ue mali cauſam poſtulantur; illiberaliſſimis enim iſtiuſmodi artibus perbelle inſtructi, ſibi de oppugnata penes Catholicos Euangelij veritate conſcij, quam ſtudio diſſimulant atque alicubi ſcientes deprauant, calumniis manifeſtis exagitant, mendaciis adulterant, imperitos fallere, aut in manifeſto impietatis errore conantur detinere.

Hoccine igitur eſt, ô vos delecti Confeſſionis Auguſtanæ ordinum Theologi & Conſiliarij Politici; hoccine eſt Religionis iſtius Euangelicæ cauſam agere, tot diris conuitiis Rom. Pontificem proſcindere? tot lœdoriis infamare? tam acri flagitiorum, ſacrilegiorũ, adeoque Atheiſmi etiam ſale defricare?

Fol.32. Atqui hæc, inquient illi Ordines Imperij, in actis ſuis publicis dicunt. Dicunt quidem, ſed veſtris decepti fraudibus; veſtris effeminati, immo efferati adulationibus; veſtris inflammati adeoq́ue excæcati calumniis; veſtris deniq; ſeducti mendaciis & præſtigiis faſcinati.

Quod vt Solis luce orbi Chriſtiano demonſtretur clarius, agite viri boni, omiſſis iſtis veſtris conuitiis, quibus mulierum more hîc niti maluiſtis, quàm, vti viros Germanos decuiſſet, grauiter atque moderatè rem momenti longè ſanè grauiſſimi agere; illa tantum in præſentiarum expendamus crimina, quę Religionis orthodoxæ adulterium, corruptelamq́ue Catholicis exprobratam propriè tangunt. Quæ enim vitæ quorundam obiicitis errata, vt nihil ad Religionem Chriſtianam pertinent, cùm ſimilia, immò ſi veſtro Luthero fidem hîc quoque

quoque habendam vultis, tetriora vestris à gregibus, adeoque ducibus atque capitibus minimè sint aliena: ita illorum commemoratione nihil aliud efficitis, quàm vt vos illo de grege esse declaretis: de quibus Spiritus sanctus ait, Quorum os maledictione & amaritudine plenum est. Porrò hæc vitæ vitia tam longo catalogo, à Confessionistis recensita, an verè in Ro. Pontifice, eiusq; subditis hæreant, necne, aptiùs tum videbitur, quando hæc Status Confessionis Augustanæ in Christiano, quod Platonicè somniant, Concilio ad Kalendas Græcas indicendo publicè persequentur atque probabunt, vti folio 32. affirmant. licebit enim tunc reis ipsis suam agere causam. Nos hîc vnius iustitiæ, non auaritiæ, aut alicuius vitij: nos veritatis vnius Euangelicæ, non improbitatis cuiusuis humanæ: nos Religionis denique Christianæ, non superstitionis prophanæ, aut ethnicæ idolomanias suscipimus patrocinium.

Proinde istis elanguidis conuitiorum armis masculo atque Germanico pectore indignissimis, intereà dum illos obiectorum dudum criminum conuicerint reos, ad muliebrem militiam relegatis, grauissimas illas expendamus causas: quibus affirmare nõ dubitarunt Confessionistæ, sese persuasos, adeóque (si verum dicunt) coactos, rectissimè, iureque optimo à Pontifice Ro. dissentire atque discedere.

De grauissimis, inquiunt folio 31. criminibus, Idololatria, " falsa doctrina, superstitione ethnica, & cultus diuini propha- " natione ac deprauatione, de simoniaca hæresi & compluri- " bus aliis vitiis fœdissimis, quibus Papa ipse suis cũ Cardinalibus, Episcopis & Prælatis adhærentibus totus scatet, publicè est postulãdus atque accusandus. Grauissima sanè isthæc sunt " crimina; quæ si reuera à Rom. Pontifice atque suis, vti affirmatis, Cardinalibus, Episcopis, Prælatis adhærentibus sunt " designata, iustissima fortè videatur esse occasio ab eo dissentiendi, atque adeò, si vlla ex causa fieri rectè ac legitimè possit, discedendi: quod tamen Lutherus vester Com. ad Galatas cap. 6. disertissima negat oratione.

Caussæ negatæ Ro. Pontificis obedientiæ.

Hîc igitur attentissimi consideremus, an obiecta ista crimina in Ro. Pontifice, Prælatisque ipsi adhærentibus verè hęreant, vereque tam immanium sacrilegiorum sint ipsis abs

Confes-

Confeſſioniſtis Theologis & Conſiliariis politicis cõuicti rei? Quæ ſi probarint vera, rebuſque ipſis, non verbis tantùm, aut clamoſis affirmationibus more rabularum forenſium, demonſtrarint ita ſeſe habere, meritò ſanè grauiſſimam de Religione ac pia Eccleſiarum emendatione cauſam Ro. Pontificis Prælatorumque ei adhærentium iudicio & cenſuræ ſubiicere cũctari cuiquam videantur.

Cur Cõfeſſioniſtæ cauſam ſui ſchiſmatis ob vitæ impuritatẽ Romanæq; Curiæ improbitatẽ ſibi deferẽdã, eiq; nõ fidẽdum exiſtimarint.

Hoc autem totius controuerſiæ caput aggeſſuri Confeſſioniſtæ octauam adferentes recuſati Concilij Tridentini cauſam, cùm ipſos priorũ conuitiorũ meritò ſuppœniteret, immò planè diſpuderet, quòd conſcientia mille teſtes rectiſſimè dicta, ipſis conteſtabatur fortè non tam eſſe illa vera, quàm ſunt peruagata, aut paſſim vulgò dictitantur: plurima quoq; à maleuolis aut confingi, aut exaggerari atrociora, quàm res habeat: fieri quoque poſſe, vt contra ſuos dominos clemẽtiſſ. obiiciantur ſimilia, pariaque ſi non maiora, expilationes, adulteria, ſacrilegia; nihilo tamen minus manere dominos à Deo Opt. Max. populis præpoſitos atque præfectos. Nihil nunc de magiſtrorum noui Euangelij moribus minimè Euangelicis dicimus, quum de illis non minùs verè, quàm de nobis (prô dolor) illud habeat locũ quod Lactantius de philoſophis ſcriptum memoriæ reliquit, diſerti ſunt in cõuitium ſuum. Nullis enim magis opus eſt magiſtris viuendi. Hæc inquam, ſimiliaque cùm ipſos Confeſſioniſtas dudum pudenda intemperie ferocientes ad modeſtiora verba tandem vltrò reuocaſſent, poſtquàm ſuam bilem, choleram, & quicquid furens in Ro. Põtificis odium ſuggeſſiſſet animus, temerè euomuiſſent, ita folio. 92. ad ſe reuerſi ſcribunt, vno verbo irritum facientes, quicquid præclarè illo criminationum in Ro. Pontifices iactato catalogo efficere conabantur. Vt maximè hæc, quæ diximus, inquiũt, crimina fœdiſſima, ambitus, ſimoniæ, expilationum ac ſacrilegiorum nundinationum tacitè præterire velint ſtatus, & ſilentio tegere (vt ex Canoniſtis plerique gnathones Papiſtici faciunt &c.) ac diſſimulare, conſiderantes Eccleſiam in hac vita conſtare non tantum ex peccatoribus, ſed miſceri ei velut in noſodochio aliquo omnis generis morbidos, hypocritas, Epicureos, &c. tamen alia & prioribus longe

Potiſſimũ ſuũ argumentum à Ro. Curiæ abuſibus ipſi Proteſtantes docent inualidum, ineptumq; ad ſuũ ſchiſma excuſandum. Fol. 92.

Ita & Lutherus com. ad Galat. & Caluinus cõ. in Pſal 14. ne-

ge grauiora impedimenta & causæ iustissimæ obstant, quo minus Papale hoc Concilium pro Christiano Ecclesiæ orthodoxæ iudicio agnoscere & approbare, & grauissimam de Religione ac pia Ecclesiarũ emendatione causam eius iudicio & censuræ subijcere queant.

gantes propter vitia & vitæ impuritaté ab Ecclesia discedendum aut vnitaté scindendam.

Ita quidem hoc in loco, tantum Conc. Tridentini recusationem, vti admonuimus, respicere videntur: verùm in huius 8. causæ epilogo ab hypothesi ad illam dudum commemoratam thesin recurrentes ita concludunt.

Quæ cum ita sint, inquiunt fol. 193. cumq; verbi diuini testimonijs edocti status & Ordines qui sunt Cõfessionis Augustanæ, certò ac manifestè deprehendant, Papatum varijs erroribus & superstitione multiplici obruisse ac prophanasse Ecclesiam Dei, necessariò faciendum sibi existimarunt, vt propter gloriam Dei & salutem suam suorumq; discederent à Papatu, & veritatem agnitam pro sua virili parte cõtra Pontificios constanter pro eo ac decet adsererent. Fol. 193.

Hunc quidem in modum post allata 24. doctrinæ capita, quibus Papatus (vti loquuntur) id est Catholicæ per Occidentem Dei Ecclesiæ ministri, Episcopi & Pastores veram Dei Ecclesiam obruerint ac prophanauerint, octauam suam recusati Conc. Tridentini causam concludentes, quorsum totum spectet scriptum, liquidò demonstrant: nimirum vt sibi alijsque persuadeant, iustis de causis sacrilegũ istud sese schisma commisisse, altareque nouum nouo cum Euangelio erexisse contra totam ac vniuersam Christi Ecclesiam Catholicã toto reliquo nostro orbe (Deo Opt. gratia immortalis) incolumem, & apud noui orbis incolas felicissimè hoc sæculo à Germanorum defectione plantatam atque efflorescentem.

Veniant ergo in medium illa 24. capita, quibus sese demonstrasse iactitant, Catholicos, quos dicunt Pontificios, Ecclesiam Dei varijs erroribus & superstitione multiplici obruisse: immo vti superius fol. 31. aiebant, falsa doctrina, superstitione ethnica, cultus diuini prophanatione, ac deprauatione, adeoq; Idololatria prophanasse: quò pijs vbique omnibus semel liqueat, hanc criminationem, non rei veritate nixam, sed meris hominum mendacissimorum calumnijs in Catholicæ Dei Ecclesiæ

inuidiam esse diabolico astu malignissimè fabricatam atque odiosissimè confictam.

Aggressuri suam actionem generosi isti Confessionistarum, vti aiunt, delecti Patroni, lepidam hanc præfatiunculá octauæ recusati Conc. Tridentini causæ, quæ est ob errores doctrinæ, præmittunt.

„ Vt maximè, inquiunt, vitia Ro. Pontificis velint silentio te-
„ gere, dissimulare ac taciti præterire; tamen obstare prioribus
„ illis grauiora impedimenta, quò minùs Concilium Tridenti-
„ num pro Ecclesiæ Orthodoxę iudicio agnoscere, aut approba-
„ re, eiusque censuræ causam de Religione subijcere queant.

Agnoscebant sanè ipsi aduersarij Anonymi suamet ipsa, vti diximus, conscientia teste conuicti, indignam esse multoque ineptissimam schismatis istius causam vitia & abusus, quos dicunt, personarum aliquot; cùm Religionis causa à professorum vita sit longè diuersissima: sed bonam fidem hic suis dominis Imperij Ordinibus deputati isti nec Theologi, nec consiliarij Politici præstiterunt. Neutiquam enim rem sibi probè cópertam vsuque omnibus notissimam dissimulare decuit, Catholicos iam pridem & voce publica in Comitijs varijs Germanicis, & scriptis adeò publicis in Concilio delegatorum Cardinalium anno 35. Paulo III. exhibitis ingenuè agnouisse, plurima

„ esse gnathonũ & adulatorum aulicorũ adulatione in hanc mi-
„ seram faciem deturpata atque deprauata. Neque silentio fuit
„ prætereũdum, Adrianum VI. Germanum Pont. Ro. publicæ salutis suæ patriæ Germaniæ cupidissimum & voce & scriptis ad Imperij status Anno 22. datis professum, A planta pedis vsque ad verticem capitis non esse toto Ecclesiæ huius sęculi luctuosissimi corpore sanitatem: sed varios posteà per Rom. Pontifices varia & legitima etiam esse malis plurimis abolẽdis re-
„ media cùm prudenter inuenta; tum passim magno piorum
„ omnium gaudio, plurimoque fructu adhibita.

Bonam fidé in suis delectis istis Patronis protestantes meritò desiderent.

Catholici plurima nostris in vita moribus & Ec. gubernatione iam pridem agnoscimus & deploramus vitia necessariò castiganda & reformanda.

Cæterùm hæc vitiorũ Ecclesiæ remedia vtut successerint, & quo euentu adhibita fuerint, hîc parui refert commemorare. Illud nullus inficias iuerit, non defuisse, neque in pręsentiarum deesse, qui oratione minimè simulata grassantes in Ecclesia pestes, vomicas, & carcinomata studuerint salutariter excin-

dere

dere atque medicari : modò manum admisissent medicam, quam nostra vitia morbique inueterati depellere vsque non desinunt.

An Galliæ morbos dissimulauit R. V. Iohannes Picardus? an Aulicis aut Episcopis vnquam ita fuit adulatus, vt omnes non sale perfricaret, eáque vteretur libertate & parresia, qua Theologum Parisiensem decebat ? Sic & Claudius Ceselius lib. de Republ. Galliæ, ad viuum Gallicanæ Ecclesiæ curanda detexit vulnera.

Piorũ querelæ de moribus vitaq́; non Apostolica apud Catholicos.

Per Italiam verò an non Isodorus Clarius disertissimis suis orationibus Ecclesiæ Italicæ deplorat calamitatem? Nunc verò cernas, inquit, maximam Episcoporum partẽ ne in diœcesi quidem sua residere: nedum vt suo prædicandi munere fungantur. Difficilè enim quatuor in tota Italia nunc reperias, qui appellari Pastores iure possint, & pascendi officium subire dignentur. Et post interiecta paucula: Nullam aliam ob causam tam alienus Christianus populus ab Euangelicis legibus viuit, vt penè Christianæ professionis regula sublata ê medio sit, quã ob desides, negligentesque Pastores: qui omnia videntur scire præter id quod scitu deberet esse præcipuum, id est, pascendi Christi gregis officium. Rursus ne quis momus insulsè garriat, hulcus non satis fuisse tactum; Nos verò, inquit, qui omnia ex Diametro contraria factis Pauli agimus, non pertimescimus iudicium Dei, & declaramus rebus ipsis nos vel non arbitrari futurũ Christi iudicium; vel ita obstupuisse, vt seruemur, neo ne, nihil referre putemus. Obnixè rogandus est Deus, vt meliorem nobis mentem inspiret, ne Christi greges tam miserè vagi ferantur ac disperdantur. Veras quidem malorum præsentium causas R. P. Isodorus Clarius demõstrat: sed ipsos fontes nondum attigit; quos si repurgare, & ad SS. Canonũ exequutionem instaurare Deus Opti. dignaretur (vti iam bona pios tenet spes ex S. D. N. Pij V. studio sanctissimo) facilior esset concordiæ Germanicæ conciliatio. hos ergo malorum huius infælicissimi nostri sęculi fontes plurimi aperire, mæstisq́ue vocibus deplorare non destiterunt.

contra Epõs mala

R. D. Ruevvardi Tapperi querela de tollẽdis Ecclesiasticorũ abusibus.

Iam pridem enim similes piorum querimonias passim fuit & legere & audire: quarum illa in primis non est silentio præ-

tereunda, quam pietate non minùs clarus, quàm rara eruditione præstantissimus vir R. D. Ruewardus Tapperus præceptor meus immortali memoria celebrandus in publico Louaniensi Academiæ theatro magna quondam dicendi libertate commemorauit.

Orat. habita in D. Lindani & al. licentia. Ann. 1552.

Reuersus ex Concilio Tridentino per Mauritianos interturbato Confessionem Saxonicam eodẽ anno 52. editam refutaturus, ita collapsos Ecclesiæ Christi mores, eiusq; labes deplorat, Oratione nondum in lucem data. Quam cum alijs aliquot eiusdẽ præclari viri scriptis ex autographo iam dudum prælo apparamus.

Auaritiæ omnes student.

Omnes sua quærunt.

Omnia corrupta.

Romani dispensant super quibus Christus ipse non posset.

Prouisiões Ro. monstrosæ.

Omnia venalia

In Rom. Curiæ adulatores & excusatores excusationum in peccatis.

O memorabilẽ sanctissimi senis parrhesian! quam vtinã Romanenses gnathones, familiciq; Curiarum canes audirent, eique obedirẽt.

De abusibus verò & lapsu disciplinæ, ait, quibus totum Ecclesiæ corpus est contaminatum, modò non agitur cum aduersarijs, & agnoscimus ipsi atque ingenuè cõfitemur, gemimus, & deploramus in corpore Ecclesiæ à planta pedis vsque verticem capitis non esse sanitatem: & corrupta esse omnia; præsertim in statu ecclesiastico: omnesque sua quę sunt, quærere, & studere auaritiæ, quodque per dispensationes super beneficiorum pluralitate, & super alijs plurimis, super quibus nec Christus ipse dispensare posset, per commendationes Abbatiarum & Episcopatuum, per monstrosas prouisiones, regressus & retrogressus omnia esse venalia, sub prætextu tamẽ, nescio cuius causæ rationabilis, quæ ex more, nullo facto examine, prętexitur; & bullis inseritur semper, multamque propterea in capitibus Ecclesiæ damnabilem esse hypocrisim. De his inquam cum aduersarijs non agimus. Sunt enim tam notoria hæc vitia, vt multum cæcutiat, qui ea non videt: & insanus sit, qui vel excusare conatur. Quis enim non videt quantus sit sacrorum Canonum circa disciplinam neglectus? quis nõ gemit nullam fieri illorum executionem, nisi circa beneficia, & ea quæ ad forum pertinent contentiosum? quorum si seuera esset obseruatio; & Prælati, quorum est eos exequi, suo non deessent officio, in his quæ mores & disciplinam concernunt, florentissima essent omnia in Ecclesia, nec opus esset vniuersalibus cõcilijs ad reformandam Ecclesiam Episcopos fatigare, & cum magna salutis iactura ad septennium oues suis destitui Pastoribus: nec ex Concilijs fructus vllus expectatur, quàm diu defuerint, qui conclu-

conclusa & definitiones zelosè exequantur. Sic quidem pius ille senex & homo Dei: vbi coràm Tridenti in Concilio Romanensium mores perspexisset, praximque illam Romanam ad explendam diram vnius voraginis ingluuiem de incorporatis misellis monasteriolis, de facie per Germaniam didicisset: lachrymantibusq; oculis vidisset, vti subinde nobis hisce de rebus in quotidiano conuictu commentantibus magno pij animi gemitu, ardentissimisque ad Christum Iesum Ecclesiæ sponsæ suæ seruatorem suspirijs solet commemorare. Sed modum facio querelarum atque satyrarum cõtra Ecclesiasticorum negligentiam, vitam impurissimam, moresque improbissimos passim effusarum.

Hæc atque id genus alia si anonymi isti grauaminum Germaniæ corrasores, verius dixeris eruscatores, Clementiss. D D. suis Roman. Imperij Principibus & Ordinibus præclara sanè indole, mira modestia, singulari prudentia prȩditis candidè exposuissent, procul dubio æquiores sibi Catholica illos experiretur Ecclesia, maior atque certior etiam conciliandæ concordiæ omnibus quidem pijs optatissimæ, sed istis exosæ, spes affulgeret. Rectè de isthoc hominum genere apud Poetam conqueritur ærumnosa Hecuba fucato amico Vlyssi exprobrans,

Studiũ Catholicorum in abusus reformandos dissimulant apud suos Dominos callidi isti Cõfessionistarum patroni: quò sic dissidia foueant.

ἀχάριστον ὑμῶν σπέρμ᾽ ὅσοι δημηγόρους
ζηλοῦτε τιμάς (μὴ δὲ γινώσκοισθέ μοι)
οἳ τοὺς φίλους βλάπτοντες οὐ φροντίζετε,
ἢν τοῖσι πολλοῖς πρὸς χάριν λέγητέ τι.
Ingratum genus vestrum, quicunque forenses
Admiramini plausus (vtinam non essetis mihi cogniti)
Qui nihil pensi habetis amicos lædere,
Modò dicatis grata multitudini.

Euripid. Hecuba ex versione Gasp. Stiblini.

Qui plebeculæ captât gratiam, magis grata q̃ vera student dicere, vel cũ Principum iniuria.

Ita enim funesto illo placendi tunicato popello dissidiaque alendi tenentur studio, vt execrabilem illam vocem quosdam vel publicè iactare non pudeat: Ex bello aliquid, de pace nihil, plerisque nimirum foret esuriendum.

Nobilissimum tabularum forensiũ Apophthegma.

Sed his querelis alium in locum reiectis, Deum Opt. Maxi. supplices precati, vt Germaniam suam quondam sibi dilectissimam, plurimorumque verè piorum merito nondum totam deploratam miseratus, eius Principibus, vel vnum donare di-

Veræ dissidiorum faces pseudoprophetæ & auari consiliarij politici.

gnetur Michæam, qui omnium pseudoprophetarum, falsorumque cùm doctorum tum cõsiliariorum (quibus funestissimum istud schisma acceptum ferre debemus) ora obturet, ad illa præclara istorum Confessionistarum 24. capita veniamus: quibus ostendere conantur, Ro. Pontificem, & Pontificios doctores veram Dei Ecclesiam impia doctrina prophanasse, & à vero Christi Iesu per Idololatriam seduxisse Euangelio.

CAP. VI. Refutatio præfationis aduersariorũ in suas 24. Antitheses doctrinę, quam dicũt, Christianæ & Pontificiæ. Fol. 93.

OSTENSVRI delecti illi Cõfessionistarum patroni à Pontificiis siue Catholicis Episcopis & Doctoribus multos errores grauissimos, dogmata noua, falsa inquiunt fol. 94. & manifestè impia, cultus etiã Idololatricos & magicę superstitionis plenos in Ecclesiam esse inuectos, hunc in modum suam aggrediuntur actionem. Est enim in confesso, inquiunt fol. 93. & „ negari nullo modo potest, Pontifices & Monachos non tãtum „ densissimis & impiis tenebris inuoluisse Religionem: sed pror„ sus nouum doctrinæ genus inuexisse in Ecclesiam, plenũ hor„ ribilium errorum, impietatis & Idololatrię, quodque cum di„ uinis Prophetarum atque Apostolorum scriptis manifestè & „ ex diametro pugnat.

REFVTATIO LINDANI.

CRIMEN sanè ingẽs & nefariũ atq; in primis sacrilegum, si vllum aliud: sed quod Catholicis falsò affingitur. Siquidem tam longè à nobis abesse iam pridem variis, iisque luculentissimis Catholicorum scriptis est toti orbi meridiana luce clariùs demonstratum, quàm à cælo abest terra, vnde huius calumnię aculeum nihil exhorrescimus, non solum Christo iudice, quia isti suorum sibi errorum & doli mali fraudisque improbæ con scij suoque iudicio condemnati, alium istarum controuersiarum in terra Iudicem vix vllum recipiunt, vti fol. 385. diserte satis protestantur: sed piorum etiam omnium æqua censura freti. In confesso esse inquiunt, quòd Catholici scriptis tam luculentis, publicis vocibus, quotidianis concionibus falsum, fictitium, calumniosum demonstramus. Negari nõ posse aiunt, quod omnis Catholica pernegat Ecclesia toto adhuc orbe incolumis, præter istum Aquilonis angulum; vnde Propheta omne

Fol. 385. Solus Christus (inquiunt) & verbũ eius scripto traditum præsideat, &c.

omne prophetauit venturum malum,id eſt, illum olim Antichriſtum,cuius iſti Confeſſioniſtarum patroni anonymi tantum nō illuſtres ſunt lucernarij, indubiiq́ue præcurſores,olim proditurum. Sed tam manifeſtariæ calumniæ rationes audiamus. Sic enim eueſtigio ſubtexuerunt:

" Etenim Pontificij Scriptores, aiunt, & Doctores horribili " audacia Sancta Prophetarum & Apoſtolorum ſcripta eleuan- " tes eò impudentiæ progrediuntur, vt de Bibliis ſanctis palàm " auſint dicere incerta ea eſſe & ambigua prorſus, præceptorem " mutum, materiam litis, literam mortuam, literā quæ occidat, " obſcuram, dubiam, cereum naſum, regulam Lesbiam, plum- " beam, Sphingis ænigma, & quæ res ambiguas atque dubias pa- " rum explicent, minimumq́ue neceſſaria ſint Eccleſiæ.

REFVTATIO LINDANI.

ATROX profectò crimen,quòd extrema quæque mereatur ſupplicia,æternáque odia,ſi vel per ſuſpitiones probabiles à Catholicis commiſſum vnquam conuincatur.

Verùm cùm ſola nitatur aduerſariorum affirmatione, nulloq́ue legitimo demonſtretur teſtimonio (quòd nequaquam omiſiſſent aduerſarij, vt in aliis ferè omnibus fecêre perdiligenter criminationibus, niſi probè ſibi fuiſſent conſcij, audacter hæc confingi in nos poſſe) leuiter ipſum perſtringemus, cùm vel ſola inficiatione aboleatur, donec euicerint. Catholicos aiūt ſancta Prophetarum & Apoſtolorum eleuare ſcripta, " ſed in iſtos ipſos Euangelicos quadrare hoc ſcelus deprehen- " dent pij Lectores, qui rem candidè perſpectam habuerint.

Vtri, obſecro, eleuant ſacra Prophetarum & Apoſtolorum ſcripta, an Catholici, qui omnia & vniuerſa iuſtæ reuerentiæ officio piè ſuſcipiunt, nihil reiicientes, nihil decurtātes: an Euangelici iſti noui, immo ſemi-chriſtiani, qui ad priſcorum exempla hæreticorum ſacrum Scripturæ diuinæ Canonem à tota hactenus Catholica Eccleſia per annos minimum 1200. traditum reiiciunt, ſententias nō paucas, Iudęos, Samaritanos, alioſq́ue Religionis Chriſtianę hoſtes imitati, deprauant, mutilant, libris totis accidunt, violant, adulterant, prophanant?

Vtri eleuent ſacroſancta Biblia?

S. Scripturas eleuant & reiiciūt Cōfeſſioniſtæ.

An

Epiphan.hæres. 69 Auguſt.de hæres. Tertull. contra Prax. Fol.226.

An negare audent à Luthero,Pomerano,aliiſque conſcele ratum iſtud perpetratum ſacrilegium ? An non Epiſtolam ad Hebræos cum Arrianis reiecerunt? An non Epiſtolas Petri & Iohannis eiuſdemq; Apoſtoli Apocalypſim cum Alogianis & Marcioniſtis de Canone auulſerunt? An non D. Iacobi Apoſtoli Epiſtolam Lutherus blaſphemè appellauit ſtramineam, & quæ ſpiritus nihil haberet Apoſtolici? Sed hæc olim fuère in controuerſia, inquias, certas non reiecerunt Scripturas. Immo non aliunde vnus liber præ altero certa habendus eſt ſcriptura,quàm ex vnius Eccleſiæ Catholicæ iudicio, quæ & reliquas omnes affirmando & maioribus noſtris per Concilia legitima tradidit,nobiſque tradit, ac in finem vſque mundi ſuis tradet filiis: à qua eadem Eccleſia & aduerſarij quoſdam libros recipiunt Canonicos. Cuius cenſuram dum in iis quos audent dicere Apocryphos recuſant,manifeſti ſeſe cõuincunt plagij,quòd nullo argumento alio indubitato, quàm Eccl. noſtræ præiudicio ſuis libris,quos dicunt ſeſe pro Canonicis ac diuinis recipere atque colere Scripturis,diuinā vindicare queant auctoritatem. Hunc igitur in modum aduerſarij ſacra Prophetarum & Apoſtolorum reiiciunt ſcripta, alij cum Luthero D. Iacobi epiſtolam,reclamante Caluino; alij cum Caluino Eccleſiaſticum; alij cum Caſtalione Canticū Canticorum, reclamante Beza; alij Epiſtolam ad Hebræos, aliis reclamantibus Syneuangelicis; Apocalypſim alij: quibus ad vnum omnibus tota refragatur conſtanterque reluctatur tanquam plagiarijs & ſacrilegis noſtra Eccleſia Catholica,illius dudum obiecti criminis nequaquam affinis,nedum rea. Teſtatur D. Auguſtin. viros Chriſtianos ea ſemper fuiſſe modeſtia,vt de Scripturarum Canone non audeant iudicare;quorum in numero nos Catholici quotquot vbiuis gẽtium degimus,profitemur: ſed effrenes iſti excuſſo ſemel Domini iugo,diuinum Scripturarum Canonem ſuo non ſolum ſubſternunt iudicio temerario;ſed ſacrilega etiam pro libidine audent mutare,variare,deprauare,adeóque, ſi Deo placet, decurtare. Quid?quòd ſuo cum Luthero Confeſſioniſtæ Biblia appellare non verentur librum hæreticorum?

Calui.præfat.in epiſt.Iacob.

Beza in vita Caluini.

Contra Creſconium. 2.cap.31.

Vide apud Surium in Chro.

Non ergo Catholici ſacroſanctam Scripturam eleuamus, aut

aut facimus dubiam; qui totam atque vniuersam Canonibus Conciliorum antiquissimorum definitam recipimus reuerenter, atque colimus religiose: sed Euangelici sacrilegum istud facinus re vera peccasse deprehenduntur: dum priscos aliquot phanaticos sequuti magistros, in dubium reuocāt, an libri sint Canonici, quos abhinc annis plus minus mille ducentis Christiani vbique omnes pro indubitato Canonicis sunt venerati. Sicut enim Manichæi vetus reiecerūt testamētum: ita Euangelici non exiguas eius partes: Samaritani Prophetas: isti Danielis aliquot capita, Ecclesiasticum, Baruch, aliosque libros diuinos, Machabæorum denique libros, sicuti non recipit Iudaica, ita nec Lutherana Synagoga.

Quosnā Euangelici sequātur magistros in nouo suo Scripturarum Canone.

Augustinus de ciuit. Dei lib. 18. cap. 36.

Quòd si sacras iam penitus inspiciamus Scripturas, quas aduersarij isti Euangelici nobis cum Catholicis concorditer etiamnum suscipiūt, Deum immortalem quàm flagitiosa illis in conuertendis, immo peruertendis designarūt sacrilegia, addendo, detrahendo, immutando, deprauando, atque, vt vno dicam verbo, sacrosanctum Dei verbum humana doctrina, immo Iudaica perfidia, adeóque diaboli mendacijs adulterando! nihil dum hîc ago de Euangelicorum commentariis; sed de puro puto Dei verbo, quod imperitis pro sacris venditāt Scripturis. Si immania isthæc flagitia in S. Scripturas non designarunt Lutherus, Melanchthon, Brētius, Bucerus, Oecolampadius, Bullingerus, Beza, Castellio, pœnam talionis nequaquam deprecabor.

Iam dudum luculentissimis allatis rerum ipsarum exēplis, illos noui Euangelij auctores tanta discordia dissectos, tam immani dissidio inter sese diuisos, tam irreconciliabili deniq; bello odioque planè Vatiniano sibi exitialiter tumultuantes, istius planè conuicimus, prorsusque reos peregimus sacrilegij. Consulatur libellus noster dudum populo editus Dubitātius à Constantio libris .3. instructus, & alter doctioribus scriptus Ruewardus, siue de animi tranquillitate. Quæ ne quis fortè desideret, nobiliora aliquot emblemata in mediū adferre non fuerit inconsultum.

Libro 1. cap. 10.

Nouam Lutherus orbi inuecturus de sola fide iustificante doctrinam, vt nouitatis declinaret inuidiam, ausus est homo

Nouam suam doctrinã vt statueret Lutherus, nouũ deprauauit Testamétum.
Rom. 3.
Allein durch dẽ glauben.

sacrilegè temerarius suum *sola*, & *solum* passim diuinis Pauli Apostoli scriptis infarcire. Ad Ro. enim cap. 3. quod Apostolus Dei ore dixit: Arbitramur hominem per fidem iustificari, ille suo contaminauit veneno, adtexens solùm per fidem iustificari. Sic & illud, Per legem cognitio peccati, vt suam fictitiam fidem, quam dicebat specialem, verbi Dei prætextu palliaret, suum adtexuit solũ. Rursus ca. 4. Lex enim iram Dei operatur etiam illud suum adfinxit Solum, quò suam imaginariã fidem imperitis venditaret commendabiliorem. Rursus quia fidem suam finxit semper esse charitati coniunctam, ideóque bonorum operum fæcundam, contrà quàm docet Euangelium, Iacobus & Paulus; hinc D. Iacobi locum, Ostende mihi fidem tuam sine operibus, Lutherus deprauauit, Ostẽde mihi fidem tuam cum operibus.

Kumpt nur erkentnis.

Quò & alia sua paradoxa vel in speciem statueret, illud Pauli Ro. 3. Omnes enim peccauerũt, deprauauit ad fictitiam suam peccati permanentiam stabiliendam, Omnes enim sunt peccatores, contra Pauli sententiam: qui nos peccatis ablui, liberari & sanctificari docet per Christi spiritũ in Baptismo donatum.

Quòd D. Iudas ait: Qui potest vos seruare sine peccato, Lutherus peccati amicus, vindex, & patronus, quia peccati mancipium, peruertit, sine oppugnatione. Quò verò semel omnem Christianis eriperet perfectionem, quod Paulus hortatur, Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo & in omnibus perfecti stare; Lutherus omnis probitatis hostis vocem perfecti omisit: quæ tamen in omnibus constanter legitur codicibus tam Latinis quàm Græcis.

Ohn anstoss.

Act. 3.

D. Lucas annotat solemnem orandi morem Apostolos obseruasse, vt certa hora Deum colerent Petrus & Iohannes, ascenderunt (inquit cap. 3.) ad horam orationis nonam, quę nobis est tertia pomeridiana, quę Vesperarũ dicitur: Lutherus orãdi studio infestus deprauat, peruertens eos in tẽplum ascendisse ad orandum sub horam nonam: quę lectio vt libertatem orãdi habet; ita nullum habet certi temporis orationibus deditis vestigium: quod tamen ad Dauidis & Danielis exẽplum Apostolos obseruasse est indubitatissimum.

perarũ hora

Hunc

Huncin modũ ſacrilega impietate in Eccleſiaſtica dogmata graſſatus Lutherus ſui ſcopi haud quaquam oblitus prodidit, quorſum nouam inuexerit Germaniȩ Euangelium. Quod enim D. Paulus ſcribit aduerſus Iudaizantes, quòd Chriſtum docebant ſecundum elementa mundi, Lutherus pulchram ſibi hîc nactus videbatur occaſionem, leges omnes Rei publicæ ſemel euertendi; ideóq; verba deprauat, ſecundum leges mundi; quò tumultuantibus ruſticis, ſuo claſſico dicendiq; facibus ad rebellionem excitatis, ſpecioſum ex Dei verbo adferre putaretur patrocinium.

Nach der vvelt ſatzunghen.

Hæc in præſentiarum ſufficiant, vnde pius Lector facilè ex vnguibus Leonem. Quæ tam manifeſtò Lutherum conuincunt Scripturarum corruptorem, vt vel Oſiandriani magna ex parte Lutheri diſcipuli nihil vereantur pronunciare plurima Scripturarum loca à Luthero magna (inquiunt) falſitate « & dolo interpretata, quemadmodum Cõfeſſio Manſveldenſis commemorat. «

Sed huius amplius confirmandi labore nos iam pridem liberauit Confeſſio Tigurina, quæ anno 45. edita Lutherum ait fol. 112. ſuo à Zwinglio conuictum eſſe ſcripturarum adulteratorem.

Quod adeò indubitatum eſt, vt Bucerus ipſe (cui vos Confeſſioniſtarum Patroni ſcio plus habetis fidei) Dialogo contra Melanchthonem ſcribere non dubitarit, Lutheri lapſus in ver « tendis explanandiſque ſcripturis manifeſtos eſſe, nec paucos. « Imò Lutherus ipſe præfat. quadam in Biblia agnoſcit inge- « nuè quòd Rabinos ſequutus more Munſteri & Pagnini crebrò errarit. Hæc de Luthero Sacrarum Scripturarum mutilatore, corruptore, deprauatore ſufficiant in præſens. Qua verò fide ac reuerentia diuinas tractent ſcripturas Lutherani, vnus Caluinus fecerit conteſtatum. Is Bremenſibus Theologis ſuo de Luthero tripudiantibus ac Sacramentario dogmati inſultantibus reſpõſurus ſcribit, eos (admonitione vlt. ad Weſtphalum, fol. 287.) Scripturam turpiter & pudendum in modum corrumpere, vt Iohãnis Baptiſtȩ ſpoliis Lutherum exornent: quòd ſit Elias ille, per quẽ reſtituenda fuerint omnia: & quod in Iohan. Baptiſta ſemel factum eſt, non obſcurè tam Prophe-

Lutherani Scripturas corrumpunt.

Caluino Lutherani sunt Scripturarum falsarij.

tæ quàm Christi testimonio in Luthero fuisse iterãdum, qua falsitate (inquit Caluinus) non minus fœdarunt Lutheri nomen, quàm Aegyptij Ieremiæ corpus, sepulchrum eius adorando.

Cæterùm qua temeritate sacrilega Lutherani quosdam S. literarum locos ad sua noua dogmata statuẽda detorqueant, pauculis exemplis fiat manifestum.

Tibi soli peccaui, deprauãt ex Hebræo Phil. Melanchthõ lo. commu. & Iohan. Brẽtius in Catechismo magno.

An non Melanchthon, Brentius, cæteriq; illud psalmi 50. deprauãt: Tibi tantum peccator sum? vt suam perpetuam in peccatorum sordibus, à quibus si auitam Catholicorum obtinerent in Ecclesiæ vnitate doctrinam, iam pridem fuêre per Christi fidẽ & Sacramẽta expurgati, tueantur immunditiem?

Quoniam dilexit multũ, Brentius deprauat, in idcirco. lib. contra P. Soto.

An non idem Brentius ad oppugnandam piarum lachrymarum Deo Opti. pro peccatis gratissimarum efficaciam, & vti cum Cypriano, August. Ambros. totóq; veterum Patrum choro Catholici loquimur, satisfactionem, illud Lucæ 14. adulterat: Quoniam, peruertens in idcirco, dilexit multum; causam remissæ peccatorum impiè commutans in effectum?

Eant nunc lepidi isti Confessionistarum Patroni, & Catholicos de prophetarum Apostolorumque scriptis eleuatis in crimen vocent; cùm ipsi ea non solùm eleuẽt, sed Iudaicè potius mutilent, adulterentque; id quod non Iudæorum solum, verùm & hæreticorum facinus fuit hactenus semper proprium.

Proinde cùm hac in calumnia Confessionistæ luculenter adeò teneantur rei, ecquid fidei merẽtur reliqua, ad fictitiam calumniam statuendam ab ipsis porrò allata?

Eò verò impudentiæ aiunt Catholicos progredi, vt de S. Bibliis ausint dicere incerta eadem & ambigua prorsus, & cætera dudum recitata, conuitia magis & exprobria quàm argumenta.

Atqui istud nõ sola fuit criminatione affirmandum, Euangelici, sed recitatis scriptorum Pontificiorum liquidis testimoniis comprobandum, vnde & nos isthæc nugarum loco habebimus, donec ipsis suorum auctorum, quos falsò infamant & ignotos accusant, cõfirmetur verbis. Siquidem quotquot tam nostri sæculi, quàm superiorum scriptores Ecclesiasticos videre potuimus, nusquam isthæc apud quẽquam tam blasphema agnoui-

agnouimus. Extant quidem plurima apud illos loca de S. Scripturæ obſcuritate, & intelligendi difficultate, quòd ea à ſuo germano ac genuino ſenſu (quem ſola Catholica Chriſti, verè habet, ſempiternumque obtinebit Eccleſia) ſeparata, in varios ab hæreticis trahatur errorum prætextus: vt ſic conſiderata, non autem (vti aduerſarij calumniãtur) verè, præbeat quidem non per ſe (vt cũ philoſophis loquamur) ſed propter impiam imperitorum, temerariorum, ſciolorum ac imprimis hæreticorum temeritatem litis materiam, vereq; naſo compareturn cereo, cùm hic aliò, ille rurſus aliò vnam eandemque ſcripturam inflectat, incuruet, atq; obtorto, quod aiunt, collo trahat. Hoc ſanè vel vnus ille de S. Euchariſtia perſpicuè admodum teſtatum faciat locus, tot variorum tam à Lutheranis, quàm Sacramentariis ſenſuũ portentis in variam à vero faciẽ deformatus. Vt enim nihil de anilibus, vereq; inanibus Sacramẽtariorũ ſomniis dicamus, qui in ſuo paradoxo ſtatuẽdo tam ſunt inter ſe varij, vt plurimis factionibus conſtitutis, ſolus Iohan. à Laſco plura ſibi iſtorũ verborũ cœnę Domini fingat cõmenta, quàm numeret digitos. Nũc de Confeſſioniſtis eſt agẽdum. Euripid. in Cyclop.

Hi autem etſi Lutheri nomen ſuis prætexũt dogmatibus; tamen hac in re, vti & aliis plurimis doctrinæ capitibus, prorſus diſſentiunt: aperta enim per Lutheran. Cyclopica ſchola, quæ nec Deum verè colit, nec maiores reueretur, omnes illud Sileni de Cyclopũ ingenio ac moribus apophthegma canũt; ἀκούει δ᾽ οὐδὲν οὐδεὶς οὐδενός. nullus nulli in re nulla obedit: ſed quod ſibi quiſque fingit pro Deo, ſequitur colitque inuictus, nullique cedere neſcius. Lutherus namque docuit panem cœnæ Domini re vera & ſubſtantialiter panem ſimul & corpus Chriſti eſſe, vnde & ἀρτόσαρκα, id eſt carneum panem nominat, quemadmodum annotat Confeſſio Tigurina, fol. 110.
Porrò Sweuici illi 14. Parochi puri puti Lutherani cõtra Oecolampadium pro Luthero dimicantes ſuum infelices conficiunt ipſi Lutherum, quorum facilè princeps fuit Iohan. Brentius, anno 25. Hi aſſerebant corpus Chriſti in vel ſub pane adeſſe: non ita tamen vt panis ſubſtantialiter ſit corpus Domini, quod contendebat Saxonicus Euangeliſta Lutherus: ſed illud in vel ſub pane commanducari, eo nimirum modo, quo

pillulæ inquiebant ouis immixtæ abſorberi conſueuerunt.

Sunt & alij Lutherani, vt hanc (ita dixerim) panis permanẽtiam & conſiſtẽtiam vnà cum Chriſti corpore à Luthero nunc ab orco reuocatam arguto ſophiſmate tueantur, diſputant an hæc vnio panis & corporis ſit hypoſtatica, an phyſica, an formalis, an myſtica, an ſacramentalis? Certè quot hîc cõfingunt vniones, tot re vera ſerunt inter Lutheranos diſſenſiones. Alij Lutheranas loquendi formulas ita detorquent ad Caluiniſtarum verba & ſenſa, vt Zwingliani vel à Lutheranis audiant. Sic enim Iohan. Brentius, qui Wormatiæ noluit condemnare Tigurinos, propter præfationem in lib. Iac. Andreæ, à Saxonibus vocatus Zwinglianus, ſicut & in cauſa Oſiandriana dicebatur cothurnicus.

Hoc igitur exemplo liquet verba cœnę iſtis Eũangelicis quidem eſſe materiam litis, & verè naſo comparari cereo: dum vnus ſic, alter verò aliter contendit intelligendum, quod per ſe vnum eſt, vniuſque tantum ſententiæ, quam Catholica vbiq; & ſemper tenuit æternumq; obtinebit Eccleſia. Eundẽ in ſenſum ſacras literas & hæreticorũ ingenia ſibi minimè, nedum ſuis magiſtris conſtantia, regulam faciunt Lesbiam ſiue plumbeam, dum ſuam quiſq; hæreticorum priuatam opinionem Scripturis infert, vti ait D. Hilar. non ex illa veritatem petens, ſed ſuæ humanæ doctrinæ palliandæ illam inflectens inuitam. Paucis his ex verbis homini non tam contentionis, quàm veritatis ſtudioſo facilè fiat ſatis de longo illo acerbiſſimarum cauſationum catalogo, ſi Catholicos meminerit cum Petro Apoſtolo de ſacris literis docère, quod ille de D. Pauli epiſtolis ſin-
2. Petri. 3. gulariter dixit veriſſimè, plurima eſſe in S. Scripturis, inquiẽs, non ſolùm ſenſus dubij & incerti: ſed intellectu quoque difficilia ſiue δυσνόητα: quod D. Petri capitulum, vel Eũãgelici ipſi eadem, qua vetus interpres, reddiderunt voce, de quo pòſt dicetur copioſius.

Calum. Porrò quod aduerſarij aiũt, Catholicos docere Scripturam „ eſſe Sphingis ænigma, & quæ res controuerſas, ambiguas atq; „ dubias parum explicet, nefaria eſt calũnia: docemus quidem cum D. Hiero. Apocalypſim & plurima prophetarum oracula tot habere myſteria, tot continere ſacramenta, quot habent verba:

verba: ſed Sphingis ænigmata nemo, niſi ſumma cū Dei Opt. maximi blaſphemia, dixerit: quæ tā longè à Catholicis abeſt, quàm altera illa quā continētibus attexūt verbis, ſacra Biblia (inquiunt) minimū eſſe docent neceſſaria. Iſtius blaſphemæ vocis ſi vel vnum proferant teſtem, vicerint.

Cęterùm quod addunt, Laicos etiā à lectione eorum (S. Bibliorum inquiunt) & vſu in populari & vernacula lingua arcent, frigidior eſt calumnia, immo mendacium manifeſtius, quàm quod vllam mereatur refutationem. Extant Biblia Louanij, Pariſiis, Coloniæ, alibique & Germanicè & Gallicè conuerſa. Norunt ipſi quoque aduerſarij & totam per Sueuiam, Bauariam, aliaſq; Catholicorum prouincias ſacra ſub concione populis vernacula lingua priſco de more ſanè laudatiſſimo (vtinam & aliis idem omnibus placeret) prolixè recitari S. literarum capitula. Proinde quod ex Cócilio Niceno & diuo Chryſoſtomo atque Eraſmo adferunt, noſtram iuuat cauſam: quam ad aureum illius, nobis quidem venerandiſſimi, Concilij Canonem omnibus, ſed ex Concilij ſententia, optamus perſuaſam: id eſt, vt pij omnes vbique linguarum germana & pura, non per Marcionem, Manichæos, Lutherum, Caſtalionem, Bezam, aut Anabaptiſtas alioſúe phanaticos deprauata, ſoliciti voluant Biblia. Mendac.

IN tam manifeſta deprehēſi vanitate aduerſarij, nouam cudūt ſuperioribus longè atrociorem calumniam. Catholicos enim cū Iudęis & Turcis cóparāt, quòd, vt illi, relicta (inquiunt) per Prophetas & Patriarchas, & Apoſtolos doctrina tradita nouum excogitarunt Talmud, & genuerūt Alcoranum: eodem modo & Papiſtæ cùm ſacra Biblia velut literam mortuam, & ambignam contumelioſè ſpreuiſſent, in locum eius traditiones humanas in Eccleſiam inuexerunt, quas fidei Chriſtianæ fundamentum certiſſimum, & normam iudicij de doctrina vocarunt. CAP. VII. Collatio Catholicorum cū Iudæis & Mahumetanis refellitur.

LINDANI REFVTATIO.

NON noua iſthæc eſt calumnia, quòd Catholicos Iudæis, hæreticis, aut paganis comparant belli iſti Confeſſioniſtarum patroni.

patroni. Sic olim & Faustus Manichæus D. Augustini ętate Catholicos Iudæis conferens appellabat semi-christianos, & Pelagianos D. Ambrosium per conuitium non puduit vocare Manichæum.

Sed quemadmodum illi maiores nostri non fuêre istius culpæ sanè sacrilegæ affines: ita nec Catholici, qui nũc per orbem viuunt Christiani ista merentur elogia planè infanda, vt vel Iudæis, vel hæreticis, nédum Paganis, Idololatris aut Turcis similes habeantur, quemadmodum ipsa luce faciemus Christo aspirante illustrius.

Nouum enim nihil Catholici finximus, Nouum Talmud cum Iudæis non excogitauimus, nouum Alcoranum cũ Mahumetanis aut Turcis non genuimus: sed quod à maioribus, ab Apostolis, à Prophetis traditum accepimus, constanter in hanc vsque horam seruauimus inuiolatum.

Quinimo vel capitis huius periculo, idque iudicibus S. Imperij Ro. ordinibus, equidem ausim asserere in Euãgelicos nostri sæculi verè quadrare, quod in totius orbis homines Christianos, id est Catholicos tam improbè, tam scelerate confingunt, contráque suæ mentis testimonium atrociter atq; mendaciter exprobrare audent delecti isti Confessionistarũ theologi consiliariique Politici.

Nõ Catholicos, sed Euangelicos Iudaismi deliria populo venditare suis in Bibliis.

An non cum Iudæis sentiunt Euangelici, qui manifestas impiorum Iudæorum, hominibus Christianis, cõtra maiorum doctrinam, contra vetustissimam Ecclesiæ Catholicę Scripturam diuinam, hodie impias obtrudunt Sacrarum literarũ corruptelas? Istud meridiana luce clarius conuincit Esaias ab Euangelicis istis (si Christo placet) pudendum in modum deprauatus. Siquidem Iudaicam corruptelam S. Biblijs inustam Basiliẽsis Ecclesia suo à pseudo-Episcopo apostata monacho Oecolampadio suscepit. Ita enim ad verbum extat in eius commentarijs dudum & Geneuæ recusis. Ecce adolescẽtula prægnans pariet filium: sicuti olim Aquila apostata corruperat. Eandem notam Iudaicam siue Caballisticam & Castellio, vt ad Cõfessionistarum castra propiùs descendat oratio, suis Ciceronianis (si Deo placet) inussit Bibliis: Ecce puella pregnans filium pariet. Sed apertiorem Iudaismũ Leo Iudas cum aliis

Tigurina Ecclesia S. Scripturas habet deprauatas sicuti & Basiliensis.

Tiguri-

Tigurinis, haud ſanè minima Euangelicorum pars in ſacros inuexit Pſalmos, qui omniũ luculentiſſima contra Iudæorum ſcandalum de Chriſti morte & cruce habent cæleſtia oracula.

Illud enim diuini Prophetæ capitulum de Chriſti manibus pedibuſq; confodiendis atq; clauis patibulo configendis, quod illuſtre admodũ habet veri Meſſiæ ſignum, maluerũt Tigurini Theologi non infima Euangelicorum iſtorum columina cum Iudæis Chriſti ſui crucem ceu ſcandalum atque maledictum omnium grauiſſimum exhorreſcentibus, adulteratum vertere: Ceu leo manus meas & pedes meos: quàm toto cum orbe Chriſtiano Apoſtolorum diſcipulo, Foderunt manus meas, obtinere.

Foderunt manus meas Euangelici cum Iudæis deprauãt Tanquam Leo.

Verùm quanta iſtud Euãgelicum facinus ſit impietate planè Iudaica plenum ipſe Caluinus diſſimulare non potuit. Scribẽs enim in pſal. 21. annotat omnes quidem libros Hebraicos in hanc lectionẽ: Sicut leo manus meas & pedes meos, conuenire (quod nos falſum libris de optimo interpretandi gen. „ demõſtrauimus) ſe tamẽ ab ea lectione decedere, quòd ita co „ gat ſententiæ ratio; & probabilis ſit coniectura, locum à Iudęis „ eſſe fraude corruptum: addit prętereà in eos cadere non leuem „ falſitatis ſuſpitionem, quibus vnicum ſtudium eſt Ieſum cru- „ cifixum ſuis ſpoliare inſignibus, ne Chriſtus & redemptor ap- „ pareat. Quod quàm faciant ſtrenuè cum Iudæis iſti præclari Euangelici, liquidis aliquot nunc exemplis ſufficiat demonſtratum.

Nihil iam dicam, quot & quàm variis doctrinæ capitibus Euangelici Iudaicis, Mahumetanis, Caballiſticis conſentiunt dogmatibus, fidei Chriſtianæ hactenus ignotis; quæ longo Catalogo dudum in dialogis, quibus Dubitantij titulus eſt, recenſuimus: vnum hoc pios omnes hîc vt conſiderent ſuam per ſalutem rogo atq; obſecro, quod D. Auguſt. docet lib. 18. cap. 36. de Ciuit. Dei: vnde liqueat an Catholici, an potiùs Euangelici Iudaicam ſequantur Synagogam? & vtri diuinã Scripturam in Iudaicum Talmud cõmutarint? De libris Machabæorum ingens orta eſt hac tempeſtate quæſtio an ſint Chriſtianis hominibus Canonici habendi; nec ne. Catholici eos, vti & reliquos omnes, retinemus Canonicos: Euangelici eos de Canone cum aliis aliquot abiiciunt, id eſt Scripturam diuinam eſſe negant.

Euangelici varia Iudæorum & Mahumetanorũ dogmata ſuis Euãgelij titulo venditãt: quæ vide ad dialogos Dubitantij lib. 1.

Inuicta demonſtratio Euangelicos Iudaicam ſequi Synagogã: cuius Canonem ſcripturarum exoſculantur, ſpreto Chriſtianæ Ec. Canone.

Euangelicos nostros D. Augustinus pronunciat iudaizare, dum libros Machabæorum de sacrarum Scripturarum reiiciunt Canone.

negant. Sed vtri cum Iudæis & ſentiunt & faciunt, iudicet D. Auguſtinus, ſi modò eum iudicē admittunt: Libros Machabæorum, inquiens lib. de Ciuit. Dei 18. cap. 36. non Iudæi, ſed Eccleſia pro Canonicis habet. Quid autem illa Apoſtolica his de libris cenſuerit Eccleſia, vnus plurimorum inſtar liquidiſſimò teſtetur D. Egeſippus Apoſtolicorum temporum, vti ait D. Hieron. vicinus, Machabęorum res geſtas, inquit præfat. hiſtoriæ ſuæ Ieroſolymitanę, Propheticus ſermo paucis abſoluit. Hos igitur diuinos libros Catholici reuerenter admodum pro diuina ſuſcipimus atq; obtinemus ſcriptura cum viro illo Apoſtolicæ Ec. diſcipulo: quos Euágelici iſti, ſi Chriſto placet, pro humana habent doctrina, & de Canone adeò reiiciunt cum Iudaica Synagoga.

CAP. VIII. Catholicos contumelioſe non ſpernere Scripturam, ſed reuerenter admodū habere.

HAC vna ex re, vt alia plurima breuitatis cauſa ſilētio prætereamus, liquet quantæ ſit vanitatis pleniſſimum, quod ſcribunt lepidi illi Cōfeſſioniſtarum patroni, in nos per inuidiam deriuantes flagitium, quod ipſi reuera manifeſto cum ſacrilegio deſignarunt. „Eodem modo (inquientes) & Papiſtæ cùm S. „Biblia velut literam mortuam & ambiguá contumelioſè ſpre„uiſſent, & cæt. Catholici enim ſumma, vti par fuit, reuerentia, congruoq́ue ſuſcipimus, veneramur, obtinemus honore diuinam, ſacroſanctam Scripturam, totá, illibatam, nulla parte acciſam, decurtatam, aut mutilatam. Non eam contumelioſè, velut literam mortuam & ambiguam, ſpreuimus: cùm eá, authore D. Petro, velut lucernam loco caliginoſo lucentem admiramur; eam cū Dauide ceu pedibus noſtris in viá pacis dirigendis lucerná exoſculamur; eam cū D. Stephano verba vitæ cōtinentem pij veneramur, colimus, ac tantū non adoramus.

2. Petr. vlt. Pſalm. 118. Act. 7.

Calum.

Scripturam eſſe obſcuram D. Petri teſtimonio tuentur Catholici: quod & Euangelicorū ſuffragiis demonſtratur. Bullingerus.

Non enim eam aut literam mortuam, aut ambiguam contumelioſè appellamus, (nam mera iſthæc eſt aduerſariorū calumnia, inuidioſè in Catholicos conficta) ſed propter eius obſcuritatem, intelligendiq́ue difficultatem D. Petri verbis conteſtatam docemus, plurimis in locis eam non omnibus perſpicuam tradere ſententiam; quod vel aduerſarij adeò ipſi inficiari non poſſunt, vt diſertè ſcribat Bullingerus præfat. Bibliorum Tigurinorum, Ezechielem myſteria Eccleſiæ inuolucro quodam inuoluta proponere. Rurſus Iohannem Apoſtolum ait in Apocalypſi prophetico dicendi genere pingere, quæ ſibi Domi-

Dominus reuelarat fata (si prophanis eius verbis vti liceat) Ecclesiæ, & quæ ei vsque ad finem sæculi sint obuentura. huic & Caluinus suffragatur, qui de Apocalypsi sententiam rogatus, ingenuè respondit (teste Iohan. Bodino) se penitus ignorare quid velit tam obscurus scriptor. Quòd si tam sunt apertæ, omnibusque manifestæ S. literæ, vt præ se ferunt isti Confessionistarũ defensores, quur quæso vester Lutherus Apocalypsin negat aut Apostolicam, aut propheticam, quòd humana, inquit, intelligentia illam non assequatur? Istud quidem nos ingenuè cum D. Dionysio Alexandrino viro modestissimo simul „ & sanctissimo agnoscimus, neque de illis S. Apocalypseos my- „ steriis nostro intellectu inquirimus & iudicamus: sed fide po- „ tius acquiescẽtes sublimiora illa, quàm quæ à nobis intelligan- „ tur, putamus. Neque propterea certè fuit à Canone reiiciẽda, „ quia obscura est, omniumque fatigat & exercet ingenia. Nam „ hac ratione totum mox euertas Scripturarum Canonem, & „ in nudum conuertas nomen. „

Caluini responsum de Apocalypsi.
Methodo historiæ cap. 7.
M. Lutherus.
Dion. Alexãdrinus apud Euseb. 7. cap. 25.

An non illud D. Petri de Paulinis Epistolis elogiũ & vester Lutherus reddidit, Quędã sunt δυσνόητα schweer zu verstehẽ, intellectu difficilia? An non similiter Castellio, Tigurini, & Beza?

An verò quisquã negarit esse plurima plerisq; in S. Scripturis incognita & occulta? Certè diuinus ille mysteriorũ Christi peritissimus Dauid sic sibi quidẽ gratulatur, τὰ ἄδηλα, inquit Psalmo 50. καὶ κρύφια τῆς σοφίας σοῦ. Ignota & occulta sapiẽtię tuę manifestasti mihi: meritò id sibi gratulatur Propheta, quia nõ omnibus omnia aperit Deus Scripturæ mysteria. Hinc tanta „ sedulitate orat, Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia „ de lege tua: ne abscondas à me mandata tua: da mihi intelle- „ ctum & scrutabor legem tuam. Quo Dei beneficio qui donatus est, rectè exclamat, Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis! Non ergo mox vt quis fide in Christum est præditus, donum etiam accipis Scripturas intelligendi, siue interpretandi, quod prophetiæ charismate donatur: sed plerisque nostrum cum Corinthiorum plebe negatur: his verò Paulus, etsi ita omni gratia spirituali locupletatos dixisset, vt nihil deesset; tamen non potuit loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo. Vnde

Non cuilibet fideliũ datur donũ prophetiæ, aut scripturas intelligẽdi siue explanandi.
1. Cor. 3.
Corinthiorũ pleriq; paruuli in Christo.

Hebr. 5.
Non omniū eſt ſolidus cibus: ſed pleriſque lacte eſt opus.

de lac eis potum dedit,non eſcam,aut ſolidum cibum: cuius non quilibet eſt particeps. Quidam enim cum Hebræis ita ſunt ſuis aut moribus hebetati aut vitiis præpediti, vt eis vel poſt longam in Chriſtiana religione conuerſationem,lacte ſit opus,non ſolido cibo. Qui autē lactis eſt particeps, (teſte Paulo) expers eſt ſermonis iuſtitiæ. nam paruulus eſt in Chriſto. perfectorum autem demum eſt ſolidus cibus,eorum qui propter conſuetudinem exercitatos habent ſenſus,mentiſque iudicium ad diſcretionem boni & mali. Quod igitur humanis corporibus ex cibi ſolidi indigeſtione ſolet accidere, hoc & in anima ex doctrinæ ſpiritualis ſenſu nō ritè percepto videmus vſu venire. Vt enim puerorum ſtomacho cibis ſolidis ac prædutis obruto morbi generantur graues & periculoſi, ac nonnunquam ſontici: ita paruuli in Chriſto ſi omiſſo illo doctrinę genere Catechiſtico, quod lactis nomine D. Paulus notauit, vti ad Hebræos,cap.5.declarat;mox ſeſe abripiant ad ſolidum cibum vorandum, id eſt myſteria illa ardua atque aporrheta perſcrutanda & diiudicanda,in animi cadunt deliria,morboſque animorum plerumque incurabiles. Verè namque iuxta prophetiā miſeris illis vſu venit, Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. Vnde nam obſecro quis obortas dixerit tantas paſſim plebeculæ Chriſtianæ vna de Chriſti fide diſputationes,diſſenſiones,factiones? Quas ſi quis annumerare tentarit,tot deprehendet ſententias,quot ferè capita: plauſibili enim pſeudo-prophetarum doctrina ad temerariā diuinarum ſcripturarum lectionem inuitati,quod nihil habet obſcurum, nihil difficile; Apoſtolos piſcatores & textores tā fuiſſe rudes, quàm ipſi ſint;Deum nunc tam poſſe imperitos docere, ſuoq; ſpiritu donare,quàm olim,totos ſeſe legendis ſacris libris, ſuoque pro ingenio ſatis nondum ad Pauli monita exercitato intelligendis tradunt. Vnde miro animi faſtu excæcati, omnes præ ſe contemnunt naſutuli,nullū alium ferunt S.ſcripturarū intellectum,quàm ſuis à magiſtris hauſtum. Sed quid mirum iſtos miſellos opprimi à gloria, qui illotis, quod dicitur, pedibus,ſiue, vt D. Paulus loquitur, nōdum exercitatos conſuetudine habentes ſenſus, mentemque ſpiritu diſcretionis præditam,diuina perſcrutari audent myſteria, humanoque iudicio ineffabilia Chriſtianæ religionis pertractare Sacramenta? Paſſim

Lacte Paulino ſiue Catechiſmo eſſe pleriſq; opus nunc temporis,ne in animę incidāt morbos,ex ſolido cibo, intempeſtiue vorato, ſiue intemperanter deglutito.
Prouerb. 25.

Ex myſteriorū fidei imperitia & ingenij faſtu tātus eſt hodie erraticorum & hæreticorū numerus.

ſim enim tunicatus popellus diuinum incarnationis Chriſti, aut S. Euchariſtiæ inueſtigat myſterium. Non deſunt qui omnipotentiam Dei ſuo examinare audent ingeniolo. Sunt qui Chriſto certum in cælo empyreo metiuntur locum: tanquam cæleſtis regionis conſtituti eſſent deſignatores: & vt omnes inſaniæ metas ſemel tranſiliant, inueniuntur qui ipſas ſacroſanctæ Trinitatis perſonas Arrhiana ſiue Macedoniana diſtinguere audent impietate. Quam vbi diaboli fraude animo ſuo perſuaſerint, ſcripturas legunt, teſtimonia ſuo quiſq; cógruentia ſomnio quærunt, detorquent, inueniunt. qua opinione animus ſui amore cæcus ſemel imbutus, pro verbo Dei iactat, quod ab eo eſt alieniſſimum. Qui ſanè error inde oboritur, quòd lactis adhuc particeps ante tempus ſolidum vorare voluit cibum, qui non eſt, ait Paulus, omnium, ſed perfectorum. Vnde ſuis Apoſtolis haud fruſtrà Chriſtus poſt biennij Catecheſim, Vobis datũ eſt noſſe myſterium regni, cæteris autẽ in parabolis omnia fiunt. An quod ſuo ſæculo Chriſtus profitetur pleriſque contingere, negabimus noſtri temporis hominibus euenire? Quibuſdã enim datur ſpiritus prophetiæ ad Ec. ædificationem, non omnibus; nam non omnes ſunt doctores, non omnes prophetæ, nõ omnes interpretes. His ergo ſcripturarum obſcuritas eſt per alios explananda: quemadmodum aliquot PP. teſtimoniis eſt demonſtrandum. D. Ambroſius in illum D. Pauli locum Timothei. 3. Deus vult omnes ſaluos fieri; obſcuritatem loci nõ diſſimulans rogat, ecquur ergo non fiat Dei voluntas in omnibus, cùm ſit omnipotens? reſpondet: Sed in omni (inquit) locutione ſenſus eſt, conditio latet. Vnde dicit Petrus Apoſtolus; omnis Scriptura indiget interpretatione. Hinc & Chriſtus ſua in Eccleſia quoſdam doctores, quoſdam interpretes donauit. Certè quod Dauid ſibi gratulatur ſingulari Dei Optim. beneficio contigiſſe, Incerta ſiue ignota, inquiens, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi: equidem omnibus Chriſtianis ingenuè agnoſcẽdum eſſe arbitror, quotquot ſuæ humilitatis memores profitentur ſe Chriſti diſcipulos, quibus non quidem omnibus, ſed paruulis reuelare pater dignatur; ſicuti & ſapientibus recondere. Vnde Chriſtus rectè Iudæos monet, Scrutamini Scripturas, qua voce τῷ ἐρευνᾶτε inueniendæ ſententiæ difficultatem oſtendit. Et ſi enim lectoribus

Lucæ 14.
Non omnibus fidelibus datũ eſt noſſe myſteria regni.
Ephef. 4.

Scripturæ quia obſcuræ, indigent interpretatione.
Ambroſius in epiſt. ad Timot.

Scrutandas eſſe ſcripturas, monet Chriſtus doctos, nõ quoſuis paſſim plebæos.

bus teſtimonium de ipſo præberent, vti & in hunc vſq; diem: tamen Iudæi dolendum in modum hallucinãtes aliter eas intelligebant. Quod ergo Iudęis de prophetia ſiue Moyſis, ſiue Danielis vſu venit, vt eam de Chriſto loquentem non intelligerent, an non & hodie quibuſdam Chriſtianis ſimili pertinacia Iudaica laborãtibus euenire ſit conſentaneum? Certè hoc de Sacramentarijs, alijſque affirmant Confeſſioniſtæ: quemadmodum de illis, omnibuſque ad vnum aliis peregrinam doctrinam Chriſtianis auribus contra ſcripturas rectè intellectas inuehentibus, Catholica cenſet Eccleſia, depoſiti illius Apoſtolici cuſtos fidiſſima, ſimul et magiſtra. Nam depoſitum ab Apoſtolis D. Timotheo aliiſque commendatum; vti Cle. Alexandrinus ait lib. 6. Stromat. fol. 218. eſt cõueniens domini doctrinæ per piam Apoſtolorum traditionem præſcriptæ intelligẽtia & exercitatio; neq; enim prophetia, neque ipſe Saluator adeò craſſe & generaliter elocutus eſt diuina myſteria, vt ea facilè capi poſſent ab quibuſlibet, ſed diſſeruit in parabolis, & infrà. Cæterùm recta ſunt omnia coram iis qui intelligunt, id eſt, qui ab ipſo declaratam ſcripturarum expoſitionem ex Eccleſiaſtica regula accipientes conſeruant. Regula autem Eccleſiaſtica eſt concentus & conſenſio legis & prophetarum conuenienter teſtamento, quod traditur per Domini aduentum. Rurſus, Propter multas ergo cauſas occultant Scripturæ ſententiam; primum quidem vt diligenter inquiramus, & ſemper vigilemus in inueniẽdis ſalutaribus orationibus; propterea ne omnibus quidem conueniebat intelligere, ne læderentur, aliter accipientes ea, quàm à Spiritu ſancto dicta ſunt ſalutariter. In eundem ſenſum ſcribit D. Baſilius: In oraculis Spiritus, inquit epiſtola 76. ad Neocæſar. non cuiuis licet contingere eorum, quę dicta ſunt, examinationem; ſed ei qui ſpiritum habet diſcretionis, quẽadmodum nos Paulus docuit. Similiter cap. 27. lib. de Spiritu ſancto. Silentij autem ſpecies eſt obſcuritas, ἡ ἀσαφία incertum, dubium, & abditum, quo vtitur diuina ſcriptura, ita dogmatum ſententiam cõſtruens, vt ægrè poſſis aſſequi, ſiue, vti habet Baſilius, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, dogmatum ſenſum exhibens occultatũ atq; contuitu difficilem. Rurſus obiectæ ſibi de ſcripturarum contrarietate quæſtioni reſpõſurus: Cæterũ de his, inquit libro 2. de bap-

Depoſitũ Apoſtolorum quid.

Ex Cle. Alexandrino cur Scripturæ obſcuræ.

Scripturas eſſe intelligendas ex Regula Eccleſiaſtica.

Scripturę ſuam occultãt ſententiam, & quare.

Non omnibus conuenit intelligere prophetias.

Ex D. Baſilio de Scripturarũ obſcuritate.

ἡ ἀσαφία & obſcuritas eſt ſilentij loco in Scripturis.

de baptiſ.quęſtio.4. quæ videntur contrarietatem aliquam habere, melius eſt ſeipſum condemnare, velut qui nondum peruenit ad conſiderationem diuitiarum ſapientię, & quod difficile eſt & graue, imperſcrutabilia Dei aſſequi; quàm obnoxiũ fieri iudicio audaciæ, temeritatiſque ac pertinaciæ; & audire, " Impius, qui dicit Regi, Inique facis. Et poſt quædã, Imitemur " Apoſtolos de interpretatione eorum, quę ab ipſo dicta ſunt ex his, quæ in alio loco dicta ſunt, veritatem ac ſalutare diſcamus. Sic & ſer. de fidei Confeſſione; vbi declaraſſet Scripturas diui- " nam maieſtatem ſermone incompræhenſibilem ac mente in- " perceptibilem per res varias noſtro in vſu verſantes vix his, qui " puro ſunt corde, velut per ſpeculum inſinuaſſe, addidit: Con- " firmant hoc etiam DD. Petri & Iohannes diſcipuli, qui ſanè " poſtquàm digni viſi ſunt electione à Domino, conuerſatione " cum ipſo, Apoſtolatu ab ipſo ſpirituali donorũ diſtributione; " poſtquàm audierunt: Vobis datum eſt noſſe myſteria regni cæ " lorum, poſt talẽ cognitionem eorum, quæ aliis arcana erant: " tamen poſteà circa ipſam Domini paſſionem audiunt; Adhuc " multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò. Ex " his & talibus diſcimus, quòd in tantum nouit diuina ſcriptura cognitionis infinitatem, in tantum item in humana natura aſſequendi in præſenti diuina myſteria impotentiam: quũ ſemper amplius quid per profectum accedat, & ſemper id quod pro dignitate eſt, omnibus deſit, donec venerit quod perfectũ eſt, quando id quod ex parte eſt, abolebitur. Rectè autem D. Irenæus lib.4.cap.43. Chriſtum Dominum vocat theſaurum abſconditum in agro, id eſt in ſcripturis. vnde dicitur: Signa ſermones, & ſigna librum vſque ad tempus conſummationis, quoaduſq; diſcant multi, & adimpleatur agnitio: omnis enim prophetia priuſquam habeat efficaciam (ſiue euidentiam) ęnigmata & ambiguitas ſunt omnibus. Quo autem pacto certa & liquida prophetiarum accipienda ſit Chriſtianis interpretatio, poſt pauca ſubtexuit D. Irenæus. Quapropter eis qui in Eccleſia ſunt (inquit eodẽ cap). Presbyteris obaudire oportet, " his qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, ſicut oſtendimus, " qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chariſma veritatis certũ ſecundum placitum Patris acceperunt. Conſultò igitur illa Eccleſiæ Chriſti columina, DD. Baſilius & Gregor. Nazianzenus in locum

D. Irenæo Scriptura eſt ænigmatica, ſiue ſignata & clauſa.

Certa Scripturarum interpretatio eſt à preſbyteris Catholicis petenda.

in locum ſecretiſſ. digreſſi per annos totos 13. in ſacrarum literarum ſtudia incubuerunt toti, earum intelligentiam non ex propria præſumptione, inquit Ruffinus lib. 2. cap. 9. ſed ex maiorũ ſcriptis & auctoritate eſſe ſequutos; quos & ipſos ex Apoſtolica ſucceſſione intelligendi regulam ſuſcepiſſe conſtabat.

Ex D. Auguſtini ſententia ſacris Scripturis obſcuritas ineſt tum ex verbis, tum ex rebus ipſis intelligendis.

In hanc ſententiam ſcribit D. Auguſtinus, ſacræ Scripturæ obſcuritatem ſimul & difficultatem ingenuè profeſſus: Tanta eſt Chriſtianarum profunditas literarum, inquit epiſtola 3. ad Voluſianum, vt in eis quotidie proficerẽ, ſi eas ſolas ab ineunte pueritia vſque ad decrepitam ſenectutem maximo ocio, ſum-
,, mo ſtudio, meliore ingenio conarer addiſcere: non quo ad ea
,, quæ neceſſaria ſunt ſaluti, tanta in eis perueniatur difficulta-
,, te: ſed cùm quiſque ibi fidem tenuerit, ſine qua piè recteque
,, non viuitur, tam multa, tamque multiplicibus myſteriorum
,, vmbraculis opaca intelligenda proficientibus reſtant; tantáq;
,, non ſolum in verbis, quibus iſta dicta ſunt, verùm etiam in re-
,, bus, quæ intelligendę ſunt, latet altitudo ſapiẽtiæ, vt annoſiſſi-
,, mis, acutiſſimis, flagrantiſſimiſq; cupiditate diſcẽdi hoc contin
,, gat, quod eadẽ ſcriptura quodam loco habet, Cũ conſummauerit homo, tunc incipit. Sic alibi, Mira eſt profunditas eloquiorum tuorum (inquit lib. Confeſſ. 12. cap. 14.) horror eſt intendere in eam, horror honoris & tremor amoris. Cæterum ſi ſcripturæ tam ſunt manifeſtę fidelibus omnibus Chriſti diſcipulis, quemadmodum plerique nunc philautia faſcinati perſuaſum ſibi habent; ecquur ſuos illos toto iam triennio diuinis ſuis ſermonibus catechizatos Dominus Danielis prophetiam proponens admonet, Qui legit (inquiens) intelligat? quod an meritò diuina ſapientia ſuos admonuerit, ſuo exemplo miſelli nobis teſtantur Iudæi, loci illius myſteria nondum capientes. quod an non & pleriſque Chriſtianorum vſu veniat, pro ſe quiſque iudicet: certè vti D. Hieron. templi prophetici explanationem ingreſſurus ingenuè ſuam profiteri non dubitauit imperitiam, ignoratumque ſibi illius ſenſum; ita & hîc, & alibi equidem mihi conſcio ad ſecretiores diuitiarum cæleſtis ſapientiæ theſauros me nondum penetraſſe. Etſi enim de impleta illa tum arboris tyrannicæ ſiue monarchicæ, tum Ieroſolimitani templi inſtauratione atque demolitione diuino Danielis oraculo prædicta, nihil prorſus ambigo: plurima ſunt

Marci 13. Chriſtus Scripturarũ docet obſcuritatẽ, exẽplo Danielis allato.

Commentar. in Ezech. cap. 39. & 40.

Arbor illa tyrãnica ſiue monarchica apud Danielem quid ſibi velit.

tamen

tamen,quæ densissimas illius loci permagno licèt studio illustrati,variáque vet. PP.atque historicorum lectione examinati tenebras mihi nondum omnes depellant.

Ad prophetiarum enim illarum medullam penitius hauriendam,vbi animus subinde gestit,equidem re ipsa mihi vsu venire experior,quod D.Hiero.sibi adolescentulo: Dum Romæ puer liberalibus studiis erudirer (inquit Cóment. Ezech. cap.40.) solebam cum cæteris eiusdem ætatis & propositi diebus Dominicis sepulchra Apostolorum & martyrum circuire, crebróque cryptas ingredi,quæ in terrarum profunda defossæ ex vtraque parte ingredientiũ per parietes habent corpora sepultorum,& ita obscuræ sunt,vt propemodum illud propheticum compleatur, Descendũt in infernum viuentes: & rarò desuper lumẽ admissum horrorem temperet tenebrarum, vt non tam fenestram, quàm foramen dimissi luminis putes. Rursumque pedetentim acceditur, & cæca nocte circuntatis illud Virgilianum præponitur, Horror vbiq; animos, simul ipsa silentia terrẽt. Hoc mihi dictum sit,vt prudens lector intelligat, quam habeã sententiam super explanatione templi Dei in Ezechiel. de quo scriptum est,Nubes & caligo sub pedibus eius: & rursum, Tenebræ latibulũ eius.vnde & Moyses nubem ingressus & caliginem,vt posset Domini mysteria contemplari,quæ populus deorsum manens videre non poterat: denique vultum Moysi vulgus ignobile caligantibus oculis non videbat,quia glorificata siue cornuta erat eius facies: Ita & mihi legenti descriptionem templi mystici accidit,vbicunque oculus cordis aperitur, & me aliquid videre existimauero, & tenere sponsum,& gaudens dixero,Inueni quem quęsiuit anima mea,tenebo eum & non dimittam eum: rursum me deserit sermo diuinus,fugitque sponsus manibus,& clauduntur oculi cæcitate,ita vt cogar dicere: O profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quàm inscrutabilia sunt iudicia eius,& inuestigabiles viæ eius! Nam si Danieli ab Angelo doctore dicitur,Diligenter attende vt audias & intelligas, quod vides,vti idem ait Hieron.Com.Dan.cap. 2. quid nos facere oportet,quorum oculi ignorantiæ tenebris & caligine vitiorum obcæcati sunt? Quare Paulinum suum dum ad S. literarum studium hortatur: Qui edere vult nucleum,inquit,

Elegantissimis collationibus D.Hiero. Scripturarũ expressit obscuritatẽ & intelligendi difficultatem.

nucē frangat. Reuela oculos meos, clamat Dauid, & cōſiderabo mirabilia de lege tua. Si tātus Propheta tenebras ignorātiæ cōfitetur, qua nos putas paruulos & penè lactentes inſcitiæ non ęte circūdari? Hoc autē velamē nō ſolū in facie Moyſi, ſed etiā in Euangeliſtis & Apoſtolis poſitū eſt. Quod ſi tanta igitur eſt diuinarū ſcripturarū difficultas, obſcuritas, &, vti ait D. Ba. ἀσαφία & δυσθεώρητον, ſiue, vt Petrus teſtatur, δυσνόητον, intelligēdi atq; aſſequēdi difficultas, vt ipſa Dei ſapiētia Chriſtus Dominus noſter ſuos Apoſtolos vel per trienniū ſuis rudimentis cathechizatos admonuerit de attētione & aſſequendi ſtudio: quęnā obſecro eſt temeritas, quę audacia iſtorū Euangelicorū, negare ſcripturas eſſe obſcuras, omnibuſq; iactare eſſe cognitu faciles, nulloq; negotio perſpicuas? Sed hæc cōpēdioſiſſima eſt ratio, plurimos à perſpicua fidei veritate ad nebuloſas falſi dogmatis ſeducere caligines, dū ſuas blaſphemias in verbo Dei, aut nō intellecto, aut temeraria falſaq; ſentētia deprauato, imperitis ſuæ quiſq; factionis perſuadēt luculēter extare: quibus nouę grateq; doctrinæ faſcino cōſtrictis, nō iam ſua, ſed Dei verba ſonare vidētur. Verū hāc Sathanæ fraudē plurimis, heu dolor, exitialē, vt electus Dei populus aliquando videat cautuſq; fugiat, Deus faxit propitius. Nā ſcripturæ difficultatē pro ſuo quiſq; dogmate callidus extenuat, cuius intelligentiam abſq; Dei gratia & doctrina maiorū (ait Hiero. Com. in Dan. ca. 11.) ſibi imperitiſſimi vel maximè vēdicāt. Proinde etſi Catholici venerandam PP. orthodoxorū antiquitatē, immo plana verbi Dei teſtimonia ſequuti docemus ſcripturas eſſe obſcuras atq; intellectu difficiles, neq; omnibus cognitu faciles: nō tamē eas vt literā mortuā, & ambiguā cōtumelioſè ſpreuimus, quòd nobis delecti iſti Cōfeſſioniſtarū patroni exprobrare nō verētur. Quare nūc paucis de illo dicēdum venit; an ſcriptura rectè vocetur litera mortua, nec ne. Nam & legi noui Teſtamēti ſuam quandā eſſe literā, & eam quoq; quibuſdā mortuam, ſicuti & veteri legi Moſaicę, apertius eſt ex re ipſa, & clara Vet. PP. Ambroſ. Hiero. Auguſt. aliorūq; doctrina ſolidis ſcripturarū teſtimoniis nixa, quàm vt vel ſemitheologus quiſpiā ignorare poſſit. Sed rudiorū cauſa, vnū ex D. Auguſt. adferemus locum. Sic enim habet libr. de ſpiritu & lit. cap. 17. Lex ergo Dei (inquit) eſt charitas, huic prudentia carnis non eſt ſubiecta; neq; enim

An Scriptura ſit litera mortua.

poteſt:

poteſt: ſed ad hanc prudentiã carnis terrendã, cũ in tabulis ſcribantur opera charitatis, lex eſt operũ, & litera occidẽs præuaricatorem: Cũ autẽ ipſa charitas diffunditur in corde credentiũ, lex eſt fidei, & ſpiritus viuificans dilectorẽ. Hęc ergo charitas ſiue in veteri teſtamẽto, ſiue nouo, tabulis inſcribatur lapideis aut papyraceis; litera eſt occidẽs, donec à ſpiritu cordibus credẽtiũ inſcribatur. Hoc certè illud eſt, quod dudũ ex D. Hie. epiſtola ad ſtudiũ Theologicũ exhortatoria & præparatoria cõmemorauimus, hoc velamen nõ ſolùm in facie Moyſi, inquit ad Palinũ; ſed etiam in Euangeliſtis & Apoſtolis poſitum eſt.

Lex dilectionis in tabulis ſcripta eſt litera occidens.

QVOD porrò ſubtexũt illi Confeſſioniſtarum propugnatores, in eius (S. ſcripturę) locum traditiones humanas inuexerunt (Catholici) quas fidei Chriſtianæ fundamentum certiſſimum, & normam iudicij de doctrina vocarũt, manifeſtiſſima eſt calumnia. Nos enim, quotquot cenſemur Catholici, iuxta Con. Trident. decretum, ſacraſanctã Scripturam, velut diuino ore dictatam, Spiritusq́; ſancti afflatu cõſcriptam, religioſe admodũ veneramur, colimus, adoramus; nec nõ traditiones tam fidei, quàm morũ, Chriſti ſpiritu per Apoſtolos cõtinua ſucceſſione in Eccleſia cõſeruatas pari pietatis affectu ac reuerentia ſuſcipimus. Hanc de ſcriptura confeſſionẽ, cũ tam diſertè Synodus Tridẽtina profiteatur fidei ſuæ fundamentũ, illiberaliter admodũ agunt iſti minimè ingenui Confeſſioniſtarũ delecti defenſores, quòd Catholicos accuſare etiãnum audeant, quòd in locum S. ſcripturæ traditiones humanas inuexerũt. Qui enim ſcripturæ primũ tribuũt auctoritatis diuinæ locũ, ei Apoſtolicas ſubdẽtes traditiones, quonã obſecro pacto cẽſeri, nedũ accuſari, niſi calũniosè aut veriùs ſycophanticè queãt, in locũ diuinæ ſcripturæ humanas inuexiſſe traditiones? Cęterũ humanas illas traditiones à Cõfeſſioniſtis obiectas, nullas hîc agnoſcimus: ſed Apoſtolorũ filij D. Paulũ ſequuti magiſtrũ ſuſcipimus quidquid ab Apoſtolis, eorumúe diſcipulis per Chriſti ſpiritum nobis in Eccleſia eſt continua ſucceſſione traditum, ſiue per epiſtolam ſcripto relictum, ſiue per ſermonem, id eſt, viuæ vocis oraculo, viuis credentium cordibus olim per Apoſtolos inſcriptum, non in perituras etiam literas relatum.

CAP. IX. Calumnia refutatur, quòd in locũ S. ſcripturarum Catholici humanas inuexerint traditiones, quas fidei faciant fundamentum.

Diſertis verbis refutantur Confeſſioniſtæ à Cõcilio Tridẽtino, quòd fidei fundamentum facit S. Scripturã.

State, inquit Paulus ſuis Theſſalon. atque in eorum perſona nobis quoque: & tenete traditiones, quas accepiſtis ſiue per 2. Theſſalon. 2.

 epiſto-

epiſtolam ſiue per ſermoné. Has traditiones ergo à D. Paulo
„ Chriſtianis ad vnum omnibus Dei ſpiritu præſcriptas nos Catholici religiosè ac piè cùm ſuſcipimus, tum obtinemus. Nullas verò humanas ſic agnoſcimus aut veneramur traditiones, vt eas in locum S. ſcripturæ admittamus, nedum inuehamus,
„ quemadmodum nos Catholicos Confeſſioniſtarum patroni
„ calumniantur. Verè enim cum D. Hilario & nos profitemur,
„ humanis traditionibus nõ eſſe locũ in rebus diuinis, propter-
„ eà quòd ſint hominum, non Dei plantatio. Hac enim in cauſa, vbi de fidei Chriſtianæ fundamento agitur, nullam agnoſcimus, nedum ſuſcipimus traditionem humanam: ſed tãtum diuinam, quæ ab ipſis vſque Chriſtianiſmi incunabulis toti Eccleſiæ Catholicæ matri noſtræ dulciſſ. Apoſtolorum ore eſt tradita, & tanquam æternæ ſalutis depoſitum aſſignata, ſiue potius legata. Ea autem eſt ipſa Euangelicæ veritatis & Chriſtianæ religionis doctrina, quam Catholicus Chriſti populus toto orbe cõcorditer in vna fidei Euangelicæ Confeſſione diſperſus viuis Apoſtolorum oraculis didicit, profitetur, propagauit, obtinet, æternumq́ue obtinebit. Si igitur ab heterodidaſcalis, heterodoxis, Antichriſtis, ſiue, vti hodie cum D. Paulo appellantur, hæreticis, aliqua doctrinæ Euangelicæ, aut religionis Chriſtianæ pars in controuerſiam nefariè abripiatur; liber aliquis de Canone ſacrilegè proiiciatur; Capitulũ aliquod ſiue Scripturæ aliqua pericope aliter intelligenda peruicaciter ſiue pertinaciter contendatur: hîc ſanè Catholicis, ſicuti & ipſis hæreticis de aliorum librorum ſacrorum auctoritate vexatis, ad traditiones eſt confugiendum: non illas quidem humanas, vti confingunt Cõfeſſioniſtæ, ſed diuinas, quia Apoſtolicas, & è Chriſti ſpiritu indubitanter ortas atque prognatas.

Traditiones humanas non eſſe à Catholicis in locum Scripturarum inuectas.

Ad traditiones nõ ſcriptas confugiendi eadem eſt Euangelicis neceſſitas, quæ Catholicis.

Non enim humanæ appellandæ ſunt, quæ nobis ex diuini ſpiritus teſtimonio diſertis Apoſtolorum vocibus nixè tradũt Euangelium D. Matthæi, aut Iohannis eſſe Canonicum: Epiſtolas D. Petri, aut D. Pauli eſſe Canonicas. hic enim humanis traditionibus non eſt locus: ſed cùm iſtud Catholicis cõteſtetur diuinus Chriſti ſpiritus, eandem traditionem non minùs aſſerimus eſſe Apoſtolicam, immo diuinam, quàm ſunt ipſæ SS. Apoſtolorum epiſtolæ, aut ſacroſancta 4. Euangeliſtarum Euangelia. Nituntur quidem Sacræ literæ hac Eccleſiæ Chriſti tra-

Fides ex Scripturis quidem eſt concepta iis que ceu fundamento nititur: illas tamen indubitata Eccleſię traditio fulcit quæ teſtatur eſſe diuinas.

ſti traditione,quæ eſt veluti publicum quoddam diuini oraculi teſtimonium: ſed non ita ab eo pendent illæ, vt propterea non ſint futuræ diuinæ;ſi eo ad tempus quoddam deſtituantur. Tamen in iis explicandis,ſuoque vero atque germano ſenſu exponendis tutò citráque errorem verſari non poſſumus, niſi & traditioni Eccleſiaſticæ, hoc eſt,à Chriſto aut Apoſtolis olim relictæ congruenter accipiamus.fulciunt itaque & quodam ſuo modo ſuſtinent Scripturam,ſuóq; genuino reddunt ſenſui iſtæ traditiones Eccleſiaſticæ : ſed fidei fundamentum ipſa diuina eſt Scriptura ad noſtram procurandam ſalutem, ignorantiamúe erudiendam diuinitus præſcripta. Siquidem fides,vt Auguſti.docet,ex ſcripturis eſt concepta: quæ vbi ad has intelligendas adhibetur,genuina eſt, propria eſt, vera eſt demum ipſarum intelligentia. Alioqui enim,ſi aliunde inuehitur,ſi aliena affingitur,ſi peregrina inducitur,verum non parit Scripturarum ſenſum,ſed adulterinum & falſum,vereque hæreticum: quod ſuo exemplo,cum priſci omnes hęretici manifeſtiſſimè declarant,cum noſtræ iſtius tempeſtatis, qua vix vlla fuit,aut forte erit,niſi Antichriſti hora vltima, ſectarum perditionis feracior, aut errorum vberior, aut peſtium animi fecundior. Nihil enim ſartũ tectum Catholicæ Dei relinquitur Eccleſiæ,quod non aliqua ab iſtis perfidiæ magiſtris cõuellatur,oppugnetur,diuexetur calumnia. Idque ea fit audacia, & impudẽtia,quaſi non parẽtibus orti Chriſtianis, ſed in media eſſent educati Barbaria aut Turcicæ, Iudaicæ ue ſuperſtitionis fellitis vberibus enutriti. Quibus cũ hominũ generibus ecquid obſecro vtiliter agatur de vera Scripturarũ ſentẽtia ex ipſis Sacrarũ literarum verbis petenda?cùm germanũ Dei verbum Catholicæ Dei Eccleſiæ abhinc centuriis annorum plurimis traditum, conſtanterq́;ab omnibus habitum, & obtentum, quidam aut integris partibus mutilare, alij peruertere, alij denique de Græco & Hebræo,adeóq; Mahumetano non vereantur deprauare,adulterare,falſare.Idem vſuuenit & antiquiſſimis ſacrorum ritibus, myſticisq́; religionis Chriſtianæ ſacramentis,quæ à Chriſto eiuſque ſpiritu diuinæ ſunt adiuncta doctrinæ,pariq́ue auctoritate obſeruanda & obtinẽda iam olim tradita. ſine quibus vnquam religio non fuit exercita, ſicuti iuxta prophetarũ oracula neceſſe fuit nouam religionem

Vera demũ eſt Scripturarũ intelligentia,ſi recta & orthodoxa nitatur fide.

Ex peregrina & falſa Scripturarum intelligentia orta eſt iſta innumerabiliũ ſectarum diaboli meſſis.

Verè Antiochi ſunt & Iuliani, qui Apoſtolicas Eccleſiis tollere conantur traditiones.

nouis peragi ritibus,legitimiſq; ceremoniis. Quas cum Chriſtus Apoſtoliq́ue viuo ſuæ vocis oraculo Eccleſiis tradiderint, vſuq́ue perpetuo præſcripſerint,non minus ſanè fuerit irreligioſum,ne dicam impium,eas de medio tollere , q̃ ſacrilegas manus ſacris literis exurẽdis cum Antiocho, Diocletiano,aut Iuliano adferre. Quod tanta veritatis luce equidem arbitror perfuſum,vt aduerſarij non Catholicorũ,ſed Domini & Chriſti,eiq́; tam ingenti coniuratorũ manu vbiq; graſſantes ipſi nõ poſſint inficiari. Negantibus enim phanaticis Swẽcfeldianis, aut aliis deliris, ſacrarum ſcripturarum auctoritatem;non habent quod obiiciant,aut pro illarũ regno cõſtituendo dicant, quàm eas eſſe Dei ſpiritu Eccleſiis traditas.Hác fidei regulam dum ipſi ſuis pro inuicto obiiciũt ariete aduerſariis,ſibi applaudẽtes canũt,Io triũphe.Vbi verò nos & illis& ipſis eundẽ opponimus,innumeris nos inceſſunt maledictis,quòd humanis nitamur traditionibus.Quod nunc de hac Scripturarũ diximus traditione,locũ etiam habet de piis Chriſtianæ religionis ritibus & ſacris ceremoniis; puta de Dominico die colẽdo,de baptizandis etiam infantibus,eiſdemq; exorcizandis,de cruce ſignandis,aliiſque id genus variis ritibus; quos vnà nobiſcũ concorditer obtinere pergunt plerique omnes Confeſſionis Auguſtanæ profeſſores.

Euangelici Catholicis inuidẽt, quo ipſi potiſſ. aduerſus ſuos nituntur aduerſarios Anabaptiſtas, aut Swẽcfeldianos,aut etiam Caluiniſtas.

Cap. x.

Facilẽ fore concordiæ cõciliationẽ de traditionibus humanis,ob quas aiũt Cõfeſſioniſtæ ſe coactos Concilium Tridentin. recuſare.

Istivsmodi autẽ ritus tam ad fidem inſtruẽdam , q̃ ad mores ſiue vitam Chriſtianorũ informandam, appellamus traditiones non ſcriptas;quas continua ſucceſſione in Catholica Chriſti Eccleſia cõſeruatas Con.Tridenti.D.Pauli monita ſequutũ ſtatuit pari pietatis affectu & reuerentia ſuſcipiẽdas atque venerãdas.Quarũ originem ſi aduerſarij oculo nõ inuido animoq́ue candido perſcrutari nõ grauarentur;nullo negotio, quę de traditionibus verboſior,q̃ difficilior Eccleſias vexat cõtrouerſia,cõſopiatur.Criminantur enim Catholicos,quòd humanas in Eccleſiam inuexerũt traditiones : nos humanas negamus;diuinas,Apoſtolicas,Euãgelicas affirmamus. Illi humanas obiicere plurimis cũ maledictis,inexhauſtiſq; conuitiis exprobrare nõ deſinunt:nos tales pernegamus. In re igitur conſenſus eſt,humanas traditiones nõ eſſe in Eccleſiam recipiendas,nullũ eis locum eſſe debere;quas & nos adeò execramur, vt Anathema dicere nõ dubitemus, quiſquis humanas in Eccleſia

Cõſenſus de traditionibus humanis in Eccleſia non obtinendis.

clesia Dei traditiones aut inuehendas dixerit;aut,si quæ longo forte vsu receptæ sunt,voluerit obtinendas. Hanc sentētiam si illustrissimi Principes electores & illust. Imperij ordines probè haberent aut perspectam,aut persuasam,nō sibi existimassent inter caussas recusati Con. Triden. (vti inquiunt fol. 271.) necessarias & vrgentes & hanc recensere;quòd tertio eius synodi consessu decretum factum fuit de traditionum (inquiunt fol. 273.) humanarum auctoritate, hoc videlicet, Præcepta & traditiones humana auctoritate constitutas,& consuetudine Ecclesiæ obseruatas non minore pietate & reuerentia seruare oportere,quàm quæ per spiritum S. tradita sunt à Prophetis & Apostolis in scripturis sanctis. Huc allegant Concilij Tridētini 3. Seß. verba, Sacrosanctum,&cæt. Synodus omnes libros tam veteris quàm noui Testamenti,nec non traditiones tum ad fidem,tum ad mores pertinentes tanquam vel oretenus à Christo,vel à Spiritu sancto dictatas,& continua succeßione in Ecclesia Catholica conseruatas pari pietatis affectu ac reuerentia suscipit & veneratur.

Cur Concilium Trident. recusarint protestātes, causa ostēditur falsa.

Responsio Lindani.

Iudicet hîc Lector candidus,quàm parum candidè præclari illi Principum Confeßionis Augustanæ delecti defensores suum agant negotium. Tragicis vbique vocibus reboant, Catholicos humanas inuehere traditiones. In cuius probationem vbi ventum est, manifestißimæ ipsi sese conuincunt vanitatis: Præcepta & traditiones humana (inquiūt) auctoritate constitutas, decretum est in Concilio Tridentino, non minore pietate & reuerentia seruare oportere, quàm quæ per Spiritum sanctum sunt in Scripturis tradita. Atqui, boni viri,attendite,obsecro,attendite,quam cæco istic errore hallucinantes fallimini,aut certè fallere vultis. Verbum nullum est toto hoc Con. Trident. decreto,ꝙ humanæ meminerit siue auctoritatis,siue traditionis. Quod enim generaliter dicitur de traditionibus,vos ad humanas detorquetis. Quod ꝙ improba vos feceritis cum calumnia,pio Lectori vel ipsis ex verbis Decreti à vobis allegatis fiat luce clarius meridiana : quæ si dissimulassetis,aliquē imperitis fucum facere potuissetis: nūc tam

Falsum affingūt Catholicis Cōfeßionistæ, quod ex verbis Cōc. Tri. ab ipsis allegatis demōstratur.

est

eſt perſpicuũ vos de lana, quod vulgò dicitur, rixari caprina, vt nulla ſit opus prolixiore confutatione. nam diſertè Con. Tridẽtini patres explicarunt, de quibus loquantur traditionibus pio affectu iuſtaque reuerentia omnibus Dei cultoribus ſuſcipiendis. Synodus hæc legitimè congregata (inquit ſeſſ.3.) Tra„ ditiones (etiam præter ſcripturam vtriuſq; Teſta.) tanquam „ vel ore tenus à Chriſto vel à Spirituſancto dictatis pari pieta„ tis affectu ac reuerẽtia ſuſcipit & veneratur. Quis mortalium, obſecro, ſui compos, aut illo, ſi non Saulis inuido, certè contentionis ſpiritu non raptatus, audeat aſſerere his verbis tam claris, tam perſpicuis doceri præcepta humana, aut traditiones humanas eſſe piis aut recipiendas, aut obſeruandas? Iſtud ne quis vel ſuſpicari queat, palàm definitur, illas tantùm traditiones à Concilij patribus pio affectu parique reuerentia ſuſceptas, quæ vel oretenus à Chriſto, aut eius ſpiritu ſancto ſunt dictatæ. Ac vt omnem ſemel iſti calumnioſiſſ. ſæculo (quo rabidum calumniæ regnum in primis, ſi vnquam alias, floret, atque tam in aulis, quàm in curiis; tam in foro, quàm in tonſtrino imperium poſſidet.) S. Synodus adimeret calumniandi aut criminandi anſam, expreſſiſſimis verbis explanauit, vndénam quis ad veritatem perſuadeatur, quænam ſint illæ traditiones aut Chriſti ore, aut eius Spiritu ſancto dictatæ, quas vnà cũ diuina Scriptura ſtatuit ſuſcipiendas, parique pietate cum illa venerandas. Subtexuit enim, Et continua ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſeruatas. Si quæ ergo reperiantur traditiones aut obſoletæ, aut non Catholicè per orbem Chriſtianum obſeruatæ, non hunc merentur dignitatis gradum. Quod igitur fol.274. aduerſus tam manifeſtam veritatis lucem oggániunt Apologetici, quàm cæca plenum eſt, Deus bone, calumniandi libidine! At Tridentinum hoc Concilium & Papatus vniuerſus (inquiunt) contra hęc ſtatuit & decernit, traditiones humanas & inueteratas in Eccleſia conſuetudines pari auctoritate cum diuinis Prophetarum & Apoſtolorum ſcriptis ac præceptis cenſendas; nec modò illis æquiparari, ſed etiam præferri oportere; interpretationem etiam & intelligentiam ſacrorum librorum omnem, à conſuetudine & communi opinione traditionum, ſeu (vt honeſtè plerumque nominare ſolent) à conſenſu Eccleſiæ perpetuò eſſe petendam. Multa hic grauiter

Quàm accuratè ſimul & cautè omnis ſemel errandi aut calumniandi anſa de traditionibus ſit in Con. Tridentino præciſa.

peccant

peccant apologetici. Quod nugantur de humanis traditionibus, aut præceptis, de diuinis (quia aut Christi ore, aut Spiritu sancto dictatæ sunt) accipiendum fuit. Illarum enim nulla est in Conc. Tridentino mentio. Neq; calumniæ expers est quod aiunt, Concilium Triden. & Catholicos omnes docere nō modò æquiparandam diuinis Scripturis, sed præferendam etiam interpretationem Scripturæ à communi sensu traditionum: quia hæc Scripturarū intelligentia veritate subnixa veræ pars est Scripturæ diuinæ, quæ citra suum germanum sensum non est Ecclesiis præscripta, quem omnis semper Dei Ecclesia ex perpetuo suorum maiorum consensu est perscrutata, inuictoque spiritu contra omnes hostium varij generis insidias tutata. Quod ergo Euangelicis Confessionem Augustanam professis vsuuenit contra alios syneuangelicos de S. Eucharistiæ veritate, de puerorum baptismo & exorcismo, & S. crucis signo, vt sola scripturarum panoplia armati istos phanaticos spiritus solidè nequeát refutare: idem Catholicis aduersus hos & illos euenire solet, vt & ad diuinas traditiones non quidem scripto comprehēsas, sed ore Christi, aut Spiritu sancto dictatas & per Apostolos Ecclesiis depositi loco relictas confugiát, quò suam doctrinam verè Euangelicam custodiat saluam, seruet incolumem, tueatur inuiolatam. Quæ igitur delecti Confessionistarum defensores aduersus illud Conc. Trident. decretum ex scriptura vel Patribus adferunt, vltrò corruere est necesse: cùm non humanas, sed Apostolicas, immo diuinas traditiones pari reuerentia cum Scripturis statuat suscipiēdas, manifestam huius decreti impietatem (inquiunt fol. 272.) arguunt indubitata Scripturæ testimonia. Aedificati estis super fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Atqui huic fundamento nixi D. Paulo fidem habemus præcipiēti, vt teneamus traditiones, quas accepimus ab Apostolis, siue per epistolas, inquit, siue per sermonem: quæ posteriores sanè aliæ sunt, quàm Apostolicis sunt epistolis commemoratæ.

Calum.

Responsio ad loca Scripturarum contra traditiones Ec. obiecta.

Porrò quod ex Esa. 29. & Matth. 15. obiiciūt, Frustrà me colunt docentes mandata & præcepta hominum, nihil aduersus decretum facit. sicuti nec quod ex Marci cap. 7. aut Colos. 2. nec ex Ezech. 20. adferunt, quia mandata hominū, vt Paulus ait, mente corruptorum damnant istæ diuinæ voces: non

traditiones Patrum, qui à Christo aut eius spiritu eas dictatas posteris transmiserunt. Deinde his velitationibus defuncti Confessionistarum patroni ad testimonia Patrum transcurrunt: quæ non minùs huic impiæ opinioni (inquiunt fol. 275.) aduersantur. Quod ex Augustini epistola 119. adferunt, non omnes traditiones non scripto Ecclesiis relictas taxat: sed quorundam tantum præsumptiones, siue morosas nouorum rituum constitutiones; non illas fidem aut mores concernentes, sed leuiculas, qualis erat per Africam neophyto suam per octauam siue hebdomadam Albarum, qua candida vtebantur recens baptizati, non esse nudo pede terram calcandam. Huius generis & hodie non pauca sunt aureis Augustini verbis deploranda, quæ pij omnes optant suæ regulæ Euangelicæ reddita, vbi hominum aut auaritia aut superstitione à vero suo vsu reperiantur deprauata; qualis est, modò traditionis nomen mereatur, plurimos de futili debito excommunicari, aut nescio quo contemptu hominum excommunicari grauiùs, quàm qui mentem vinolentia sepelierit, aut luxuria, lenocinio, simonia, aut sacrilegio defœdarit. Porrò quod ex sancto Hilario adferunt, traditiones illas hominum docet eradicandas, quarum fauore (inquit) legis pręcepta transgressi sunt. Tales Catholici nec habemus, nec propugnamus; nedum à Concilio Tridentino diuinis Scripturis comparantur aut suscipiuntur. Quod ex Origene adferunt, nullum imitandum, » sed propositum nobis esse Christum Iesum ad imitandum, » non Apostolorum actus & Prophetarum gesta; illud exem- » plar firmum esse & propositum solidum; quod qui sequi cupiat, securus ingrediatur: nihil diuinis aduersatur traditionibus; quæ ad imitandum Christum, aut saltem Apostolos viam monstrant. Origenes verò illud dixit contra illorum superstitionem, qui illos sectantur magistros, qui aliter docent, aliter faciunt: Si quærimus nobis culpabiles (magistros) ad æmulandum (inquit homil. 7. in Ezechielem) aduersus præceptum Domini facimus, qui mandauit doctrinas » magistrorum magis considerari debere, quàm eorum vitas. » Atqui Conc. Trident. iubet traditiones non magistrorũ impu- » rè, aut impiè viuentiũ, sed Christi & Apostolorũ venerandas.

Respõsio ad Patrum sentẽtias.

Ex epist. ad Ian.

Traditiones hominum quales abolendæ apud Catholicos passim inueteratæ.

Origeni atq; Cypriano mire cõsentiunt Conci. Trident. Patres, qui Christũ eiusq; spiritũ in Ecclesia docent audiendum.

Vnde cũ D.Cypriano gratias agimus Deo Patri,vt Filiũ ſuum dilectum audiamus in baptiſmo præcipienti,quia nos eius magiſterio commendauit.An non ſic & Con. Tridentini Patres, quando vnà cum Scripturis Chriſtum & eius ſpiritum audiendum docent?Certè illa Concilij verba prorſus per omnia Cypriani dicto reſpondent. Nos verò ex præcepto tuo (ait ſermon. de baptiſm.) eius doctrinæ nos tradimus informandos (quia ore eius nobis ſunt traditæ) & inhærentes ei libenter eum duce ſpiritu ſancto omni tempore audiemus : quia eius ſpiritu dictante Catholicæ Dei Eccleſiæ ſunt per Apoſtolos traditæ.

Poſtremò ex Concilio Gangrenſi adferunt tale decretum „ eſſe factum. Si quis à lege diuina diſcedens (inquiunt fol.277.) „ nouas ſubinde comminiſcatur traditiones & conſtitutiones, „ anathema ſit.

Canon fictitius allegatur à fraudulentis Cõfeſ. ſioniſtarum patronis.

Mirifica iſtos præclaros Confeſſioniſtarum Patronos fingendi quodlibet, tenet libido. Iſtius enim Canonis, quem tanta cõfidentia allegare audebant,ne verbum quidem vnum toto extat Concilio Græco, aut Latino. Nulla etenim huiuſce rei toto in Concilio eſt ſignificatio,nullum indicium, nullum veſtigium ; immò contraria prorſus, eaque ex diametro, definitio : ita vt nullum Concilium doctrinam Tridentinam ſuis verbis magis ſtabiliat aut ſtatuat, quàm huius Gangrenſis Concilij Canon XIX. & eiuſdem cùm præfatio, tum Epilogus.

Iſtius doli mali malè ſibi fuiſſe conſcios iſtos fideliſſimos Confeſſioniſtarum Patronos indicio eſt, quòd neque Canonem, neque locum recitant, vnde illud ſuum fictitium Decretum confirmetur : quod alias ferè ſemper faciunt perquam diligenter & ſtrenuè.Sed vt non ad viuum reſecemus hulcus, ſententia etiam iſtius Canonis per eos allegati aduerſus Concilij Tridentini Decretum, aut Catholicorum doctrinam nihil prorſus facit. Si quis enim à lege Dei diſcedat, e veſtigio nobis eſt Anathema. Porrò tantum abeſt,vt Concilium Gangren. Apoſtolicas non ſcriptas damnet traditiones, vt 3.aut 4.locis ſtata Eccleſiæ ieiunia,& alias non ſcriptas Apoſtolorum traditiones de virginitatis, atque continentiæ propoſito diſertè approbet.

Traditiones Ec. non ſcriptas de certorũ dierum ieiunio & ſimiles confirmat Conciliũ Gangrenſe ab aduerſariis allegatum incautè.

Traditiones humanæ quales à Con. Gangrensi meritò dânatæ.

Damnat quidem aliquot traditiones; ſed Euſtathij Manichæi verè humanas,verè impias,verè dæmoniacas: quas & nos conſtanter execramur; quales ſunt,mulieribus vtendum eſſe
1 ad iuſtificationem maſculorum veſtimentis,cibos carnium il-
2 licitos eſſe: Ieiunia quæ in Eccleſia prædicantur, contemnéda
3 eſſe,aut die Dominico ieiunandum: In domibus coniugato-
4 rum orandum non eſſe,neque oblationibus ibi factis commu
5 nicandum: Nullum in coniugio collocatum: aut diuitibus
6 qui non omnibus renunciant,ſpem eſſe apud Deum. Tales
7 igitur nobiſcum damnat Concilium Gangrenſe traditiones.
8 Non autem omnes in vniuerſum damnaſſe,ſed pro legitimis quaſdam agnouiſſe,adeóque approbaſſe vnus demonſtret Canon 19. qui eos anathemate damnat, qui tradita Chriſtianæ Eccleſiæ ieiunia,& à Chriſtianis in commune cuſtodita citra iuſtam corporeæ neceſſitatis cauſſam ſoluerit aut violarit. Sed ipſum potius Canonem audiamus,quò magis iſtorū delectorum apologeticorum publicè innoteſcat perfidia.

Tradita Chriſtianis ieiunia mandat Conci. Gangrenſe obſeruanda.

Si quis eorum qui continentiæ ſtudent abſque neceſſitate corporea,tradita in commune ieiunia,& ab Eccleſia cuſtodita ſuperbiendo diſſoluit,ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus, anathema ſit. An diſertiorem vocem noſtris pro Eccleſiaſticis ieiuniorum & ſimilium traditionibus quis deſideret? Anathema ſit,inquiunt Patres illi Gangranæ paululum pòſt Concilium Nicenum,ſub annum ferè Domini 328. ſi quis τὰς παραδιδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Tradita in commune omnibuſque præſcripta ieiunia,& ab Eccleſia obſeruata ſoluerit. Porrò ne vllum ſuperſit dubium Patres iſtos vetuſtiſſimos Chriſtianis Apoſtolicas voluiſſe obſeruandas prętor ſcripturá,traditiones, tria adtexemus ex Conc. huius epilogo verba. καὶ πάντα συνελθόντας εἰπεῖν τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῶν Ἀποστολικῶν παραδόσεων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα. Et vt omnia ſummatim dicamus, inquiunt, quæ à diuinis ſcripturis & Apoſtolicis traditionibus ſunt tradita,fieri in Eccleſia optamus. An non hîc lector candide verba decreti Tridentini agnoſcis? An aliquid Tridentinæ doctrinæ magis dicatur conſentaneum? An ex opulentiſſimo venerandæ antiquitatis Chriſtianę theſauro aliquid proferas,quod aduerſariorum doctrinam refutet manifeſtius aut ſolidius?

Canō. 19. de nō violandis ieiuniis Eccleſiæ traditis.

QVID-

CAP. XI.

QVIDQVID igitur tam pompatica verborum ſexquipedalium ſpecie à præclaris iſtis Confeſſioniſtarum delectis Apologeticis allatum eſt ſiue ex Scripturis, ſiue Cōciliis, ſiue Patribus, videt lector candidus, nihil prorſus aduerſus Catholicorum, aut Conc. Tridentini de traditionibus pio affectu venerandis atque reuerenter obtinendis doctrinam efficere: ſed illam iiſdem planè per ipſos aduerſarios allatis teſtimoniis magis ſtabiliri atq; ſolidiùs corroborari. De iis ago traditionibus, non humanis, ſed Apoſtolicis, immo diuinis, quæ iuxta Conc. Tridentini formulam, aut Chriſti ore, aut diuino eius ſpiritu per Apoſtolos Eccleſiis ſunt relictæ, atque per manus à ſui vſq; primordio continēter & inuiolabiliter nobis traditę. Hæ namque tam ſunt conſeruandæ, ac in finem vſq; ſæculi perpetuandæ Chriſti Dei Eccleſiæ prorſus neceſſariç, vt non ſolum Catholici iis neceſſariò vtantur ad ſtatuendos diuinæ auctoritatis libros, rituſque ad Chriſti Sacramenta antiquitus adhiberi ſolitos, ſi quis pertinaciter diuinam illorum & originem & inſtitutionem vrgeat: ſed ipſi etiam Euāgelici: quemadmodum iam dudum allatis luculentiſſimis de colendo Chriſtianis die Dominico, de baptizandis etiam infantibus, eiſdemque exorcizandis, & Cruce ſignandis, aliiſq; id genus plurimis demonſtrauimus. Vtrique enim tam Euangelici, quàm Catholici inuictum quoddam mirificæ auctoritatis pondus hiſce traditionibus Eccleſiaſticis inſidere ipſa re ac neceſſitate edocti agnoſcimus, adeò vt non rarò plus momenti ad veritatis Euangelicę contra hæreticos victoriam, quàm minùs illuſtria Scripturarum teſtimonia adferre videantur.

Hinc abs religionis Chriſtianæ vſque exordio in reuincēdis hæreticis, plus videmus Catholicæ Chriſti Eccleſiæ magiſtros vel illos Apoſtolicos, Irenæum dico, Iuſtinum, Polycarpum, Ignatium, Quadratum, Ariſtidem, alioſque innumeros ſolida nixos traditionum Apoſtolicarum doctrina, omnē expugnaſſe errorem fanaticum, quàm mera Scripturarum teſtificatione: quòd hæc varium ſubindè recipiat ſenſum; nec omnem, qui verè ac propriè ſignificatur, ita dilucidè ac planè præ ſe fert, vt refragantem prorſus conuincas. Illa verò certum habet dogma, quod varios in ſenſus implacabilis hæreticorum veſania detorquere non valeat.

Mox enim istos citra omnem tergiuersationem illa Paulina vox erroris conuincebat nefarij, si quis aliud Euangelizauerit, præter quàm accepistis, Anathema sit. Sic enim apud Eusebium D. Irenæus suos quondam condiscipulos Polycarpi auditores Florinum presbyterum Romanum & Blastum criminis ac furoris socium redarguit: Hæc dogmata Florine, quæ asseris, inquiens libr. 5. cap. 19. non sunt sanę sententiæ: hæc dogmata non sunt consona Ecclesiasticæ fidei: hæc dogmata ,, ne illi quidem, qui de Ecclesia pulsi sunt, potuerunt vnquam ,, commentari: hæc dogmata impietatem docent: hæc dogma- ,, ta sancti Presbyteri, qui ante nos fuerunt, nunquam protulè- ,, re, illi, qui & Apostolos viderunt, quos & tu nosti. Vidi enim ,, puer te apud Polycarpum, qui narrare solitus erat atque re- ,, censere verba, quæ dicta à Domino ab illis (Apostolis & qui ,, Dominum viderant) audierat, & de virtutibus eius ac doctri- ,, na. Et tamen omnia hæc σύμφωνα ταῖς γραφαῖς consona scriptu- ,, ris proferebat. Quod Diui Irenæi exemplum illustrem admodum huic quęstioni de traditionibus adferat lucem, certamq́; præsentis de scriptura controuersiæ definitionem, iuxta quam optatissima omnibus piis Ecclesiarum coëat concilieturque concordia. Cùm enim Florinum hæreticum scripturis solis allatis non potuisset Diuus Irenæus expugnare, pristinamque in veritatis viam reuocare, alteram admouit machinam, quæ perniciosum hominis vesani errorem pressiùs stringeret, latensque animi sinu pus virusque exprimeret atque extergeret.

Galat. 1.

Euseb. lib. 5. ca. 13. & 19. vsum docet traditionum Ecc. ad reuocandos hæreticos vtilissimũ.

,, Norat vir Dei scripturas certam & liquidam interpreta- ,, tionem à Presbyteris accipere, vti dudum eius verbis docuimus, qui cum successione, inquiebat, charisma veritatis certum acceperunt. Quod charisma veritatis quidnam obsecro dixeris aliud, quàm Dei donum, quo præditi Ecclesiæ Presbyteri de cælesti veritate ex Ecclesiasticis traditionibus diuinæ scripturæ concordibus decernunt atque iudicant, quid illi consentaneum, quid dissentaneum? Hæc est ergo vera concordiæ ratio, si Christiani præter Scripturam exemplo D. Polycarpi, nullas recipiamus traditiones, nisi scripturæ consonas: quemadmodum Catholici facimus. Nihil enim pugnans, aut ab ea dissentaneum docemus, aut fide mori- búsue

Charisma veritatis acceperunt Ecclesiæ presbyteri cum successione.

Vera concordię ratio.

búſue tenendum profitemur, quod ſit diuerſum: licèt in ea non ſint euidenter, aut luculenter expreſſa omnia & vniuerſa: neque enim verum eſt quod temerarius ille Concilij Tridentini examinator rigiduſque cenſor Martinus Kemnicius, præclaræ ſapientiæ ſuæ opinione tumidus, ac militaris planè iactantiæ typho turgidus, inter alias futiles frigidaſque cenſuras plurimas fingit Pontificios ſimpliciter diſtinguere traditiones contra ſcripturam, eoſque pugnare pro talibus traditionibus, quæ nullo ſcripturæ teſtimonio probari poſſunt. imo Anathema eos dicere omnibus, qui quærunt *συμφωνίαν* traditionum Pontificiarum cum veteri ac nouo Teſtamento.

Martini Kemnicij cenſuræ contra Ec. traditiones refutatæ.

Ita quidem Kemnicius ſuas texere orditur nugas, quas Concilij Tridentini examen vocare arrogantiſſimum nugatorem non puduit. Quaſi verò difficile ſit vel impudentiſſimis quibuſque nebulonibus ſimili calumniarum & mendaciorum adeò improbiſſimorum farragine ſacroſanctum vexare Concilium Chriſtianæ Eccleſiæ Oecumenicum.

Olim Nicenum illud primum Concilium velut deliramentum audaculi aliquot damnare non erubuerunt, quod ab idiotis aiebant & indoctis Epiſcopis fuiſſet habitum: ſed noſtræ tempeſtatis Ariſtarchi, quorum facile principem locum ob Sophiſticam impudenter fingendi atque illiberaliſſimè omnium mentiendi artem ſibi vendicat Kemnicius, multò ineptiora ſimul & atrociora venerandis Concilij Tridentini Patribus obiiciunt, immo temerè affingunt ſuam contra conſcientiam crimina: quæ ſuo aliàs loco pro eo ac par fuerit, refutabuntur. Sed in præſentiarum audiamus obſecro, ecquid phaleratus iſte Rhetor atque Ariſtarchicus Concilij Tridentini (ſi Chriſto placet) examinator, hoc eſt totius orbis Chriſtiani cenſor ſuperbiſſimus Kemnicius, tanto dignum ferat hiatu. Sua enim ingenita fretus impudentia, ingenuique ſemel oblitus pudoris, mira, nefariaque Catholicis affingens mendacia, & calumnias multò maniſeſtiſſimas, homo illiberaliſſimus ad exemplum illius Plautini militis vno ſpiritu difflare aduerſaria ſuo palato ſuperbiſſimo decreta conatur.

Sabinus Heraclææ.
Theognys Nicææ.
Marcus Chalchedonenſis.
Theonas Marazicenus.

Perſuaſum

Persuasum enim habuit homo vanissimus, nugacissima sua loquacitate manifestam se posse contaminare, immo obscurare, adeóque semel obruere veritatem toto terrarum orbe admirando fulgore non minùs conspicuam, quàm diuino consentaneæ omnium vbique & semper Christi Ecclesiarum doctrinæ lumine illustratam. Qui si egregiæ suæ literaturæ atq; eruditioni non vulgari parem copulasset animi ingenui candorem, sanctúmque pacis Euangelicæ Christianęque concordię studium, haud sanè parum bene nostra de Germania fuisset meritus.

Cuius enim, quęso te mi Kemnici, pudoris ingenui, aut candoris Christiani, nedum pectoris Euangelici censeatur, quòd tam improbè Catholicos criminaris fol. 142. non solum veterum PP. scripta comminisci, aut adulterina vsurpare, aut magistros ceremoniarum (ais fol. 143.) suppressisse: sed diuinas etiam literas, inquis fol. 247. ad sua dogmata transformasse? Ad hæc D. Cyprianum & Cor. Romanum montanizare? Rursus Catholicos docere (ais fol. 241.) Ecclesiam posse ex falsis scriptis facere vera, ex veris falsa.

Decalogus mendaciorum Mar. Kemnicij in Catholicos magno ex calũniarum & mendaciorũ, quibus eius scatet examen, aceruo defloratus.

Item Papam Rom. nõ esse veritum (scribis fol. 253.) nouam fabricare scripturam Canonicam. Rursus Synodum Trident. affirmare (ais fol. 254.) ex Apocryphis libros se facere Canonicos. Denique, vt mendaciorum tuorum, quorum est infinitas, aliquem nunc faciamus modum, Decretales Roman. Pontificum non tantum æquari (ais fol. 255.) sed etiam præponi Scripturæ Canonicæ; idq; manifestissimo crimine falsi. Isto autem tuo, Kemnici, mendaciorum longè vanissimorum decalogo, aliisque plurimis alium in locum repositis, hoc nunc agẽdum; vt lector candidus atque veritatis reipsa Euangelicæ amans, semel perspiciat, quàm temerario planè consilio, inconsideratóque scripturiendi ardore sacrosanctum Oecumenicum totius orbis Christiani Conciliũ examinare denteque Theonino arrodere, atque censoria tua virga superbissimo cum supercilio arrepta sis aggressus damnare. Quibus namq; vel à limine salutata est schola Theologica, penitus videant, quàm friuolus iste nugator suas modò non deliras hac à controuersia sit frustra orditus censuras. Plerasque omnes traditiones, de quibus nunc ab Euangelicis Ecclesiæ istud dirum motum est certamen,

tamen, Catholici affirmamus, esse scripturis ortas aut fundatas: sed non ita euidenter inde colligi, vt refractarijs, aut cōtentiosis facere queāt satis; quales sint de die Dominica, de Christi descensu ad inferos, de baptizandorum, cruce signādorum, exorcismo, de paruulorum baptismo, de oratione sacrificioq; pro mortuis, de Quadragesima, de sanctorum inuocatione, de voto virginitatis, aut castitatis, atque similibus. Has enim affinesque traditiones fidem moresque concernentes, Catholici docemus esse scripturis consonas, nihilq; nos contra scripturas agere, aut peregrinum inducere, dum hæc Apostolico deposito Ecclesiis vbique omnibus concorditer tradita reuerenter obseruamus, posterisq; sarta tecta transmittere satagimus. Quanquam enim hęc omnia apertis scripturarum testimoniis euidenter probari nequeant; idcirco Catholici, immo ne ipsi quidem Confessionistæ, (quod inferius de exorcismo & Crucis signo aliisque nobis concorditer atque consentaneè obtentis docebitur aptiùs) reiicienda, aut reiicientibus indulgenda putamus: sed propenso pietatis affectu, quæ vnà cum diuinis oraculis à maioribus accepimus, tuenda posteritatiq; prodenda contendimus. Nec tam sumus insulsi aut stupidi, vt quid scriptura distet à traditionibus ignoremus. Tametsi enim pari pietatis affectu, ac reuerentia Con. Tridentinum, Apostolicas traditiones continuáq; successione in Ecclesia Catholica conseruatas suscipiat: non idcirco naturalem legitimumq; tollit, qui inter ipsa est, ordinem, aut etiam auctoritatis gradum. Quod si candido aduersarij acciperent animo, non tot verbis superuacaneis istam agerent fabulam, quam de traditionibus instituere illis visum est. Calumniandi enim caussa eas vocant aut humanas, aut Papisticas, aut Pontificias: cùm Ecclesia Dei Catholica Conci. Tridentini decreto conformiter diuinas asserat, quippe vel oretenus (inquit sess. 4.) à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas. Maligni enim animi, pacisque minimè studiosi est cum Kemnicio aliisue iniquis Censoribus illud decretum Pandochæum corruptelarum & superstitionum, vereq; Pandoræ pixidem dicere, cuius operculo omne genus corruptelarum, abusuum, superstitionum in Ecclesia aut inuehatur aut defendatur. Rursus fol. 471. disputationes Catholicorū de traditionibus esse non Epitomen, sed Pandectas errorum &

Sess. 4.
Discrimen grauiss. inter Scripturas & traditiones Apostolicas.

Fol. 412.
Defenditur Decretum Conci. Tridē. de traditionibus Ecclesiasticis contra Censuras Mart. Kemnicij.
Fol. 471.

ſuperſtitionum,à verò enim abeſt longiſſimè quod calũniatur idem Kemnicius,Pontificios ſua de traditionibus diſputatione hoc agere,vt abuſus qui prȩter & cõtra Scripturæ regulã in Eccleſia irrepſerunt,ſi modò latè pateant, & temporis aliqua præſcriptione ſint confirmati,titulum habeant non tantũ Eccleſiaſticæ conſuetudinis;ſed quod plus eſt, Apoſtolicarũ traditionum. Quam Kemnicij cenſuram non oſcitanter,quæſo Lector candide,expẽdere ne graueris.Hinc enim hominis ingenium quaſi ex vnguibus Leonem. Ait Cato noſter hac diſputatione de traditionibus agi, vt abuſus qui contra ſcripturam irrepſerunt,titulo Apoſtolicarum traditionum defendantur. Atqui abuſus omnes, ſuperſtitiones omnes Catholici ſemel ex animo cupimus adeóq; annitimur abolitas.Illud enim Conc.Niceni elogion in vſum optamus reuocatum, τὸ ἀνεπιλήπτων ἐκδικεῖν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία,quod irreprehenſibile eſt,Catholica defendit ac vindicat Eccleſia. Quæ verò Kemnicius cum ſuis crepat ſuperſtitioſa,impia, contra ſcripturas inuecta in Eccleſiam,nos non modò ſuperſtitioſa negamus : ſed Apoſtolica,adeóq; ſcripturæ cõſentanea liquidis patrum orthodoxorum teſtimoniis docemus ita fuiſſe toti initio Eccleſiæ Chriſti pro vero Dei cultu citra omnem ſuperſtitionem tradita. Nam de iis potiſſimum agitur traditionibus,quæ, vti Concil. Tridentinum diſertè profitetur,ad fidem moreſque pertinentes tãquam vel oretenus à Chriſto,vel à Spiritu ſancto ſint dictatȩ,& continua ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſeruatæ. Manifeſtæ igitur calumniæ reus tenetur Kemnicius ,qui abuſus aliqua temporum præſcriptione confirmatos dicit titulo Apoſtolicarum traditionum à Catholicis defendi. Sed atrocior multo eſt illa calumnia eius altera,nempe hoc decreto Con.Triden.ceu Pandoræ pixidis operculo omni genus corruptelarum,abuſuum,ſuperſtitionum in Eccleſiam aut inuehi,aut defendi: cùm de iis palàm profiteatur Concilium ſeſe modo agere traditionibus,quæ ad fidem, aut ad mores pertinent Chriſtianos.Huius verò generis quaſdam traditiones eſſe omnibus Chriſtiani nominis non oblitis etiam citra Scripturarum teſtimonia ſuſcipiendas,vel Kemnicius ipſe non poteſt inficiari.Poſteà quam enim Catholicos falsò & contra cõſcientiam,accuſaſſet,quòd Patrum teſtimonia de traditionibus ſo-

Fol.193.

Calumnia.

Calumnia.

phiſticè

phiſticè (inquit fol.369.) ſine diſcrimine commiſcēt, & ex vna, quod dicitur, fidelia omnes traditiones dealbant: quòd diſputationem ſtudioſè affectatis confuſionibus perplexã reddunt, quò prætextum, immo fucum ei concilient. Hæc aliáque nugatoria plurima vbi, inquã, accuſaſſet, fingit octo traditionum genera, quò ſic aduerſariorum manus elabatur. Vbi verò ſeſe „ arctius conſtrictum ſenſit, quàm vt ſaluo pudore ingenuo diutius „ Catholicis refragari poſſit, clamat, In Encomiis traditionum „ eſſe apud Patres veteres hyperbolas nimium tranſcēdentes. Quid non ad lepidi iſtius Rhetoris exemplum poëtica eludatur hyperbole? Sed improbioris eſt audaciæ, quod Euãgelicos, certóq; Apoſtolicos ritus, qualis eſt S. crucis conſignatio, Quadrageſima & ſimiles ex Apocryphis ſcriptis, aut fictitiis aut adulteratis fingit ortos. Verùm de iſtis ſophiſmatibus inferiùs ſuo dicetur aptiùs loco. Cogitur nihilominus poſt eluſiones, omneſque ſuas diligenti ſanè ſtudio perquiſitas elabendi rimulas, veritate tandem victus quaſdam non ſcriptas traditiones ſuſcipere Kemnicius: vti quod ait D. Cyprianus, vinum aqua eſſe miſcendum in calice ex Dominica traditione, ſed hanc ait fol.300. ſui oblitus extare ſcriptam. Vbi quæſo Kemnici? an alibi quàm apud D. Cyprianũ? an potius perpetuo Eccleſiæ Catholicæ vſu concorditer omnibus ab Apoſtolis extra ſcriptum tradito? Sed ſuffecit Rabbino dicere, hæc traditio ſcripta extat. Similiter traditionem Eccleſiæ, qua nobis, inquit fol.306. in manum dantur Sacræ ſcripturę libri, reuerenter accipimus. At quanã ſcriptura? Vbi, obſecro, ſcriptum, Matthęi potius, quàm Mathiæ Euangelium fuiſſe ſuſcipiēdum? Lucæ potius, quam Thomæ? Marci potius, quàm Petri aut Pauli? An non hîc, velis nolis, agnoſcere cogaris, quaſdam fidei traditiones eſſe non ex ſcripto, ſed, vti ait Conc. Tridentinum indigniſſimè ac propemodum rabidè abs te deuexatum, ex conti- „ nua ſucceſſione in Eccleſia conſeruatas piis omnibus ſuſcipien- „ das? Sed nihil patrocinatur Pontificiis, excipit Kemnicius fol. 306. hæc traditio. Eccleſia enim illa traditione fatetur, ſe alliga „ tam eſſe ad vocem doctrinæ ſonantis in ſcriptura, & propaga- „ tione illius traditionis poſteritatem etiam ad ſcripturam alli- „ gatam eſſe docuit. Immò hæc traditio luce meridiana demon „ ſtrat clariùs, diuinum Eccleſiæ Dei de ſcripturis iudiciũ, Chri- „

Iugulat ſeſe Kēnicius, qui VIII. genera traditionum fingens agnoſcit quaſdã ſine Scripturis ſuſcipiēdas Chriſtianis.

Fol.401. Encomia veterũ PP. de traditionibus nugatur Kemnitius eſſe hyperbolas.

1 Vinum aqua miſcendum docet Kēnicius ex Ec. traditione ſine Scripturis.

2 Traditio Scripturarum ſuſcipiēda Kemnitio ſine Scriptura.

Eluſio Kemnitij refellitur.

ſti ſpiritu

ſti ſpiritu magiſtro ſuggeſtum, diuinam non quidem tribuere, ſed declarare ſcripturarum auctoritatem; quod dum facit, verè diuinas iudicandi de ſcriptis Apoſtolorum, aut Apoſtolicorum partes ſibi ſuo ſumit iure: ipſa re orbi profeſſa penes ſe ſolam eſſe interpretandi ſcripturas auctoritatẽ, penes quam ſolam fuit eas approbandi, ſiue vti nunc loquimur, canonizãdi.

An Eccleſia alligata ad vocem ſcripturæ.

Quanquam igitur quod ſemel in Canonem eſt Eccleſiæ iudicio receptum, extra eam moueri vnquam nequeat: non idcirco tamen dicenda eſt Eccleſia alligata ad vocem doctrinæ ſonantis in Scriptura; quaſi plura aut pleniora fidei dogmata nõ poſſit aut habere, aut accipere, quàm doctrina Scripturis illis expreſſa ſonat: nam ea ſcripturæ vox ab Eccleſia Dei ſpiritu edocta quum ſuſcipitur Canonica, in ſuæ cæleſtis doctrinæ corpus illuſtrandum aut explicandum coaleſcit alias verbi Dei partes abſolutura: non eas, quæ nondum ſunt ſcripto editæ, excluſura aut abolitura, hoc tam eſt in illo D. Pauli teſtimonio: Tenete traditiones quas accepiſtis, ſiue per epiſtolas, ſiue per ſermonem, omnibus manifeſtum, vt vel Kemnitius hoc Paulino elogio, ceu pedica ineluctabili conſtrictus non potuerit inficiari, quin Eccleſia videatur mandato Pauli obligata ad

Fol. 129. Kemnicius ſibi laqueum parat dum fatetur Eccleſiã Pauli mãdato obligatam ad tenendas traditiones extra Scripturas.

" tenẽdas etiam traditiones, quę extra ſcripturam ſunt ab Apo-
" ſtolis olim relictæ. Hìc tamen vbi callidus omnes elabẽdi eſſet perſcrutatus rimulas, pleno fatetur ore, Quod de veris Apoſtolorum traditionibus ſcriptum eſt, nõ ſtatim (ait fol. 129.) ad illas quæ à Pontificijs hoc nomine proponuntur, transferri debet. Si enim tam liquidò & certò probarint traditionem aliquam eſſe indubitatè Apoſtolicam, ſicut ea quæ ſcripta ſunt
" probãtur: valeat ſanè id quod Paulus dicit; Tenete traditiones
" quas didiciſtis, ſiue per epiſtolam, ſiue per ſermonẽ noſtrum.

Certa cõcordiæ ratio ex Kemnicij verbis, modò iis ſtare velit.

" Euge mi Kemnici, iſtam tibi gratulor ex animo ſententiam: quam ſi conſtanter obtineas, facilè inter nos de traditionibus aliiſque ſemel omnibus nunc in controuerſia poſitis fidei dogmatibus conueniat. Iam Kemnicius rectã tenebat concilian-
" dæ pacis Eccleſiaſticæ viam, immo iam rectum æternæ ſalutis
" ſuæ recuperandæ (quam extra Catholicam Chriſti Eccleſiam non eſſe inter omnes cõſtat) iter ingrediebatur: ſed pró dolor, genio neſcio quo malo in deuia tranſuerſus abripitur. Negat enim ſe his reſponſionibus (quas verè, inquit, ad hác obiectionem

nē poſſem reſpondere) nunc quidem vſurum. Quid ni vtaris, obſecro, mi Kemnici, ſi verè hæc reſpondeas? an veræ vnquam te pudeat reſponſionis? ſed ſentiſcebat callidus, in quaſnam anguſtias ſuæ ſibi redigerentur copiæ, tot argutis ſophiſmatibus ingenioſè fabrefactis ſtructæ, ſi ea ſuis illuſtraret verbis. Sed ne ſic elabi patiamur aduerſariū: veritatis illuſtrādę amor vetat. Nō parū enim lucis declarandis huius quæſtionis non tā ſua natura perplexę, quàm iſtius artificio inuolutæ atq; intricatæ tenebris adferat res illa diſſimulatoriè à Kēnicio prætermiſſa. Valituram Pauli ſententiam fatetur Kēnicius pro traditio- »
nibus Eccleſiæ non ſcriptis, ſi tam liquidò (inquiebat) & certò »
Catholici probauerimus traditionem aliquam eſſe Apoſtoli- »
cam, ſicuti ea quæ ſcripta ſunt, probantur. Eia age Kemnici, placet conditio: æquus modò nobis obueniat arbiter. Cùm enim eadem ac pari prorſus auctoritate tradantur ab Eccleſia infidelibus ad Chriſtianiſmū venientibus & S. Biblia, & Symbolum, & baptiſmus, & alia Chriſtianæ religionis vitęque conformandæ dogmata, an non æquè liquidò ac certò illa ſe dicit à Spiritu Dei accepiſſe omnia? Si de ſcripturis Apoſtolorū nomine extantibus Eccleſia Chriſti Catholica, dum has ſuſcipit, illas reiicit, meretur ſine ſcriptura fidem apud ſuos indubitatiſſimam, reclamantibus licèt Iudæis, reclamantibus licèt falſis aliquot Chriſtianis; an non apud pios ſuos obſequenteſque filios fidem etiam merebitur, dum affirmant tibi eiſdem ab Apoſtolis traditum inter alia, orandum atq; offerendum eſſe pro fratribus hinc migrantibus, pueros eſſe baptizādos & cruce ſignandos, Quadrageſimam eſſe ieiunandam, Vota caſtitatis non poſſe citra ſacrilegium violari, Sanctos rectè ac religioſe, vt pro nobis & vna nobiſcum Deum orent, inuocari? Neq; verò hæc aliáque huius generis plurima ſolùm voce ſuorum miniſtrorū pręedicat vera Dei Eccleſia: ſed clariſſimis ſuorum doctorum totum per orbem illuſtriſſimorum teſtimoniis ex ſcriptura demonſtrat luculentiſſimè, immo rebus ipſis omnes, quantumuis refractarios, quantumuis inuidos, quantūuis malignos (modo verum videre velint) conuincit liquidiſſimò, ita ſe ab Apoſtolis initio accepiſſe: hoc eſſe verè Apoſtolicum illud depoſitum ſuis ſucceſſoribus concorditer toto vbiq; orbe cōmendatum. Quis enim ſol meridiem illuſtrat clarius, quàm

Ecclesia Dei Catholica suam demonstrat doctrinam verè atq; certò Apostolicam, adeóque Euangelicam ex vniformi, immo eodem, atque eo perpetuo Christianorum prorsus omniũ, qui sub cælo sunt, vsu, parique obseruatione? Rogetur Oriens, rogetur Occidens, rogetur Meridies, ecquid ante nostrũ Septentrionem, qui velut gentium reliquiæ tandem post omnes orbis nationes tardi ad Christi veniebamus præsepia, his de traditionibus obtinuerit? Ecquid initiò illarum quælibet aliis omnibus cõcorditer Ecclesiis acceperit? Ecquid perpetua quasi voce suis à spiritu Dei inscriptum tabulis non lapideis, sed carneis suo populo Christiano in hunc istius Germanici schismatis articulum vsque proposuerit, præscripserit, prædicauerit? Cæterùm quia hanc certissimam longéque omnium liquidissimam iuxta ac indubitatissimam eruendæ veritatis atque adeò conciliandarum Ecclesiarum methodum Kẽnicius nunc ingredi recusat, & quasi veritatis claris. radio perstrictus ad adamatas suas refugit tenebras, lustra sibi quærens atraque latibula, veritus miser, ne si cæpto pergat itinere, lumen cæli dudum salutariter affulgescens videat, quo illustretur, sanetur, vnique Christi ouili vniatur: Hæc nobis nunc quidẽ paucis erit persequenda, & quantum Dei Opt. clementia fauerit, oratione breui detegenda atque explananda: quo Deus Opt. errantium omnium fratrum misertus, cæcatos, immo fortè veriùs
„ clausos suæ veritatis sole illustret oculos, ne suæ saluti infęlices
„ more omnium hæreticorum, repugnent diutius. Concedo igi
„ tur tunc (ait Kemnitius fol. 129.) cùm Paulus Thessalonicẽsi-
„ bus hæc scriberet, non omnia quæ de Christi & Apostolorum
„ doctrina tenenda cognituque sunt necessaria, scriptis, quãtum
„ satis est, fuisse comprehensa. Sed quãdo tandem Kemnici ista imperfectio scripturarum, & vti appellas fol. 151. insufficentia fuit expleta? Post constitutum (inquit fol. 131.) & absolutum Canonem scripturarum noui Testamenti. Sed quonam verbi

Nõ omnia fidei dogmata Kẽnitio fuẽre aliquãdo scriptis comprehensa.

„ Dei testimonio anile istud somnium confirmas? Certè nullo.
„ Adfers quidem simile ex veritate librorum vete. Testamenti: Sed nihil efficere, conuincit liber Machabæorum, quem vos cum Pharizæis atque Saducæis à sacro diuinarum Scripturarum impiè reiicitis Canone. Nullus sanè tam est insulsus aut ineptus, qui inficias iuerit, post illam Pauli Epistolã multa esse

à Spi-

à Spiritu ſancto in Scripturas redacta fidei dogmata: ſed ea omnia atque vniuerſa eſſe ita ſcripto comprehenſa, vt ſolũ credenda ſint, quæ expreſsè ſunt ſcripta, nullus diuinæ ſcripturæ locus docet. Atqui Paulus (inquit fol. 132.) longè aliter loquitur de ſcriptura ad Timotheum 2. ſub finem vitæ. Aliter quidem, ſed nihil quod tuam quidẽ cauſam iuuerit, immo prorſus delirũ iſtud tuũ illic ſubuertit ſomniũ. Quæ enim poſtea prolixis admodũ verbis demõſtrare conaris ex voce illa ἄρτιος, qua Paulus ad Timotheum eſt vſus, nihil aliud efficis, quàm idem de omni ſcriptura, ſingulisque eius partibus eſſe ſentiendum, quod D. Pauli ore Spiritus ſanctus nos docet, omnẽ Scripturam eſſe vtilem ad inſtruẽdum, ſiue perfectum reddẽdum hominem Dei. Fateor, ſi Pauli ſententia tantum diceret, Scriptura vtilis eſt (inquit Kemnicius fol. 172.) ad doctrinam etcæt. non ſatis firmiter inde colligi ſufficiẽtiam Scripturę: Sed Paulus pronunciat omnem ſcripturam diuinitus inſpiratam ita eſſe vtilem ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad inſtitutionẽ in iuſticia, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum abſolutus, id eſt, vt miniſter Euangelij ſit ἄρτιος, quod ſignificat ſanum, integrum, omnibus partibus & numeris abſolutum, atque ſufficientem: de qua verò ſufficientia & integritate Paulus hoc intelligi velit, ipſe explicat, cùm nominat hominem Dei, vt ad omne bonum opus, quod ad miniſterium ſcilicet Euangelij requiritur, ſit ἐξηρτισμένος, quæ vox ſignificat, qui præparatus eſt, inſtructus & quaſi ad finem deductus & abſolutus eſt. Ita Kemnicius ſuam Scripturarum, quam dicit, demonſtrat ſufficientiam. Habet quidem vox Paulina interdum integritatis aut perfectionis ſignificationẽ: ſed hoc loco habere non poſſe, ipſe Paulus ſuis verbis luculentè ſatis declarat, cum Timotheum ſuum admonet, vt vnà cũ ſuis epiſtolis accuratè cuſtodiat depoſitum, atq; formam ſanorum verborum typumq; doctrinæ traditæ vigilanter obſeruet. Nã vox ἄρτιος numerũ parem atq; integrum; item ſanũ, & totum ſignificat. ſic & ἐξαρτίζω, paro, apparo, præparo, & perficio: vnde Eraſmus hoc loco rectiſſimè vertit apparatus. Nã vox ad ſummum, ſignificat plenè apparatus; ſicuti numeri perfecti, ita quidem perfecti ſunt, vt aliam admittant perfectionẽ. Quare hoc Kẽnicij fundamentũ ad ſtatuendã Scripturarũ perfectionem, ſiue

Scripturam ſolã nõ ſufficere ad omnibus fidei dogmatibus & ritibus inſtruendũ hominem Dei.

Sufficientia Kẽnicij à D. Paulo euerſa oſtenditur, cũ mandat Timotheo depoſitum cuſtodire: quod fuit extra Scripturas, ſicuti & forma ſanorũ verborum.

ἄρτιος quidnã ſignificet Diuo Paulo.

ſiue vti ait,ſufficientiam,minime firmum eſt. Non enim hæc
Pauli ſententia (vti Kemnitius fol. 171. fingit) vera eſt Ca-
nonizatio ſcriptorum noui Teſtamenti : quia nec omnia tunc
erant edita (quod ibidem fatetur de Iohannis Apoſtoli ſcri-
ptis) neque de ſua ad Hebræos, aut alios epiſtola quicquam
peculiare hîc Paulus tradit. Fuit ergo ad has vindicádas, ſicuti
& ad Iohannis ſcripta in Canonem aſſumenda, opus alia Ca-
nonizatione, id eſt diuino Eccleſiæ Dei Catholicæ iudicio,
quod germana à nothis diſcerneret, apocrypha damnaret, ve-
ra in Canonem allegeret, aliiſque diuinis ſcripturis copularet.
Sed quo magis appareat quàm friuolum ſit quod Kemnitius
hoc Pauli loco ſtatuere conatur Scripturarum ſufficientiam,

Epiſtola ad Timotheum 2. eſt Kemnitio Scripturarum noui Teſta. Canonizatio: licèt agnoſcat nondũ fuiſſe tunc omnes ſcriptas.

„ ita vt poſt hunc diuinarum ſcripturarum quẽ dicit Canonem
„ nihil ſit credendum, quod extra eam non ſcripto eſt compre-
henſum, ipſum potius D. Paulum conſulamus huius quæſtio-
nis certiſſimum arbitrum Bonum, inquit, depoſitum cuſtodi
ô Timothee: & nonnihil ſuperius, formam habe ſanorum ver
borum, quæ à me audiſti in fide & dilectione in Chriſto Ieſu.
Vbi depoſiti nomine, an aliud rectè intelligas, quàm quod Ter
tullianus de præſcript. annotatũ reliquit, Traditiones doctrinę
per viuam vocem Eccleſiis aſſignatæ? in quem ſenſum & D.
Ambroſius, & D. Chryſoſt. aliique PP. Orthodoxi omnes hęc
accipiunt Pauli verba, vti alibi confirmamus. Hæc tá ſunt o-
mnibus perſpicua, vt hac ipſa luce perſtrictus, ſalutariterq; ad-
monitus, ſed ſuæ ſibi ſophiſtices nimium adamatæ admirator
Kemnicius poſteà ſibi obijciat: Sed Paulus tamen Timotheo

D. Pauli depoſitu n Timotheo quidnam ſit.

„ (inquit fol. 174.) non tantum Scripturam commendat, verùm
„ etiam traditiones, quas viua voce ipſi tradiderat, Quæ audiſti,
„ inquit, ex me, quæ didiciſti, quæ contradita ſunt tibi, et cæt.
„ Reſpondeo. Verum hoc eſt, ſed vide quàm ſimplex & plana ſit
„ ſolutio. De ſuis traditionibus Paulus dicit: Hæc præcipe & do-
“ ce. In illa igitur doctrina, quá Paulus viua voce tradidit, abſq;
„ omni dubitatione comprehenſa fuerunt omnia, quæ ad do-
„ gmata & mores neceſſaria ſunt. Et de illis Pauli traditionibus
„ rectè dici potuit, ſunt vtiles ad docendum, vt homo Dei ſit
„ ἄρτιος ad omne opus bonũ abſolutus ; quia verò Paulus idem
„ de Scriptura pronunciat, omnino igitur neceſſe eſt eandẽ do-
„ ctriná, quàm Paulus viua voce tradidit, in Scriptura eſſe com-
prehenſam;

prehenſam,& paulò poſt: Vtrumque igitur verum eſt,homo Dei tenẽs Pauli traditiones,ἄρτιος eſt in miniſterio: & tenens Scripturam diuinitus inſpiratam,ἄρτιος eſt in miniſterio,quia eadem eſt doctrina quę primo viua voce fuit tradita, & poſteà in ſcriptis comprehenſa. Iſtam tuam concluſiunculam, Kemnici,negamus legitimam: quia ex vero falſum ſophiſticè colligit. Nuſquam enim docet Scriptura, quod tibi ſumis,eandem doctrinam viua voce initio traditam,eſſe omnem ſcripto comprehenſam;immo diuerſum planè nõ indiſertè loquitur: quia D.Paulus ſuum admonens Timotheum hortatur,vt quę ſibi verbo ſunt concredita, quæ audierit, quæ ab ipſo didicerit, pro thezauro, immo depoſito fidelibus Dei miniſtris tradendo conſeruet.Itaque plus viua voce acceperat Timotheus ſuis prodendum,atque per manus quaſi tradendũ,quàm Paulinis aut vllis comprehenſum fuit Scripturis.Iam ſibi ſua cùm non ſatisfaceret Kemnicius ſophiſtica eluſione, aliam quærit elabendi rimam. Suggerebat enim homini (vt eſt mirificè religioſus)conſcientia,etſi non parum alias conuulſa, atque per vim contra veritatis agnitæ Teſtimonium impiè adacta, Verbum Dei nouis iſtis ſuis figmentis ex diametro aduerſari. Neque locum habet (inquit fol.175.) illa obiectio 2. Theſſaloni. 2. Tenete traditiones ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram. Illud enim tunc dixit Paulus,quando libri noui Teſtamenti primum cæperant conſcribi, & nondum erant omnes editi,ſed circa finem vitæ ſuæ,cùm iam cõſcripti & editi eſſent libri noui Teſtam. ita de ſcriptura loquitur, quòd duo æquipollentia conſtituit,traditionem & ſcripturam, vt qui vnum habet,habeat & alterum; idque inde, & ideo,quia idem ſcriptum eſt quod traditum fuerat. Iſtud vanum eſſe,ipſe Kemnicius paulò ante ſui oblitus declarauit,aſſerens fol.171.Paulum iſtam epiſtolam ad Timoth. ſecundam ſcripſiſſe, cùm iam omnia fermè(inquit) extarẽt Canonica ſcripta noui Teſtamenti. Rectè illic moderationis notam(fermè)adiecit,cuius ſi hîc meminiſſet,ſuam meritò repreſſiſſet ipſe temeritatem. Quo pacto enim Paulus faciat æquipollentia, Scripturam & traditiones,cum ipſe aduerſarius agnoſcere dudum ſuis verbis fuerit coactus,non omnes illo tempore fuiſſe in lucem editas noui Teſtamenti ſcripturas? quod vti de Iohannis epiſtolis ipſe

Timotheus à Paulo plus acceperat depoſiti loco aliis tradẽdum, quàm ſcriptis Paulinis aut aliorũ fuit incluſum.

Kẽnicius æquipollẽtia eſſe fingit traditionẽ & ſcripturam.

Kemnicius ſui oblitus ſibi aduerſatur, ſuaq; imprudẽs euertit ſomnia.

fatetur aduerſarius : ita & de eiuſdem Apocalypſi, de Iudæ ac Diui Petri vltima epiſtola erit agnoſcendum. Merum igitur eſt nugamentum, quod illud Pauli ad Theſſalonicenſes præceptum, Tenete traditiones ſiue per epiſtolam, ſiue per ſermonem; garrit Kemnicius ſuum habuiſſe locum eo tempore, quo Paulus ſcripſit, non item ſub vitæ finem: quia iam omnia fidei atque morum dogmata erant ſcripto comprehenſa. Nam quod initio Paulus ad Theſſalonicenſes appellauit traditiones per ſermonem (ſiquidem inter primas numerantur epiſtolæ ad Theſſalonicenſes) hac epiſtola ad Timotheū 2. appellauit τὴν παραθήκην depoſitum, quod porrò tradi mandat fidelibus Dei ſeruis, qui poſſint & alios docere. Hoc verò depoſitum quia D. Paulus diſertè diſtinguit à Scriptura, vti nobis concorditer Orthodoxi PP. dudum commemorati atteſtantur, & res ipſa manifeſtiſſimè iuxta ac neceſſariò euincit, merum eſt Kemnicij ſophiſma, quo res longè diuerſiſſimas, immo logica contrarietate oppoſitas conflare, aut veriùs confundere conatur in æquipollentias. Certe quod D. Paulus tot verbis Timotheum ſuum monet, idem D. Petrus apud vniuerſos, quibus ſecundam ſcripſit epiſtolam, agit, vt in ea, quam dudum Apoſtolorum concionibus atque magiſterio didicerant, perſtarent gratia ſiue doctrina: quam veram eſſe ideo aſſerit, ne calumniis paganorum, aut mendaciis ſophiſtarum, aut adulteriis hæreticorum à vero Chriſti Euangelio in priſtinos relaberentur errores, aut per nouas & peregrinas potius hæreticorum ſeducerentur doctrinas. Idem apertiùs prima docet epiſtola, verbum Dei Euangelicam definiens eſſe doctrinam ab Apoſtolis Eccleſiæ annunciatam.

D. Paulo idem fuit traditio per ſermonem & depoſitum: puta doctrina extra Scripturas.

CAP. XII.

QVOD latiùs patere, quàm ad ſcripturas ſolas Apoſtolicas; nemo qui ſuæ eſt mentis, erit inficiando. Neq; verum eſt quod improbè ſuggillat Kemnicius, me docere D. Petrū illa epiſtola confirmare traditiones ſolas non ſcriptas. Lindanus fingit Petrum (inquit fol. 178.) in illa epiſtola tantū voluiſſe confirmare traditiones, quas ſine ſcripto acceperant. Si calumniæ definitionem tenet Kemnicius, viderit quonam Rhetorico Schemate, aut ſophiſtico potiùs elencho hic ſeſe ab eius crimine

An D. Petrus traditiones non ſcriptas tãtum confirmet 1. epiſtola.

expediat. Vbinam, obsecro, mi Kemnici, hæc dico? aut, vti pro censoria isthac grauitate pronuncias, fingo D. Petrum traditiones tantùm non scriptas illic confirmare? an non istius te dispudet illiberalitatis, apertissimæque vanitatis? Ex professo demonstramus & Paulum & Petrum agere suis Epistolis, vt Christiani doctrinam, semel traditam constanter seruent sartam tectam, eamque obtineant inuiolatam atque hæreticorum fermento incontaminatam. Totum igitur doctrinæ Apostolicæ corpus, quod solidis scripturarum sententiis, liquidisque PP. veterum testimoniis declaramus esse scripto & non scripto comprehensum, initióque Ecclesiis traditum, monet Petrus & Paulus Christianis obtinendum, non alteram tantùm eius partem: vti nimis impudenter cauillatur Kemnicius nos fingere. Quod ex nostræ disputationis Methodo, & potissimum cap. 15. libr. 1. Panopliæ candidis clariùs liquet lectoribus, quàm vt fusiore oratione illa censoris minimè candidi Kemnicij in nos conficta calumnia sit refellenda: qui si præclaræ sanè atque egregiæ suæ eruditioni parem animi candorem sedulumque pacis Ecclesiasticæ studium Christiano pectore dignum adiungere voluisset, plurimum profectò sarciendæ Ecclesiarum concordiæ profuisset.

Verùm quia pseudologiæ spiritu transuersus actus florentissimo passim mendacij regno, quam oppugnatæ ac tantum non miseræ per Germaniam reginæ veritati suam operam nauare maluit; nos futiles atque friuolas eius oppositiones, re vera, vti Paulus ait, falsi nominis scientiæ dispellere, suosque in fumos redigere pergamus.

Igitur non soli DD. Petrus & Paulus, sed etiam Diuus Iudas Thadæus, qui vel vltimus Apostolorum scripsisse videtur, suos disertè hortatur, vt pro custodienda semel Sanctis, hoc est Christianis fide tradita, certare non desinant. Hîc me exclamare ait Kemnicius, folio 186. Iudam manifestè loqui de doctrina Apostolorum viua voce tradita. an non hoc longè verissimum? Certè ipse inficiari ne- „
quis, nullam esse aliam (inquiens) Apostolicam doctri- „
nam, quàm quæ ab ipsis est tradita. Atqui istud extra controuersiam est positum.

Sed de ea quęritur, an tota ſit in literas relata? an verò quędam ſecretiora myſteriorum arcano viuę vocis oraculo Eccleſiis, earumq́ue, iuxta Pauli monitum (vti ait Ambroſius, & Chryſoſt. aliiq́ue in panoplia recitati) præpoſitis potiſſimum tradita? tu quidem fortiter aſſeris, totam eſſe literis aſſignatam, ſcriptoq́; comprehenſam: ſed an nos illuſtrioribus contrarium euincamus cum verbi Dei ſententiis, tum orthodoxorum PP. teſtimoniis, pænes æquum lectorem eſto iudiciũ. Multa enim non inueniri in Apoſtolorum literis, palam D. Auguſtinus, vt alios
Panopliæ lib. 2. nunc ſilentio prætereamus, quos huc in Panoplia facere de-
» monſtratos temerè arrodit Kemnicius: cuius ſophiſmatibus
» aliàs reſpondebitur fuſiùs) profitetur lib. 2. cap. 7. cõtra Dona-
» tiſtas; & tamen quia per vniuerſam cuſtodiuntur Eccleſiá, non
» niſi ab ipſis tradita & commendata creduntur. Rurſus multa
» eſſe quæ vniuerſa tenet Eccleſia (inquit libr. 5. cap. 23. de bapt.
» contra Don.) & ob hoc ab Apoſtolis præcepta bene credũtur,
» quanquam ſcripta non inueniantur. Huius generis cùm ſint oratio atque oblatio pro mortuis, ſanctorum inuocatio, exorciſmus, crucis conſignatio, atque baptiſmus paruulorũ, votum caſtitatis, aliaq́ue perpetuo Eccleſiarum omnium Chriſti vſu continuáque obſeruatione vbique terrarum cuſtodita, & intemerata conſuetudine ſemper vbiq; omnibus obſeruata (vti illic liquidò eſt oſtenſum, & inferius demõſtrabitur copioſiùs) rectè Catholici credimus hæc ab Apoſtolis Chriſtiano populo tradita & commendata, etiam ſi liquidis Scripturarum teſtimoniis non videantur aduerſariis maligniſúe refractariis certò ac liquidò comprobari. Hæc cùm ſint ipſa luce magis perſpicua, audebat tamen Kemnicius ouabundus, & ante victoriam triumphabundus exclamare: Quid contra hanc manifeſtiſſimam (inquit fol. 132.) veritatem vel ſpecie aliqua veriſimilitudinis dicere poſſunt Pontificij, non ſanè video. At nunc te videre arbitror Kẽnici, quòd anteà, cùm iſtam Ariſtarchicam virgulam magno tibi ſupercilio Pontificiorum odio ebrius ſumeres, non videbas. Quòd ſi nondum perſpicis, pauliſper, obſecro te tuam per ſalutem, depoſito Pontificiorum odio (quod totum te tranſuerſum abripuit, vt verum videre nequeas) rem ipſam citra omnem perſonarum cogitatum candido atque benigno intuêre oculo. Recogita, præclaro iſto Concilij Trident. exami-

examine temetipſum perſpicua rei huius veritate adactū docere,quaſdam piis ceremonias ſiue ſcripto,ſiue traditiones nō ſcriptas (ais fol.300.) obſeruandas ex Dominica traditione. Quod ſi te minus mouet,veniat tibi tandem in mentem tuus ille præclarus tam nobilium in Pontificios ſceleratiſſimè abs te confictorum mendaciorum decalogus dudū recitatus, forte tibi redaperuerit oculos; vti clauus clauū ſolet haud infrequens depellere. Sed magis tibi geſtit animus (inquis) audire quid tui Andradij grandiloquentia contra hanc euidentiam proferre conabitur. Audies opinor, KEMNICI, ſuo tempore à viro doctiſſ. non minus diſerta, quam fortia ſolidaque: nam ſilere non patietur iniqua perinde ac improba iſthæc nominis ſui vexatio, & verè infeſta accuſatio. Verùm mirari ſubit, ecquur tibi animus tantopere KEMNICI geſtiat de grandiloquo (vt ridere voluiſti) Andradij reſponſo. Ne feſtines, KĒNICI, moneo: opportunum accipies reſponſum tuis fraudibus dignum. Certè magna nos tenet admiratio tātopere gladiatorium iſtū tibi animum geſti re ad Andradij tui reſponſum audiendum: cùm ſtolidam iſtam voluptatem, ſi ſaperes, meritò reprimere, immo retundere deberet acceptorum haud ita pridem ab eo vulnerum plagarumque ſanè grauiſſimarum memoria: quæ verecundis atque liberalibus hominibus parum queat eſſe grata. Vt enim hìc de aliis nihil agam, vnum illud commemorare non fuerit propoſito alienum, quod te tam variorum eorundemque impudentiſſimorum (pudet me profectò iſtud toties ingeminare, ſed tua cogit improbitas) mendaciorū agat reum. An tibi volupe fuerit, nouum ab eodem audire nouorum tuorum mendaciorum catalogum, quibus iſtæ tuæ in Concilium Tridentinum (ſi Chriſto placet) ſcatent cenſuræ? Sanè ſi quid tibi eſſet reliquum aut frontis non effrontis, aut mentis non amentis, non tibi geſtiret animus malè ſanus plura audire, quę ruborem vel impudentiſſimæ fronti poſſint inſerere, qualia videre eſt apud Andradiū Coloniæ recuſum fol.71.114. 111. 192. 166.317.& 611. Hæc aliquando, Chriſto Do. vitam aſpirante, ociumque tranquillius largiente, copioſiora tibi tuus dabit aut Andradius, aut Lindanus: quibus tam lepidè tot infinitis tuarum nugarum locis putabas inſultandum. Nunc tibi decalogum mendaciorum ex tuo Concilij Tridēt. examine dudum

collegimus: vbi otium fuerit centurias aliquot facilè suffarcinabimus. Sed vt ad rem, quæ agitur, pertractandam, in viam redeat oratio: hoc tantum dicimus, istam tuam, quam gloriose adeò iactitas, manifestissimam veritatem seu euidentiam ex illa D. Pauli ad Thessalonicenses sententia; tenete traditiones siue per sermonem, siue per epistolam, contra dogmata nō scripto tradita stabilitam, vltrò corruere, atq; in meras redigi nugas benè fumosas, euidenterq; apparere tenebras plusquā Cimmerias; quas loco isti clarissimo tuo ex Cimbrico astute offundere conabaris, vbi prudens Lector cæcas tuorum sophismatum illi detraxerit præstigias.

Euanescit vltrò iactata Kemnicij illa gloriosa de abolitis traditionibus oratio & triumphatio.

CAP. XIII. Traditiones Apostolicas non scriptas etiā tenendas post Apostolorū scripta edita, nō solum antea, vti nugatur Kemnicius.

Vis illud Pauli mandatum habuisse locum ante alias suas, vel aliorum epistolas scriptas, nunc non habere; post absolutum (inquis) & constitutum Scripturæ noui Testamenti Canonem. Istud figmentum esse, vel aniculis indignum inde liquet, quòd eius nulla est, ne leuissima quidem, nec in Diuo Paulo ipso, nec vllis Vet. PP. commentariis significatio: quasi D. Paulus non generali, sed temporali tantum decreto mandarit, esse illas Apostolicas traditiones non scriptas ad tempus quoddam tenendas atque seruandas: nimirum donec totum Dei verbum Euangelicum esset in literas relatum. Sed quando, obsecro te Kemnici, definies esse hunc noui Testamenti Canonem constitutum: cùm ne hodie quidem vobis sit cōstitutus? quippe à quo non exiguas sacrilegè reiicitis verbi Dei partes, vti ad Hebræos, & alias epistolas cum Apocalypsi. Quo de sacrilegio, nunc non est dicendi locus. Vnum illud adtexam, quod istam tuam manifestissimam, quam dicis, veritatem, ipsissimam demonstret vanitatem, inauditamque tuam fictitiam euidētiam semel meros ostendat esse fumos. D. Irenæus Valentinū atque Marcionem suis cum cohortibus Dei hostibus profligaturus, & Christianos semel omnes in doctrina verè Apostolica cōtra omnes omnium hæreticorum cuiusuis ætatis solidissimè confirmaturus, docet veritatem non alibi, neque apud alios magistros, quocunque tumeant titulo, quærendam, quàm in vna Christi Ecclesia ab Apostolis erudita: cùm in hanc (inquit libr. 3. cap. 4.) Apostoli quasi in depositorium diues plenissimè

D. Irenæi antidotum aduersus omnes omnium hæreticorum pestes longè præsentissimum.

ea contulerint omnia, quæ ſunt veritatis. Vnde oportet illos quidem deuitare, quos extra Eccleſiam conſtitutos vocat fures & latrones: quæ autem ſunt Eccleſiæ; cum magna diligentia diligere, & apprehendere veritatis traditionem. Vides hîc Kemnici, D. Irenæum vrgere Apoſtolicam viuæ vocis traditionem, etiam poſt abſolutum vel tuo iudicio ſacrũ noui Teſtamenti Canonem. Sed tuum occines, ſat ſcio, coccyſinum, hæc intelligenda eſſe de traditione veritatis, quæ ſacris literis eſt comprehenſa, & expreſſe ſcripto aſſignata. At placidus, quæſo, audi, quónam pacto iſtam retundat pertinaciam ſanctiſſimus Chriſti martyr, indubiuſque Apoſtolicæ veritatis & Eccleſiaſticæ traditionis teſtis Irenæus. Quid enim, & ſi quæ (ita continenter illis ſubtexit de veritatis traditione Eccleſiis Apoſtolorũ viua voce facta verbis) de aliqua modica queſtione diſceptatio eſſet, nonne oporteret in antiquiſſimas recurrere Eccleſias, in quibus Apoſtoli conuerſati ſunt, & ab eis de præſenti quæſtione, ſumere quod certum & re liquidum eſt? Quid autem, ſi neque Apoſtoli quidem ſcripturas reliquiſſent nobis, nónne oportebat ordinem ſequi traditionis, quam tradiderunt iis, quibus commiſerunt Eccleſias? Cui ordinationi aſſentiunt multæ gentes Barbarorum eorum, qui in Chriſtum credunt ſine charactere, vel atramento ſcriptam habentes per ſpiritum in cordibus ſuis ſalutem, & veram traditionem diligenter cuſtodientes, vnum Deum cæli & terræ, eorumque per Chriſtum Ieſum Dei Filium fabricatorem credentes. An ex profeſſo diuinus ille vir, Kemnici, tuam nouam iſtam opinionem aptioribus potuiſſet refutare verbis? An vllum tibi iam reliquum eſt effugium, quin cogaris, velis nolis, agnoſcere illud D. Pauli mandatum, Tenete traditiones, quas accepiſtis ſiue per epiſtolam, ſiue per ſermonem noſtrum; etiam poſt conſtitutum Scripturarum Apoſtolicarum vel tuo arbitrio Canonem eſſe Chriſtianis ſeruandum? ait enim Eccleſiam eſſe diues depoſitorium, hoc eſt archiuum fideliſſimum iuxta atque opulentiſſimum, non ſcripturã ſolam; à qua Eccleſia ceu certiſſima ſui Apoſtolici depoſiti cuſtode & interprete doctiſſima omnis petẽda Chriſtianis veniat veritatis Euãgelicę doctrina. Quare te, mi Kẽnici obſecro atq; per ſalutẽ obteſtor, vt placido tecũ cõſideres animo,

quod

quod dudú tuis sarcasinis nobis insultás exprobrabas, an istud D. Pauli ad Thessalonicenses capitulum, tenete traditiones siue per epistolam, siue per sermonem, indignum sit argumentum, quod tanquam Achillæam, vti fol. 128. inquiebas, Panopliam Catholici opponunt; non quidem, vti fingis, contra Scripturam pro suis traditionibus; sed pro Apostolicis traditionibus, quæ vnà cum Scriptura Ecclesiis sunt relictæ? Audis enim nunc tuo ex teste irrefragabili D. Irenæo, tantam esse earum
„ auctoritatem, vt vel solæ sufficiant veritatem scire volentibus,
„ etiam si Apostoli nobis nullas scripturas reliquissent. Nam &
„ hoc casu Apostoli Ecclesiis cautum voluerunt. Quia ordinem
„ traditionis sequi, ait, oportuisset, quam Apostoli iis tradiderũt,
„ quibus commiserunt Ecclesias. In cuius rei confirmationem
„ addit, sic ordinatum esse ab Apostolis semper ad hanc succes-
„ sorum Apostolicorum traditionem ab Apostolis acceptam re-
„ currendum esse, huic enim ordinationi (inquit) assentiũt mul-
„ tæ gentes barbarorum, quæ in Christum credunt, scriptam ha
„ bentes sine atramento in cordibus salutem, & veterem tradi-
„ tionem (nimirum non scriptam; quia eam tantum audierant)
„ diligenter custodientes. Hunc D. Irenæi locum verè aureum, pacique Ecclesiasticæ conciliandæ in primis accommodum, si qua par erat diligentia Kemnici ac simili, qua Concilium Tridentinum sub ferulam vocare audebas, examinasses; non illum alterum ex eiusdem Irenæi cap. 1. in nos falsò non minus, quàm falsè detorquere fuisses aggressus.

CAP. XIIII. Alter D. Irenæi locus in Kemnicium verè retorquetur.

Postea dicit Irenæus illos esse hęreticos, inquis fol. 84. qui scripturis Apostolicis non assentiantur, & notas hæreticorum his verbis describit cap. 2. Cùm ex scripturis arguuntur, in accusationem conuertantur Scripturarum, quasi non rectè habeant, neque sint ex auctoritate; & quia variè sunt dictæ, & quia non possit ex his veritas inueniri, ab his qui nesciunt traditionem. Non enim per literas traditam illam, sed per viuam vocem, vbi per tuum et cætera, D. Irenæi abrumpens verba, exclamas, mirum ni vel parumper (inquis) erubescant Pighius, Lindanus, Andradius, & similes,
„ recognoscentes suas voces in hac descriptione! Certè mirum
„ Kemnici, qua fronte, quo ore, qua fascinatus larua isthæc D. Irenęi verba in vestros Hęresiarchias, immo Patriarchas dicta, in nos

Kemnicius per suum et cæt. abrumpens D. Irenæi verba in nos falsò eum detorquet.

in nos nō erubuisti deprauare? quæ in nos nō magis quadrant, si verè & genuina sententia accipiantur, quàm in ipsum Irenæum, aut Polycarpum alióſue traditionis non ſcriptæ teſtes inuictiſſimos. Immo ſi æquo ſub iudice certádum foret, auſim vel huius capitis periculo contendere in vos veriſſimè maiore ex parte quadrare. Sed anteà paucis loci huius deprauationem abs te ſcelerato cum ſacrilegio perpetratam oſtendemus; mox diſpiciédum vtri nam accuſent Scripturas, quaſi non rectè habeant, aut non ſint ex auctoritate. Illos Irenæus dicit hæreticos (inquis) qui ſcripturis Apoſtolicis nō aſſentiűtur. Primum iſtud Kemnici, tuum adnota peccatum: quo prorſus ſophiſticè ad Scripturas detorques, quod Irenæus de magiſtris dicit SS. Apoſtolis; nullo, vti equidem arbitror, Chryſippæo elécho effeceris, vt idem ſint Apoſtoli doctores, & ſcripta Apoſtolica. Cùm igitur diſertè Irenæus de Apoſtolis loquatur (quod ipſe quacunque tandem es fronte aperto codice non iueris, ſcio, inficias) quónam ore aſſeris hæreticos eum dicere, qui ſcripturis non aſſentiuntur? Iſtud quidem, quod ſanè veriſſimum eſt, niſi ad amarulentam aut potius virulentam Catholicorum ſpectaret criminationem, non meretur magnoperè vllam annotationem: ſed quo fucum maiorem indueret tua captio ſophiſtica ad ſimpliciorum fraudem comparata, huc obtorto collo planiſſima tibi libuit pertrahere D. Irenæi verba. Sed nos veritatis declarandæ cauſa recitabimus ea integra: Et omnes iſti Apoſtoli (inquit libr. 3. cap. 1.) vnum Deum factorem cæli & terræ à lege & Prophetis annűciatum, & vnum Chriſtum Filium Dei tradiderunt nobis; quibus ſi quis nō aſſentit, ſpernit quidem participes Dei, ſpernit & ipſum Chriſtum Dominum, et cæt. Hîc nűc æquus Lector iudicet vtrum D. Irenæus dicat hæreticos eſſe alios, quàm qui Apoſtolis vnum Deum creatorem, & vnum Dei Filium Chriſtum annuntiantibus & Eccleſiæ tradentibus non aſſentiuntur? nō ergo Irenæus eos perſtringit, qui diuinas cum lege & Prophetis reueriti, atque toto pectore amplexati ſcripturas negant in eiſdem omnia eſſe comprehenſa fidei dogmata; quæ idē ex certa Apoſtolorű traditione palàm docet diſcenda: quemadmodum ex conſequētibus eius verbis mox declarabitur. Cùm ergo contra Valentini & Marcionis & Cerinthi aliarumq; Apoſtolicæ Eccleſiæ peſtium

Deprauat D. Irenæi locum Kemnicius.

Magiſtros Apoſtolos Kemnicius peruertit in Scripturas Apoſtolicas, vt impudentius rideat Catholicos.

discipulos ex professo agat, qui per hanc Apostolorum doctrinam nefarias suas quoque inuehebant traditiones nō scriptas, quas Apostolis dicebant ignotas; Apostolorum sese gloriantes (teste Irenæo cap.1.) emendatores, & Apostolis (inquit cap.2.) se esse sapientiores. Hos inquam sophos Irenæus perstringens demonstrat quanta insania isti miseri à se ipsi condemnati suæ resistant ac repugnent saluti, quemadmodum & alij omnes faciunt hæretici. Cùm enim ex scripturis arguuntur (inquit ca. 2.) in accusationem vertuntur scripturarum, & quæ seq. quas rectè hæreticorum notas scribit Kemnicius, sed in quosnam conueniant verè ac ipsa re, nunc superest vt æquus iudicet arbiter.

Miratur gloriosulus iste cōuitiator, ni hac in hæreticorū descriptione nos nostras agnoscimus voces. Quid ita obsecro? Cū ex scripturis arguūtur (inquit Irenæus) in Scripturarū cōuertūtur accusationē: quam notā hæreticorū in nobis vult hærere Kemnicius. Sed obsecro te Kemnici, ad te paulisper redi. fatigat enim te, vt video, aut veriùs dementatum transuersum agit, si non dira maledicendi furia, saltem illaudata ἀθυρογλωττία. Nos ne scripturas accusamus, quasi non rectè habeant, aut quasi non sint ex auctoritate? an non omnes, quasi rectè habeant, nos reuerenter recipimus? an non vniuersas ex diuina auctoritate recipimus? Istius criminis Catholici nullo modo sumus affines, qui totum diuinarum Scripturarum Canonem citra vllam distinctionem aut mutilationem digna reuerentia pietateq; suscipimus, adeò vt de illis cum D. August. iudicare non audeamus, sed indubitatissimam fidei ac religionis regulam & profiteamur, & incunctanter sequamur.

Notas hæreticorū à Kēnicio annotatas in Lutheranos verè quadrare, nō in Catholicos.

Quod Confessionistę Scripturas accusant quasi non rectè habeant.

August. de baptis. contra Donatist.

Sed nunc, an non vos istius re vera sacrilegi criminis conuincamini rei, paucis venit examinandum. An non vos scripturas accusatis quasi non rectè habeant, cū plurimas asseris fol. 274. sententias in nostra vetustissima versione nouis vestris humanis doctrinis aduersaria contra fidem fontium, quos dicis, Græcorum & Hebræorum additas, aut mutilatas, aut etiam mutatas & corruptas? immo expūctas, multisq; in locis (ais fol. 277.) transformatas ad dogmata Pontificia? Sed ad fontes, inquies, reuocandam Scripturam atque corrigendam contendo. Verùm huic disputationi alibi prælusimus: ostendentes nō posse

Quod variant scripturæ, à fontibus Hebræis & Græcis accusant eas Confessionistæ, nominatim verò Kēnicius.

nunc

nunc temporis poſt deprauatos manifeſta Iudæorum impietate & liquida Græcorum aut potius hæreticorum corruptela fontes in vulgus notos loca malę verſionis accuſata tutò reuocari: quod vel te Kęnici, ſi libellos noſtros leui velitatione De optimo genere Scripturas interpretádi iam pridem editos pectore candido perluſtraris, affirmaturum opinor. Porrò de aliquot voculis obſcuriùs, aut minùs propriè atq; emphaticè redditis, non reluctamur, qui illuſtrentur, ſuóque genuino reddantur ſenſui. Cæterùm de dogmatum nunc agitur veritate, quæ ex ſacris Chriſtianorum Bibliis ante veſtras Euangelicorũ corruptelas varias Eccleſiæ Dei notis longoq́ue vſu receptis fideliſſimè hauritur. Ad hæc eò progreditur veſtra in Scripturas accuſatio, vt vulgatæ verſionis ea etiam loca rectè habere negetis, quæ vel Paulo teſte ſunt rectè conuerſa: vnde ipſa rectiſſimè habere demõſtramus. Sed reclamat Kemnicius, Paulum errantes illos 70. interpretes ſecutum erraſſe: ſe verò fontes ſequi Hebraicos, vnde iuxta Canonum & Hieron. ſententiam ſolida ſit petenda Scripturarum veritas. Hinc Pſal. 19. legẽdum contẽdit Kemnicius: In omnem terrã exiuit regula eorum. Audio fontes te iactare: ſed vide Kemnici, moneo, ne pro theſauro carbones: ne pro aqua vitæ toxicum haurias, quod ſceleratiſſimi Iudæi & Chriſtianorũ & Chriſti ſui in primis hoſtes ſuis poſteà admiſcuêre fontibus, aut deprauatis potiùs inſtillarũt lacunis: quod vel vnus Pſal. 21. locus; Foderũt manus meas; adeò manifeſtè ſuo euincit exemplo, vt nullus Chriſtianæ memor profeſſionis ſit inficiando. Verùm hac de re alibi opportunius: cuius prolixiorem qui deſiderat explicatũ, libellos quos De optimo interpretãdi ſcripturas genere ſcripſimus, cõſulat; vnde perſpiciat non eſſe iſtis fontibus, neque Hebraicis neque Græcis, qui in ſtudioſorum quidem ſunt manibus, aut in vulgus noti, de Scripturarum veritate habendam fidem. Hunc igitur in modum non Catholici, ſed vos Euangelici, Kemnici, ſcripturas accuſatis quaſi non rectè habeant, vt in præſens illa ſilentio prætereamus loca, quæ veſter noui Euangelij Apoſtolus Lutherus aut ſacrilegè detraxit, aut impiè de ſuo adtexuit, quò venenatam ſuam doctrinam aliquo confirmatam oſtentaret ſcripturæ loco. Sed nunc alteram expendamus notam, qua D. Irenæus hæreticos iuxta Kemnicij cenſuram ſcripſit

2. Quod non rectè verſæ ſunt à 70.

Qui 70. accuſant, Paulum & Chriſtum accuſant.

Vide ſupra Item Dialogos Dubitantij li. 2.

3. Quod proteſtantes accuſant Scripturas quaſi non ſint ex auctoritate.

agnoſcendos. Accuſant ſcripturas,inquit,quaſi non ſint ex au-ctoritate. Iſtam notam in me,& Pighiũ & Andradium Kemnicius (ſed miror qua conſcientia,qua fide) audet detorquere. Vbinam obſecro te Kemnici, hac vſpiam ſumus vſi accuſatione? Vbinam ſcripturas negamus Canonicas? An quia Canonem Conc. Tridentini ſequimur, qui iuxta antiquiſſ. Conciliorum decreta libros aliquot inter Canonicos ſuſcipit, quos antiquitas nõdum omnis receperat? Atqui agitur,an negemus ſcripturas quaſi non ſint authenticæ? Iſtud demonſtratum oportuit. Hoccine eſt Concilium Tridentinum examinare: an eius Patronos filioſq; deuotos maligna vexare calumnia? Sed non euades Kemnici,quin velis nolis agnoſcas non ſolum te nos immeritò calumniatum: ſed huius ipſius criminis nobis falsò obiecti temetipſum etiam teneri reum. Decretũ Conc. Tridentini de ſcripturis Canonicis,quo profitentur ſe omnes reuerenter ſuſcipere ſcripturas,quas toto orbe Catholica Dei Eccleſia iampridem ante annos 1200.habuit Canonicas,cùm oppugnas,an nõ falſi crimine nos accuſas, quòd ſcripturas accuſamus,quaſi non ſint ex auctoritate? aliquam proferto,ſi vales,ſcripturarum portiunculam,quam Catholica non recipit Eccleſia,viceris: noſque & ſacrilegos & hæreticos,& quod voles,euiceris. Iá cùm nos iſtius reos peragere nequeas criminis, qui D. Auguſtinum, vt diximus,alioſque PP. Orthodoxos ſequuti tanta libros Cano. ſuſcipimus reuerentia, vt de iis iudicare non ſuſtineamus; vide Kemnici, vt te de iſthoc ipſo,quod nobis improbè exprobraſti,purges. Prolixa admodum diſpu-

Falſi crimine Kemnicius tenetur.

„ tatione contendis non eſſe Canonicas Scripturas, Iudæis hac
„ in parte ſuffragatus, Tobiam, Machabæos, & reliquas. item
„ epiſtolas Iacobi, Iudæ, Petri 2. & 3. Iohannis,ad Hebræos, &
„ Apocalypſim. Quibus omnibus cùm contra Eccleſiæ veteris
„ teſtificationem liquidamque in Conc. Laodiceno, & 3. Africano; item aliis Conciliis vniuerſalibus auctoritatem manifeſtò detrahis Canonicam; an non liquidò conuictus teneris huius criminis,quòd ſcripturas cum hæreticis accuſas,quaſi non ſint ex auctoritate? Atqui id facio (inquies) veteris Eccleſiæ
„ iudicium ſequutus, quæ illas pro indubitatis non habuit: non
„ enim ſine contradictione olim habebantur Canonicæ. A qui-
„ buſdam tales non eſſe habitas in confeſſo eſt: ſed quid de illis

poſteà

posteà veneranda Ecclesię Dei Catholicæ decreuit ante annos 1200. auctoritas, tibi non est ignotũ. Quod spiritus sancti iudiciũ cum miris technis argutisq; sophismatibus, ne improbis dicam calumniis, vexare non sis veritus, vide ne istius temeritatis, immo tuæ cæcæ malignitatis meritas opinione citiùs luas pœnas. non enim cum Tridentini Concil. PP. tibi rixandum; sed cum venerandis Concil. 3. Africani, & Concilij Laodiceni, adeóque Constantinopolitani ferè 200. cum Patribus, immo cum Deo ipso tibi pugnãdum fuit: cuius suggestione iam pridem hic Conc. Tridentini Canon est præiudicatus atq; posteris præscriptus.

Vide Chronicon D. Prosp.

Sed quàm ingenio tuo candore facias indignum, Kemnici, quòd ista tuo in examine dissimulas, nolo nunc exaggerare: sicuti nec illas in D. Augustinum detorsiones manifestissimaque sophismata commemorare: quibus hîc nõ est respondendi locus. Illud verè supra modũ sum demiratus, eò deplorãdæ profectò cæcitatis te calumniandi studio esse deuolutum, vt scribere non puduerit, Catholicos docere Ecclesiam posse ex falsis scriptis (ais fol. 241.) facere vera, ex veris falsa, ex dubiis & incertis certa, legitima, Canonica. Item Papam Romanũ non 1
esse veritum (ais fol. 253.) nouam fabricare scripturam Cano- 2
nicam. Rursus (fol. 254.) Synodum Tridentinam affirmare ex 3
apocryphis libros se facere Canonicos. Denique Decretales 4
Rom. Pontificum non tantum æquari, sed præponi scripturæ 5
Canonicæ, idque manifestissimo (ais fol. 255.) crimine falsi. 6
Verum nos istas putidas calumnias silentio maluimus obruere, quàm pro merito persequi: quum suamet vanitate omnibus vel mediocriter peritis manifestissima, sese iugulent. Illud verò te per Christum Kemnici obsecramus, vt ad te reuersus Catholicæ Dei Ecclesiæ tã manifesta cum Spiritus sancti contumelia maledicere desinas: sed ex vero citra dissimulationẽ, citra calumniam omnẽ cum ea agas, si pio veritatis aut discendæ, aut propugnandæ teneris studio. Cæterùm, quò in viã redeat oratio, satis liquere arbitror, non Catholicos, sed qui se iactant Euangelicos, scripturas accusare, quasi non sint ex auctoritate, qui eas cum Luthero damnant quasi stramineas, aut spiritu Apostolico indignas. Fortè porrò clamabit Kemnicius, vt est inuicto contentionis spiritu insignis, Catholicos non posse

Calũniæ Kemnicij.

Scripturas Lutherani faciunt & dicunt stramineas.

Tertiã notam hæreticorũ nõ quadrare in Catholicos.

alias D. Irenęi effugere notas, quin priſcis illis hæreticis videantur perſimiles, quòd ſcripturas accuſant quia variè ſunt dictæ, & quia non poſſit ex his inueniri veritas ab his, qui neſciũt traditionem: non enim per literas traditam illam, ſed per viuam vocem. Hæc quidem criminatio aliquam apud imperitos inueniat veri ſpeciem: quę vltro tamen ſuos in fumos euaneſcet facilè, ſi rem ipſam intueri citra perſonarum acceptionem nõ dedignabuntur. Catholici cùm doceamus non ſolum ſcripturam nobis diuinitus traditam, ſed certum eius etiam ſenſum ab Eccleſia petendum, potiſſimum quando dogma aliquod (veluti de S. Euchariſtia, de Chriſti cum Patre æqualitate, ac Spiritus S. proceſſione) in quæſtionem abripitur, huius criminis niſi per calũniam non poſſumus accuſari, quaſi eas cũ priſcis illis hæreticis infamemus, ceu varias, & non certo ſenſu ex Eccleſiæ iudicio, perpetuóque vet. Patrum conſenſu petendo dictas. Viderint autem aduerſarij quonam pacto ſeſe orbi demonſtrent huius criminationis non eſſe affines: qui eundem verbi Dei locum tam variè laceratum, ſuis pro Dei verbo venditare non deſinunt, tanta contentione, vt ſe mutuò hæreticos pronunciare, adeóque proſcribere non dubitent, vti de Chriſti in S. Euchariſtia præſentia, de Chriſti vbiquitate, & omnipotentia, de libero arbitrio aliiſq; vt modò adiaphora relinquamus intacta. Sed excipiet Kemnicius, Illud ſaltem inficiari non poteſtis Pontificij, quin hac parte priſtinis illis hæreticis eſtis comparandi, quòd & vos illorum exemplo docetis non poſſe ex ſcripturis inueniri veritatem ab his, qui neſciant traditionem; nõ enim per literas dicitis eam traditam, ſed per viuam vocem. Iſtud quidem ſophiſma ad fucum imperitis faciendum aptiſſimè eſt comparatum: ſed qui bona fide D. Irenæi cum verba perſpexerit, tum ſententiam fuerit perſcrutatus, agnoſcet perſpicuè, nihil hæc aduerſum Catholicos valere, qui ex traditione etiam non ſcripta more vet. Patrum veritatem doctrinæ Euangelicæ præter ſcripturas hauriendam docent. Nam D. Irenæus ſuam declarans ſententiam, quam Kemnicius fide non bona diſſimulauit, luculenter diſtinguit inter traditiones viuæ vocis: alias enim à Chriſtianis prædicari, præter diuinas Scripturas ab Apoſtolis per ſucceſſiones (inquit) Presbyterorum in Eccleſiis cuſtoditas: rurſus alias ab hæreticis

Aliętraditiones viuæ vocis Catholicorũ, aliæ Gnoſticorũ ſcripturas cõténentiũ, cõtra quos agit Irenæus.

illius

illius sæculi Gnosticis Scripturas contemnentibus iactari traditiones viuæ vocis non ab Apostolis, quibus sese gloriabantur sapientiores: sed à suis magistris Valẽtino & Marcione aliisq;. Non enim traditiones vrgebant isti Apostolicas, quod nos constanter facimus: sed quas sibi quisque à spiritu somniabat reuelatas: quemadmodum & nunc faciunt Euangelici isti cælestes Prophetæ, Zwencfeldiani, Anabaptistę, aliique Swermeri non pauci. Sapientiam enim illam, de qua Paulus dixit, non „ huius mũdi loquimur inter perfectos, vnusquisque Gnosticorum, teste Irenæo, dicebat, quam à se ipso inuenit fictionem, vt „ veritas secundum eos aliquando sit in Valẽtino, aliquando in Marcione, aliquando in Cerintho, deinde in Basilide. Sed quo elencho Christiani istas Gnosticorum refutarint verè fictitias traditiones, doctrinasque merè humanas, mox declarat D. Ire „ næus, dum pronunciat vnumquemque istorum à se inuicem „ dissidentium regulam veritatis deprauantes non confundi seipsos prædicare, non verò Apostolos suæ doctrinæ magistros allegare. Nam hac regula ceu lydio, quod dicitur, lapide, falsas atque commentitias Christiani istorum hæresiarcharum deprehendebant traditiones, quòd nouis ipsorum Traditionibus Christianóque populo inauditis veteres, veréque Apostolicas opponebant traditiones: nõ quidem scripto, sed viua ipsorum voce in Ecclesiis relictas. Sic enim subtexuit Irenæus. Cùm autem ad eam iterum traditionem, quæ est ab Apostolis, prouocamus eos, qui aduersantur traditioni; dicunt se non solũ Presbyteris, sed Apostolis etiam sapientiores existentes, synceram inuenisse veritatem. Apostolos enim verbis saluatoris legalia „ admiscuisse: se verò indubitatè & incõtaminatè & syncerè ab- „ sconditum tenere mysterium: quod quidem impudentissimè „ est blasphemare suum factorem. euenit itaque neque scriptu- „ ris, neque traditioni eos consentire. Aduersus tales nobis cer- „ tamen est, et cæt. Qua ex conclusione D. Irenęi luce meridiana liquet clariùs non solum eum præter Scripturas agnoscere traditiones verè Apostolicas, viua tantum voce Ecclesiis tradi- „ tas: sed easdẽ non scriptas etiã se illis opponere nõ scriptis tra- „ ditionibus, quas cõtra Christianã doctrinã prisci hæresiarchæ „ Gnostici nouas inauditasque Ecclesiis inuehebãt. Verùm non „ quaslibet aut traditiones fuisse Apostolorũ nomine susceptas, „ aut à

Solida traditionum distinctio petenda ex, sua origine.

Nota quod Irenæus & alii primi Christiani hæreticos etiã traditionibus refutabãt, non solis scripturis.

Gnostici neque traditioni, neq;. Scripturis consentiebant.

aut à Christianis contra nouas gnosticorum blasphemias defensas: sed quæ ab Apostolis, inquit, susceptæ per successiones presbyterorum in Ecclesiis custodiũtur. Ad has igitur verè Apostolicas traditiones, sicuti tunc Christiani contra nouas hæreticorum opiniones prouocabant, ad eorumq́ue normam & Canonem noua examinabant, expendebant, iudicabant dogmata: ita & nunc, & hactenus semper Catholica Dei Ecclesia omnes nouas, siue nouatas repugnantium siue oppugnantium hominum diiudicat & diiudicabit doctrinas.

CAP. XV.

Epilog⁹ de fidei Christianæ regula, quæ Scripturis & Apostolicis traditionibus est comprehensa.

HANC regulam igitur fidei Christianæ Scripturis & traditionibus Apostolicis viua voce in Ecclesia traditis cõprehensam cùm sint PP. Conci. Tridentini sequuti; ecquid, obsecro, æquis lectoribus peccasse videbũtur, quòd præter diuinas scripturas, siue potius vnà cum scripturis, etiam Apostolicas non scriptas reuerẽter suscipiunt traditiones? Sic enim D. Irenæus, immo Christiani omnes illa ætate Apostolica Ecclesiis præfecti, Gnosticos non solum scripturis, quas illi accusabant, refutarunt, errorisq́ue conuicerunt: sed traditionibus etiam Apostolicis viua voce per continuas presbyterorum successiones custoditis, quemadmodum vel solus illud D. Irenæi euincit Epilogus. „ Euenit itaq; eos (Gnosticos inquit) qui & scripturas accu„ sant & traditiones viuæ vocis Apostolicas quasi Apostolis sa„ pientiores rident ac spernunt; neque scripturis, neq; traditio„ ni consentire. Stat ergo firmum, immotum, adeóque tam contra Kẽnicij quàm delectorũ Confessionis Augustanę patronorũ calumnias inuictum illud fidei Christianæ fundamẽtum à Concilij Tridentini Patribus ad instar vęteris Ecclesiæ Apostolicæ iactum siue renouatum, piis omnibus non solum scripturas diuinas & Canonicas: sed traditiones etiam tanquam oretenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas, pari affectu ac reuerenter succipiendas ac venerandas. Vniuersis enim qui Christianum nomen cum dignitate, addo & veritate, tuendum sibi existimant, secundum doctrinam illam D. Pauli tenendę sunt traditiones, quas Christiani initio accepimus siue per epistolam siue per sermonem. Hoc enim Apostolicum mandatum non solùm fidem merebatur aut locum habuit, vti quidam nugantur, donec Canon scriptorum noui Testamẽti esset absolutus; sed in

ſed in finem vſque ſeculi, donec iſtius mundi non tam ſuo ſenio, aut mole, quàm noſtro vitio ruentis curſus abſoluatur. Iſtud ſuo exemplo docet D. Irenæus Gnoſticos & Scripturis & traditionibus Apoſtolicis non ſcriptis refutans: docet Hieronymus Iouinianum ſimiliter expugnans: docet Baſilius Eunomium eadem panoplia profligans: docet Epiphanius; docet Auguſtinus varia hæreticorum monſtra diuinis ſcripturis venerandiſq́ue Apoſtolorum traditionibus refellens: quorum (vt alios breuitatis cauſſa omittamus) veſtigiis Catholica Chriſti Eccleſia inſiſtens, Apoſtolicum illud depoſitum & ſcripturis & traditionibus nõ ſcriptis inuicta propugnat. Vnde acerbis & æquo acrioribus illis cenſoris Kemnicij maledictis putidiſq́ue calumniis aliud nihil effectum eſt, quàm quòd veritas diuino Concilij Tridentini Decreto expoſita, non expugnata, ſed orbi facta eſt illuſtrior. Quòd vel cenſor iſte rigidus ſua ſibi videns nunc erepta, quibus aduerſus matrem ſuam, Catholicam dudum Eccleſiam, armatus ferociter pugnabat, ſtimulante conſcientia cogatur agnoſcere; ac ſe procul dubio de illorum eſſe numero, quibus Spiritus ſanctus exitium interminatus, filij hominum, inquit, vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatē, & quæritis mendacium? de quorum numero ſe neget, vbi calumnias illas dudum ex plurimis, quibus pręclarum ſuum Conci. Triden. examen onerare, ac verè contaminare non erubuit, commemoratas veritate demonſtrarit ſubnixas. quod non magis vnquam effecerit, quàm ſuas Confeſſionis atque Apologiæ Auguſtanæ dudum longo catalogo recenſitas calumnias Confeſſioniſtæ aut delecti eorum Patroni orbi probarint. Verùm nunc tempus eſt, vt vela contrahentes in portum nos recipiamus, quo præclaris illis doctrinæ Euangelicæ Antitheſibus examinandis accedamus alacriores.

Ex ſuperioribus igitur liquet, inuictiſſ. C. A. Maximiliane, Catholicos nequaquam in locum S. Scripturæ humanas inuexiſſe traditiones, aut pari pietate cum illa ſuſcipiendas docere traditiones humana auctoritate conſtitutas: ſed eam diuino ſuo honore dignati reuerenter in primis, immo religioſè habent pro certo indubióque diuino Chriſtianę fidei fundamento, ipſamq́; totam & inuiolatam amplexati verè ac iuxta ſenſum ab initio traditum intellectam, docent eſſe veram de doctrina iu-

Concluſio huius primi Tomi.

Scriptura eſt fidei fundamentum & iudicij norma, ſed ſenſu ex traditione Apoſtolica petito illuſtrata.

ctrina iudicij normam, cuius ex ſententia aut perſpicua, aut traditionibus certò Apoſtolicis probata omnis error peſtilẽs, aut noxia fidei corruptela ſit refutanda & abolenda. Quemadmodũ & olim S. PP. veteres in Conciliis Oecumenicis ad vnum omnibus, & nuper venerabiles admodum Patres in Concilio Tridentino ex verbo Dei ſcripto, diuina Apoſtolorum traditione, indubiáque orthodoxorum Patrum conſuetudine liquidis Eccleſiæ Catholicæ moribus illuſtrata perſpicuè orbi demonſtrarunt. Euerſo igitur ruinoſo futiliq́ue illo Confeſſioniſtarum fundamento, quod totius ſuæ actionis contra Catholicá Chriſti Eccleſiá anhelantibus pulmonibus iacere videbantur; quid ſupereſt niſi vt omnia corruát? labefactato enim illo ſuo futili ac vaniſſimo fundamento, quod vanitate nixum oſtendimus nõ ſubſiſtere, (quia Catholici neque S. Scripturam contumelioſè ſpreuerunt, neque in eius locum humanas traditiones inuexerunt) conſequitur omnia illa vno lapſu corruere, quæ malè cohærentia ſuperſtruere conabantur. Sic enim deinde colligunt ſuperioribus friuolis ſtaminibus inaniora ſubtexentes licia. Qua ex re infinita hactenus, inquiũt, mala & incommoda in Eccleſia extiterunt, & damnum vix reparabile, multi in doctrina errores grauiſſimi, ac dogmata falſa & maníſeſtè impia, cultus etiam Idololatrici, magicæ ſuperſtitionis pleni, &c. At iſthæc cõuitia ſunt præclari Confeſſioniſtarũ Patroni, non argumenta refutatione digna. Eadem enim facilitate negantur, qua vobis affirmantur. Verùm iſta ſeſe ita apertè & plenè demonſtraturos confidunt ac planum facturos, vt quiuis (aiunt) intelligere poſſit, ſtatus atque ordines qui ſunt Confeſſionis Auguſtanæ, non ſine grauiſſimis, neceſſariis, atq; vrgentibus cauſis non ſolum hoc Concilium Tridentinum, & cætera Pontificia Cõcilia recuſare: ſed etiam (vti in huius cauſæ adtexunt epilogo) neceſſariò ſibi faciundum exiſtimarunt, vt propter Dei gloriam & ſalutem ſuam ſuorumq; diſcederẽt à Papatu, & veritatem agnitam conſtanter adſererent. Iſta blaſphemia ſemel demonſtraturi Anonymi Confeſſioniſtarũ defenſores pollicentur ſeſe primum quidem collatione vtriuſque doctrinæ, puta ſuæ Euãgelicæ, quæ in Eccleſiis (inquiunt) noſtris ſonat, & Catholicæ, quam dictitant conuitij cauſſa Papiſticam, facta, errores Pontificiorum in præcipuis fidei Chri-

Anonymorum iſtorum patronorum blaſphema cõcluſio refellitur.

ſtianæ

ſtianæ articulis ob oculos Lectori poſituros; ordine oſtenſuri quo modo contra manifeſtam Scripturam & Patrum Eccleſię orthodoxæ conſenſum noua & impia dogmata inuexerit Papatus. Pòſt deinde de ſuperſtitionibus atq; Idololatricis & magicis cultibus, quibus Eccleſiam Pontificij contaminarũt, prophanarunt, adulterarunt. Hîc igitur totius controuerſiæ ſtatus eſt, an hæc ſacrilega crimina verè Catholici deſignauerint, necne. Nos pernegamus conſtantiſſime; è contrario illi affirmant contentioſiſſime. Sed abiectis hiſce temerè affirmandi atque negandi remoris, abruptaq; verè lignea iſthac contentionum ſerra, præclaras illas atque irrefragabiles, vti quidem opinãtur, aggrediamur expendere rationes, quibus iſtud infandum ſacrilegium Catholicos ſceleratè, nefariè ac impiè perpetraſſe conuincere ſeſe aiunt aduerſarij. Quod ne immodico fiat pij Lectoris faſtidio, hunc laborem interſecabimus, quò ad grauiſſimarum de principibus fidei Chriſtianæ capitibus controuerſiarum arbitrium accedat alacrior.

Tranſitio ad ſecũdum Tomũ: quæ habet eius epitomen atque tractandi methodum.

Finis Tomi primi.

Codex hic, ſiue Tomus, & elegans eſt, & eruditus, denique & Catholicus, ac planè dignus qui typis excuſus in publicum exeat.

Ita atteſtor F. Petrus Bacherius S. Theologiæ Licentiatus, Prior apud Prædicatores Hagenſes.

APOLOGETICVM
PRO RELIGIONIS
CATHOLICÆ PACE
ATQVE SOLI...

Lindanus Wilhelmus Damasi D.

Altera pars
apologetici ad Germanos, pro religionis catholicae pace, atque solida Ecclesiarum in vero Christi Jesu evangelio concordia.
Antverpiae.
Ex officina Christophori Plantini
1570.
8°. 417 str.
A–A4 – Ff–Ff4
Opr. skórk.
Uwaga: Oprawione razem z drugimi tomami tegoż dzieła.

Lindanus Wilhelmus Damasi D.

Altera pars
Apologetici ad Germanos, pro religionis catholicae pace, atque solida Ecclesiarum in vero Christi Jesu evangelio concordia.

Antverpiae.

Ex officina Christophori Plantini
1570.

8°. 417 sk.
A-A4 - Ff-Ff4

Opr. skórk.

Uwaga: Oprawione z dwoma tomami tegoż dzieła.

Lindanus Wilhelm Damasi D.

Apologeticum
ad Germanos, pro religionis catholicae
pace, atque solida eclesiarum in vero
Christi Jesu evangelio concordia.
Antverpiae.
Ex officina Christophori Plantini
1568.

8°. Tomus I. 32k.n – 83k.
A–A_3 – K–K_3

Tomus II. 24k.n. – 174k. – 2k.n.
A–A_3 – S–S_3 ; a–a_3 – y–y_3.

~~Altera pars.~~

Opr. skórk.

Lindanus Wilhelmus Damasi. D.

Apologeticum
ad Germanos, pro religionis catholicae pace, atque solida ecclesiarum in vero Christi Jesu evangelio concordia.
Antverpiae.
Ex officina Christophori Plantini
1568.

8°. Tomus I. 32 k.n. – 83 str.
A–A_3 – K–K_3
Tomus II. 24 k.n. – 174 str. – 2 k.n.
A–A_3 – G–G_3; a–a_3 – y–y_3

Opr. skórk.